

İÇİNDEKİLER :

İçindekiler.....(Sayfa 2-3)

**TÜRK BAŞBUĞLARININ AZİZ RUHUNA
İTHAF**.....(Sayfa 4-8)

Teşekkür.....(Sayfa 9)

Yazarın Özgeçmişi (Avukat Arabulucu Enver Alper Mutluer) (Sayfa 10)

Önsöz.....(Sayfa 12-14)

**Türk Devlet Geleneğinde Hükümlanlık İlkeleri: Karşılaştırmalı Hukuki Bir
Tahlil**(Sayfa 15-23)

- Giriş
- Bölüm I: Kadim Türk Devlet Geleneğinin Hukuki Temelleri: Kut ve Töre
- Bölüm II: Bozkır İmparatorluklarının Hukuki ve Askeri Doktrinleri
- Bölüm III: Törenin Yazılı Hukuka Evrimi ve Cihan Hakimiyeti Mefkuresi
- Bölüm IV: Merkeziyetçi İmparatorluk Hukuku ve Devletin Bekası
- Bölüm V: Modern Ulus-Devletin Hukuk Devrimi
- Sonuç ve Değerlendirme

Türk Devlet Akli Ebedî Kanunları (Sayfa 24-29)

- Başlangıç ve Tarihi ve Felsefi Temeller: Türk Töresi
- Ebedî Kanunlar (Birinci, İkinci ve Üçüncü Bölüm))
- Son Hüküm

Türk Töresi: Töre'nin Mahiyeti ve Hukuki Çerçevesi.....(Sayfa 30-42)

- Birinci Kitap: Genel Esaslar ve Değişmez İlkeler
- İkinci Kitap: Devlet Teşkilatı ve Kamu Hukuku
- Üçüncü Kitap: Aile, Şahıslar ve Miras Hukuku
- Dördüncü Kitap: Ceza Hukuku
- Beşinci Kitap: Ordu ve Savaş Hukuku
- Altıncı Kitap: Yargılama Usulü ve Mülkiyet Hukuku
- Sonuç: Töre'nin Tarihsel Mirası ve Devamlılığı

**Güçlendirilmiş Töre Sistemi: Kurultay Modelinden Modern Cumhuriyete
Yeniden Doğuş**..... (Sayfa 43-45)

Milli Adalet Doktrini (Könilik) (Sayfa 46-48)

Milli Ekonomi ve Kamu Yönetimi (Uzluk ve Hesap Verebilirlik) (Sayfa 49-50)

Milli Liyakat ve Fırsat Eşitliği (Tüzlük) (Sayfa 51-52)

Adli Reform ve Caydırıcılık (Töre'nin Ceza Adaleti) (Sayfa 53-54)

Ordu-Millet Doktrini ve Milli Savunma (Sayfa 55-56)

Günümüz İnsanı İçin Hukuki İlkeler(Sayfa 57-58)

- Günümüz Hükümdarı İçin Hukuki İlkeler
- Günümüz Cesuru İçin Hukuki İlkeler

Çağdaş Dünyada Temel

Prensipeler..... (Sayfa 59-61)

- I. Günümüz İnsanın Prensipeleri
- II. Günümüz Devlet Başkanının (Hükümdarın) Prensipeleri
- III. Günümüz Metaforik Liderinin (CEO, Kanaat Önderi vb.) Prensipeleri

Mesleki ve Evrensel Etik Prensipeleri (Avukat Olarak Sahip Olunması

Gerekenler)..... (Sayfa 62-63)

Türk'ün Prensipeleri (Sayfa 64-66)

- Zihinsel ve Ahlaki Gelişim Prensipeleri
- Toplumsal ve İnsani Sorumluluk Prensipeleri
- Kişisel Denge ve Ruhsal Olgunluk Prensipeleri

Olumsuz Örnekler (Sayfa 67-69)

21. Yüzyılda Türk Genci Nasıl Yetiştirilmelidir? (Yeni Türkiye Vizyonu – Gençlik Doktrini)..... (Sayfa 70-72)

21. Yüzyılın İdeal Türk Yurttaşı Doktrini

..... (Sayfa 73-74)

TÜRK BAŞBUĞLARININ AZİZ RUHUNA İTHAF

Üstte mavi gök, altta yağız yer tanık olsun ki;

İli (devleti) tutup Töre'yi düzenleyen, adil kanunla halkı gözeten (Könilik), iyilik ve bilgelikle devleti yücelten (Uzluk), bey ya da kul ayırt etmeden hükmeden (Tüzlük) ve her şeyden evvel insana değer veren (Kişilik) erdemleriyle bu kutlu mirası yaşatanların anısınadır...

O'nlar ki;

Turan illerinin efsanevî Başbuğu olarak Türk'ün adını tarihin derinliklerine kazıyan; Töre'nin bilinen ilk sancağını taşımakla kalmayıp, İran destanlarına (Şehnâme) dahi 'Afrasiab' adıyla korku salarak Töre'nin yaşayan timsali olan; vefatıyla "Alp Er Tunga öldi mü? / Issız ajun kaldı mı?" feryadıyla başlayan o kadim Sagu'nun yakıldığı, Kaşgarlı Mahmud tarafından hafızamıza mühürlenene ve bir milletin hafızasında ebedî ata olarak yaşayan ALP ER TUNGA'nın kahraman ruhuna... (Devleti: İskit-Saka Kağanı (Efsanevî), Yaşadığı Dönem: Yaklaşık MÖ 7. Yüzyıl)

Vatanı, evladının canından dahi üstün tutarak Töre'nin sarsılmazlığını kanıtlayan; yurduna göz diken zalim hükümdara (Kiros) 'Kan içmeye doymadın, şimdi seni kanla doyuruyorum!' diyerek adaleti bizzat tecelli ettiren ve bir 'Hatun'un, bir 'Ana'nın yeri geldiğinde ordulara komuta eden bir 'Başbuğ' olduğunu tarihe silinmez harflerle kazıyan TOMRİS HATUN'un çelik yüreğine... (Devlet: İskit-Saka Kağanı, Hüküm Dönemi: MÖ 6. Yüzyıl sonları / yaklaşık MÖ 530)

Töre'yi hükümdarın canından, vatanı hakanın tahtından üstün tutan; demir disiplinle ordu-milleti kuran ve Türk töresini çiğneyerek devleti tehlikeye atan babasını tahttan indiren ve "Vatan toprağı milletindir" diyerek Töre'nin "Vatan" tanımını yapan; "Benden eyerimi, en sevdiğim atımı, hatta hatunumu isteyin, size veririm. Lâkin Vatanımdan, altında kuru ot biten bir karış toprak dahi istemeyin! Zira o, benim değil, Milletimindir!" sözleriyle devletin bekası için öz babasının hükmüne son veren engin bozkırlarında demir disiplini ve onluk sistem ile dağınık boyları tek bir ordu, tek bir millet haline getiren METE HAN'ın sarsılmaz iradesine... (Devleti: Büyük Hun İmparatorluğu, Hüküm Süresi: MÖ 209 – MÖ 174)

O'nlar ki; Bozkırın Töre'sini Tuna'dan Ren'e taşıyan; Batı'nın kibirli imparatorluklarına diz çöktürüp 'Tanrı'nın Kırbağı' namıyla anılarak Türk iradesinin karşısında hiçbir gücün duramayacağını kanıtlayan ve adaletiyle Avrupa'nın kalbine nizam veren BÜYÜK HUN BAŞBUĞU ATTİLA'nın kudretli iradesine... (Devleti: Avrupa Hun İmparatorluğu, Hüküm Süresi: 434 – 453)

Esaret zincirlerini kırıp, bozkırın göğsüne "Türk" adını bir daha silinmemek üzere yazan ve esarete boyun eğmemeyi, bağımsızlığı karakter edinmeyi Töre'nin ilk ve en önemli maddesi yapan, hükümdarın görevinin halkına hizmet etmek olduğunu bengü taşlara kazıyan, Töre'nin bir adalet, refah ve hizmet nizamı olduğunu unutulmaz kılan BUMİN

KAĞAN'ın kutlu isyanına... (Devleti: I. Göktürk Kağanlığı (Kurucusu), Hüküm Süresi: 552 (Devleti kurdu ve aynı yıl içinde vefat etti))

Bumin Kağan'ın yaktığı meşaleyi, esaret karanlığında dahi söndürmeyi reddeden; "bağımsızlık" Töre'nin canından daha aziz olduğunu bilen ve 'esir yaşamaktansa kahramanca ölmenin' şeref olduğuna inanarak kırk çerisiyle Çin sarayını basan, Töre'nin boyun eğmezliğini kanıtlayan ve bir milletin diriliş ateşini tutuşturan KÜRŞAD'ın kutlu başkaldırısına... (Olay: Kürşad İhtilali, 639)

Kürşad'ın yaktığı o kutlu bağımsızlık ateşini 50 yıl sonra zafere ulaştıran; dağınık ve umutsuz boyları 'İl-teriş' (Devleti Derleyen) unvanıyla yeniden tek bayrak altında toplayan ve Töre'nin 'devletsiz kalmayacağı' ilkesini Orhun kıyılarına yeniden hâkim kılan İLTERİŞ KUTLUK KAĞAN'ın kutlu dirilişine... (Devleti: II. Göktürk Kağanlığı (Kurucusu), Hüküm Süresi: 682 – 692)

Ve o kutlu dirilişin sarsılmaz "devlet aklı" olan; Kağanlara "bilgelik" (Uzluk), orduya "irade" katan; Töre'nin sadece kılıçla değil, "liyakat" ve "akıl" ile ayakta duracağını bengü taşına bizzat kazıyan "Apa Tarkan" BİLGE TONYUKUK'un sönmez aklına... (Görevi: II. Göktürk Kağanlığı Başdanışmanı (Apa Tarkan), Yaşadığı Dönem: Yaklaşık 646 – 726)

"Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim, fakir milleti zengin kıldım" diyerek Töre'nin 'sosyal devlet' ve 'hesap verme' ilkesini ölümsüz taşlara kazıyan BİLGE KAĞAN'ın ebedî aklına ve o aklın sarsılmaz kılıcı, Töre'nin yılmaz savaşçısı, "Gök-Türk'ün yiğitlik timsali" olarak anıtı dikilen ve ağabeyinin "Milletim için gece uyumadım, gündüz oturmadım" sözlerinin yoldaşı olan KÜL TİĞİN'in kahraman ruhuna ve o kutlu ebedî akıldan yansıyan şu uyarıya: "Ey Türk Milleti! Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe, senin İlini (devletini) ve Töreni kim bozabilir? ...Ey Türk! Titre ve kendine dön!" (Devleti: II. Göktürk Kağanlığı, Hüküm Süreleri: Bilge Kağan 716–734 / Kül Tigin 716–731 (Ordu Komutanı))

Töre'nin 'Uzluk' (iyilik) ve 'Könilik' (adalet) erdemlerini, İslam'ın yüce ahlakıyla birleştiren; Gök'ten aldığı kut ile 'Abdülkerim' adını alarak Töre'nin 'Alp' kimliğini 'Gazi' ruhuyla perçinleyen ve Türk'ün binlerce yıllık yolculuğuna yeni bir hedef tayin eden 'El-Mücahid' SATUK BUĞRA HAN'ın kutlu irfanına... (Devleti: Karahanlı Devleti, Hüküm Süresi: 920 – 955)

Dağınık Oğuz boylarına yeniden 'İl' bilinci aşılayarak Töre'nin sancağını Horasan'dan Mezopotamya'ya taşıyan; Bağdat'a girerek 'Doğu'nun ve Batı'nın Sultanı' unvanıyla Töre'nin adalet nizamını yeni bir coğrafyaya ilan eden ve Alparslan'a Anadolu'nun kapılarını açacak olan o sarsılmaz devleti kuran TUĞRUL BEY'in kurucu dehasına... (Devleti: Büyük Selçuklu İmparatorluğu (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1040 – 1063)

Kılıcının gücüyle Anadolu'nun kapılarını millete açmakla kalmayan, Töre'nin 'Könilik' (adalet) ve merhamet nizamını göstererek esir aldığı imparatora dahi şeref dersi veren; Malazgirt'te vurduğu mühür ile bu toprakları 'ebedî vatan' kılan ve Töre'nin gaza

ruhunu gönüllere silinmez bir imanla nakşeden SULTAN ALPARSLAN'ın adaletine... (Devleti: Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Hüküm Süresi: 1063 – 1072)

Alparslan'ın açtığı kutlu yurttaki Töre'nin en parlak medeniyetini kuran; kervansaraylar, medreseler ve tersanelerle 'devlet' olmanın sadece 'fetih' değil, 'imar' ve 'irfan' olduğunu kanıtlayan; Selçuklu sancağını 'Sultan'ül-Berreyn vel-Bahreyn' (İki Karanın ve İki Denizin Sultanı) unvanıyla taçlandıran I. ALAEDDİN KEYKUBAD'ın imar ufkuna... (Devleti: Anadolu Selçuklu Devleti, Hüküm Süresi: 1220 – 1237)

Töre'nin "Kişilik" erdemiyle, "kul" iken "bey" olan, liyakatiyle "Sultan" olan; Moğol istilasını Ayn Calut'ta durdurarak Töre'nin yenilmezliğini kanıtlayan ve esir bir Kıpçak Türk'ünün dahi Mısır'a "Nizam" verebileceğini tarihe yazdıran SULTAN BAYBARS'ın çelik bileğine... (Devleti: Memlük Devleti, Hüküm Süresi: 1260 – 1277)

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” vasiyetiyle Töre'nin nihai hedefini gösteren ve küçücük bir beylikten bir cihan devleti yeşerten ve adaleti, liyakati ve halka hizmeti her şeyin üzerinde tutarak kurduğu devletin sırrını bize öğrettiğiniz için OSMAN GAZİ'nin hikmetine... (Devleti: Osmanlı Devleti (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1299 – 1326)

Dağınık Moğol ve Türk boylarını tek bir bayrak altında toplayan, liyakati soyun önüne koyan ve ‘Büyük Yasa’ adıyla Töre'yi yeniden düzenleyerek sarsılmaz bir devlet nizamı kuran o nizamın ruhunu, "Bir çivi, bir nalı kurtarır. Bir nal, bir atı kurtarır. Bir at, bir askeri kurtarır. Bir asker, bir orduyu kurtarır. Bir ordu, bir devleti kurtarır." sözleriyle Töre'nin 'Tüzlük' (disiplin) ilkesine bağlayan; disiplini ve adaletiyle Pasifik'ten Avrupa'ya uzanan bir cihan imparatorluğunun temellerini atan CENGİZ HAN'ın çelik iradesine... (Devleti: Moğol İmparatorluğu (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1206 – 1227)

Cengiz Han'ın "Büyük Yasa"sını (Töre) at sırtında Avrupa'nın kalbine taşıyan; "Büyük Batı Seferi" ile Rusya'ya, Polonya'ya ve Macaristan'a Türk'ün sarsılmaz nizamını götüren ve Deşt-i Kıpçak bozkırlarında Altın Orda Devleti'ni kurarak "Nizâm-ı Âlem" ülküsünü batıya taşıyan BATU HAN'ın sarsılmaz ordusuna... (Devleti: Altın Orda Devleti (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1227 – 1255)

“Güç adalettir” diyerek yasayı kılıçla perçinleyen ve sarsılmaz iradesiyle kendi yasalarını (Tüzükât) oluşturan ve Devleti ayakta tutan şeyin sadece kanunlar değil, o kanunları uygulayacak tavizsiz bir irade olduğunu, "Devlet işlerinde ve Töre'nin uygulanmasında o kadar sağlam durdum ki; ne soyumdan birinin, ne bir vezirin, ne de bir yabancının, milletin malına ve canına haksız yere el uzatmasına fırsat vermedim." diyerek gösteren ve demir iradesiyle üç kıtaya nizam veren bir cihan imparatoru EMİR TİMUR'un devlet aklına... (Devleti: Timur İmparatorluğu (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1370 – 1405)

Dedesinin (Timur) Tüzükât'ını (Töre) ve Cengiz Han'ın Yasa'sını sancağına rehber eden; kılıcıyla Hindistan'da bir Türk çağı açan ve Babür (Mughal) İmparatorluğu'nu kurarak Töre'nin adaletini cihanın en zengin topraklarına taşıyan "Gazi Hakan" BABÜR ŞAH'ın fetih ruhuna... (Devleti: Babür İmparatorluğu (Kurucusu), Hüküm Süresi: 1526 – 1530)

Töre'yi yazılı kanunla (*Kanunname*) taçlandırıp, çağ açıp çağ kapatan, fermanına "Ben ki..." diye başlayarak Töre'nin özgüvenini ve kudretini dünyaya ilan eden, "İmparatorunuza söyleyin! Benim kudretim ulaşmış yere, O'nun hayalleri dahi ulaşamaz!" diyerek Töre'nin iradesini kanıtlayan ve bilime, sanata ve adalete verdiği önemle, Töre'nin sadece bir savaş nizamı değil, aynı zamanda bir medeniyet projesi olduğunu kanıtla "Nizâm-ı Âlem" ülküsüyle iki kıtaya ve yedi denize hükmeden FATİH SULTAN MEHMET'in evrensel ufkuna... (Devleti: Osmanlı İmparatorluğu, Hüküm Süresi: 1444 – 1446 ve 1451 – 1481)

Fatih'in cihan ufkunu 'İttihad-ı İslam' (İslam Birliği) ile perçinleyen; Töre'nin 'Tüzlük' (sarsılmaz düzen) ilkesini doğuya taşıyarak fitneyi bitiren "Devlet işlerinde, Töre'nin nizamında en küçük bir ihmâl, en büyük bir cinayetten daha vahimdir. " sözüyle Töre'nin hassasiyetini gösteren ve 'Hâdim'ül-Haremeyn'iş-Şerîfeyn' (Kutsal Mekkelerin Hizmetkârı) unvanıyla Töre'nin kılıcını kutsal sancağın hizmetine adayan YAVUZ SULTAN SELİM'in sarsılmaz kararlılığına... (Devleti: Osmanlı İmparatorluğu, Hüküm Süresi: 1512 – 1520)

Fatih Sultan Mehmet'in 'Kanunname' ile taçlandığı Töre'yi, 'Kanunname-i Âl-i Osman' ile zirveye çıkaran ve adıyla müsemma 'Kanunî' olarak adaleti mülkün temeli kılan; Töre'nin 'Nizâm-ı Âlem' ülküsünü Viyana kapılarından Hint Okyanusu'na taşıyarak cihan hâkimiyetini tesis eden KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN'ın muhteşem nizamına... (Devleti: Osmanlı İmparatorluğu, Hüküm Süresi: 1520 – 1566)

Ve en karanlık çağda, Töre'nin ve Türk Milleti'nin yok olacağını düşündükleri bir anda, küllerinden yeniden doğan bir anka kuşu gibi ortaya çıkan ve egemenliği Gök'ten alıp kayıtsız şartsız millete devreden; aklın, bilimin ve iradenin ışığında Türk'ün son ve ebedî Töre'sini kuran, Töre'nin modern tanımını "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözüyle yapan ve *Nutuk* ile hesap verme geleneğini modern çağa taşıyan son Başbuğ GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ün sönmez meşalesine ve O'nun, bu mirası devrettiği Türk gençliğine gösterdiği hedefe: "Ey Türk Gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!"... (Devleti: Türkiye Cumhuriyeti (Kurucusu), Görevi: Cumhurbaşkanı (1923 – 1938))

Adımı sayamadığımız nice ulu hakanımız, başbuğumuz... Hepiniz, Töre meşalesini elden ele, nesilden nesile taşıdınız. Bu meşale; adalettir, bağımsızlıktır, millete hizmettir ve en önemlisi, ne olursa olsun ayakta kalma iradesidir.

Bize bıraktığınız bu kutlu mirasın farkındayız. Damarlarımızdaki asil kanın ve ruhumuzdaki sönmez ateşin kaynağı sizlersiniz. Varlığınızla onur duyuyor, emanetiniz olan Töre'ye ve vatana sonsuza dek sahip çıkacağımıza manevi huzurunuzda bir kez daha and ediyoruz.

Ve bugün; Töre'nin ışığıyla yoğrulmuş, Türk'ün ruhunu kalbinde taşıyan yeni bir neslin doğduğuna şahitlik ediyoruz.

3 Mayıs Türkçülük Gününde dünyaya gelen dünyanın en güzel kızı, canım kızım İpek

Mutluer, bu kutlu zincirin bir halkası olarak, ecdadının izinde yürümekte; adalet, bilgelik ve cesaretle yoğrulmuş o kadim mirası yüreğinde taşımaktadır.

O; Töre'yi kuran Başbuğların olduğu kadar, o Töre'yi evlatlarına işleyen Bilge Hatunların, bu vatani doğuran cefakâr Türk analarının da mirasçısıdır.

O'nun doğumu; Türk'ün sönmeyen meşalesinin, gelecek nesillerin elinde sadece kılıçla değil, aynı zamanda bilgelik, sevgi ve irfanla da parlayacağının nişanesidir.

O'nun yüreğinde taşıdığı bu kadim miras; Atatürk'ün 'akıl ve bilim' meşalesiyle birleşerek, Töre'nin sönmez ışığı olacaktır.

Onun hedefi; vatanına, Türk milletine ve insanlığa hizmeti, Töre'nin en yüce gayesi olarak yaşatmak ve bu kutlu sancağı kendinden sonrakilere devretmektir.

Ve her koşulda yanımda olan kardeşim Fırat Önder Mutluer'e ve eşi Gökçen Mutluer'e ve tatlı kızları Alin Mutluer'e...

Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye il veren Tanrı'nın kutlu kıldığı tüm Başbuğların aziz hatırasına...

Varlığını Türk varlığına armağan etmiş, Töre sancağını çağlar boyunca elden ele taşımış tüm kutlu ruhlara...

Ve bu mirası bizlere devreden, genç yaşta hayata veda eden, bizi çok seven ve kucağına alıp, sırtında gezdiren canım babam Haluk Mutluer'e, canım annem Esma Süer'e ve anneannem Müzeyyen'e ve hayata kazık çakan, bana rol model olan, yaptığı binalarla memlekete eser bırakan büyükbabam (dede denmesini hiç sevmezdi 😊) Enver Mutluer'e, eşi Emine Mürşide Mutluer'e, yedi dil bilen dedemin babası Tahsin Hidayet Mutluer'e, annemin babası Binbaşı Mehmet Necati'ye, 3 yıl askerlik yapıp gidip bir daha cepheden geri dönmeyen ve bir daha kendisinden haber alınamayan anneannemin dedesine ve bizden önceki tüm Atalarımızın aziz hatırasına...

Derin saygı, minnet ve rahmetle...

Ruhlarınız şad olsun.

Sizin kurduğunuz Töre, bizim yaşattığımız yemin olacaktır.

Teşekkür

Bu projenin mimarı, internet sitemi büyük bir emek ve titizlikle hayata geçiren, her bir sayfasını incelikle dizayn eden canım kardeşim Fırat Önder Mutluer'e en kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Onun paha biçilmez teknik desteğinin çok ötesinde, bu yolculuğun her anında ve "her koşulda" bana verdiği sarsılmaz manevi destek, benim için her şeyden daha değerlidir. Varlığınla güç verdin.

İnternet sitemin siber güvenliği gibi kritik bir temeli sağlamlaştıran Aykut Sever'e paha biçilmez katkıları için sonsuz teşekkürler.

Dijital dünyada attığım her adımda vizyonu ile bana yol gösteren ve desteğini esirgemeyen Tansu Uslu'ya ayrıca minnettarım.

Hayat yolculuğumda bana yoldaşlık etmiş, bugün omuz omuza yürüdüğüm ve gelecekte yollarımızın kesişeceği tüm candostlarıma...

Varlığınıza en derin sevgi ve şükranlarımla.

Yayın tarihi: 03.05.2026 Yazar: Enver Alper Mutluer

© 2026 Enver Alper Mutluer Tüm hakları saklıdır.

Bu kitabın tüm yayın hakları Enver Alper Mutluer'e aittir. Yazarın yazılı izni olmadan, kitabın tümü veya herhangi bir bölümü elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve depolanamaz. Tüm hakları saklıdır. ISBN:

Avukat Arabulucu Enver Alper Mutluer

1982 yılında İstanbul’da doğan Av. Enver Alper Mutluer, Ata Koleji’ndeki öğreniminin ardından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden 2005 yılında mezun olmuştur. Avukatlık stajını, “Ticari Davalar, Delilleri ve Ticaret Mahkemelerinin İş Sahası” konulu çalışmasıyla tamamlamış; askerliğini ise Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nda Astegmen olarak ifa etmiştir.

2007 yılında İstanbul Barosu’na kaydolarak mesleğe başlayan Mutluer, 2011 yılında Mutluer Hukuk Bürosu’nu kurmuştur. Ticaret, Ceza, Aile, İş, Miras, Tüketici, Bilişim, Gayrimenkul ve İnşaat hukuku alanlarında gerçek ve tüzel kişilere hukuki danışmanlık ve avukatlık hizmeti vermekte ve Ticaret Hukuku, İş Hukuku, Tüketici Hukuku, Banka ve Finans Hukuku ile Sigorta Hukuku alanlarında arabuluculuk faaliyetleri yürütmektedir.

Mesleki faaliyetlerini hukukun temel ilkelerine bağlı kalarak sürdüren Mutluer, halen İstanbul Barosu Sarıyer CMK Bölge Sorumlusu olarak görev yapmaktadır. Enver Alper Mutluer, yalnızca hukuki metinleri yorumlayan değil, aynı zamanda toplumun vicdanını dinleyen, adaletin her alanda tesis edilmesi için mücadele eden, Atatürk’e ve Cumhuriyet değerlerine bağlı ve geleceğe umutla bakan Kemalist bir Türk aydını ve hukukçudur.

www.mutluer.av.tr

<https://www.mutluer.av.tr/blog/>

Önsöz

Bu satırlar, Türk Milleti'nin vicdanına ve devlet hafızasına kazınmış sarsılmaz hükümlerin, yani Töre'nin binlerce yıllık ruhuyla kaleme alınmıştır. Töre, yalnızca bir kanunlar mecmuası değil; bir ahlak nizamı, bir devlet felsefesi ve milletin kolektif anayasasıdır. Mete Han'ın sarsılmaz iradesinden, Bilge Kağan'ın millete hesap veren ebedî aklına, Fatih Sultan Mehmet'in evrensel hukuk ufkundan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesine kadar tüm büyüklerimiz, devleti Töre ile, yani hukukla kurmuş, hukukla yaşatmıştır. Onlar biliyorlardı ki "İl gider, töre kalır"; devletler yıkılabilir, ancak milleti ayakta tutan ve yeni bir devlet kurmasını sağlayan cevher, (Töre) hukukun üstünlüğüdür.

Kadim devlet geleneğimizin en temel prensibi, iktidarın hukukla sınırlandırılmasıdır. Hükümdarın yönetme yetkisi olan "Kut", Töre'ye, yani anayasaya mutlak surette uyma şartına bağlı bir emanettir. Eğer hükümdar Töre'den ayrılır, adaletten saparsa, meşruiyetini kaybedeceğine kesin olarak inanılırdı. Devlet, gücünü keyfiyetten değil, hukuka uygunluktan alırdı.

Bugün ise, bu kutlu mirasın tam zıddı bir yönetim anlayışıyla ve anayasal düzeni temelden sarsan fiili durumlarla karşı karşıyayız. Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki mevcut iktidar, binlerce yıllık devlet aklımızın ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın temel ilkelerini sistematik olarak ihlal etmektedir:

I. Könilik (Adalet): Dinamitlenen Temel

Töre'ye göre Adalet (Könilik), devletin varlık sebebidir. Zulmün olduğu yerde devletin meşruiyeti ortadan kalkar. Modern hukukta bu ilke, "hukuk devleti" ve "yargı bağımsızlığı" olarak anayasal güvence altındadır.

Ancak bugün, Anayasa'nın 153. maddesinin "Anayasa Mahkemesi kararları... yasama, yürütme ve yargı organlarını... bağlar" şeklindeki amir hükmü hiçe sayılarak, yüksek yargı kararlarını tanımayan bir Yargıtay dairesinin varlığına şahit olmaktayız. Yargı içinde yaşanan bu anayasal kriz, devletin en temelindeki "hukuka bağlılık" ilkesini dinamitlemektedir.

Buna paralel olarak, yürütmenin Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) üzerindeki yapısal tahakkümü, adalet terazisini bizzat iktidar eliyle bozmuştur. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Töre'nin "Könilik" ilkesinin de, Anayasa'nın da teminatıdır. Bu teminat ortadan kalktığında, hukuk, kişilere ve siyasi sadakate göre işler hale gelir ki; bu, devletin değil, zulmün tanımıdır. Töre, devletin vicdanıdır; vicdan sustuğunda, kanun da susar.

II. Liyakat: Zayıflatılan Kurumsal Kudret

Töre'ye göre Liyakat esastır. Cengiz Han, liyakati soyun önüne koyarak bir cihan imparatorluğu kurmuştur. Anayasamızın 70. maddesi "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez" ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3. maddesi "liyakat" ve "kariyer" ilkelerini temel prensip olarak benimser.

Bugün ise bu anayasal ve yasal emirler fiilen işlevsiz bırakılmıştır. Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) gibi objektif sınavlarda en yüksek puanları alan nice evladımız, hiçbir hukuki denetime tabi olmayan, keyfiliğe açık "mülakat" sistemlerinde elenmektedir. Devlet kadroları, ehil ellere ve o işin bilgisine (Uzluk) sahip olanlara değil, "sadakat" bağıyla bağlı olanlara teslim edilmektedir. Bu durum, sadece bireylerin anayasal hakkını gasp etmekle kalmamakta, aynı zamanda devletin kurumsal hafızasını ve teknik kudretini zayıflatmaktadır.

III. İstişare (Kurultay): İşlevsizleştirilen Millet İradesi

Töre'ye göre İstişare (Kurultay veya Kengeş), devlet aklının işleminin ve kararların meşruiyetinin şartıdır. Emir Timur dahi başarısının sırrını istişareyle iş görmekte bulmuştur. Modern parlamenter demokraside bunun karşılığı, kuvvetler ayrılığı ve Meclis'in yürütmeyi denetleme yetkisidir.

Bugün ise Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adı altında, Türk parlamenter geleneğinin en temel denetim mekanizmaları olan "gensoru" ve "sözlü soru" kaldırılmıştır. Milletvekillerinin, millet adına yürütmeye yönelttiği on binlerce "yazılı soru önergesi" cevapsız bırakılarak, milletin meclisi fiilen işlevsizleştirilmiştir. Yasama organının denetiminden kaçınan bir yürütme, ortak aklı terk etmiş demektir. Tüm kararların tek bir kişinin iradesine ve "Kanun Gücünde Kararname" (KHK) yetkisini aşan normatif düzenlemelere (Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri) bırakılması, Töre'nin istişare ilkesinin topyekûn reddidir.

IV. Hesap Verebilirlik: "Ticari Sır" Zırhı Altındaki Kaynaklar

Töre'ye göre Hükümdar Millete hesap verir. Bilge Kağan, "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim" diyerek icraatlarını ölümsüz taşlara kazımış ve millete hesap vermiştir. Anayasal düzende bu denetimi, TBMM adına "Sayıştay" yapar.

Bugün ise milletin öz kaynaklarından oluşan Türkiye Varlık Fonu gibi devasa ekonomik yapılar, Anayasa'nın 160. maddesine rağmen etkin Sayıştay denetiminden kaçırılmaktadır. Daha da vahimi, Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) projeleri kapsamında imzalanan ve gelecek nesilleri dahi borç altına sokan döviz garantili sözleşmeler, "ticari sır" denilerek milletin temsilcisi olan Meclis'ten dahi gizlenmektedir. Şeffaflıktan ve hesap verebilirlikten uzak, milletin kaynaklarının nereye harcandığının sorgulanamadığı bu düzen, Bilge Kağan'ın binlerce yıl önce ortaya koyduğu devlet ahlakının tam zıddıdır.

V. Uzluk, Tüzlük ve Kişilik: Yitirilen Ahlaki Zemin

Bu dört yapısal sapma, ancak Töre'nin diğer üç ahlaki erdeminin yitilmesiyle mümkün olabilmiştir:

1.Uzluk (Bilgelik ve Rasyonellik): Devlet, akıl ve bilimle yönetilir. Ancak ekonomi yönetiminde, yerleşik bilimsel kabullerin terk edilerek "irrasyonel" para politikalarında ısrar edilmesi, ülkeyi tarihi bir enflasyon krizine sürüklemiştir. Bu durum, "kamu yararını" (iyilik) gözetken bilge (uz) yönetim anlayışının terkidir.

2.Tüzlük (Eşitlik): Töre, kanunun "bey ya da kul ayırt etmeden" uygulanmasını (Tüzlük) emreder. Ancak bugün, yargı kararlarında gözlemlenen çifte standartlar, kamu ihalelerinin ve teşviklerin sürekli aynı çevrelere dağıtıldığı iddiaları, hukukun ve fırsatların "eşit" dağıtılmadığı, kayırmacılığın hüküm sürdüğü bir düzeni işaret etmektedir. Bu, "Könilik" (Adalet) ilkesinin Tüzlük (Eşitlik) boyutuyla da yok edilmesidir.

3.Kişilik (İnsan Onuru): Töre, insana değer vermeyi (Kişilik) esas alır. Modern hukukta bu, "insan onuru" ve "temel hak ve özgürlükler" demektir. Ancak ifade, basın ve toplanma özgürlüklerinin sistematik olarak kısıtlanması; sosyal devletin "hak temelli" bir yapıdan "lütuf temelli" bir sadakat mekanizmasına dönüştürülmesi, insanı devletin amacı olmaktan çıkarıp aracı haline getirmektir.

Bugün karşı karşıya olunan tablo, münferit politika hatalarından ibaret değildir. Bu tablo; Töre'nin ve modern Anayasal düzenin temel direkleri olan Adalet, Liyakat, İstişare ve Hesap Verebilirlik ilkelerinin yapısal olarak terk edilişinin ve bu terk edişi mümkün kılan Akıl (Uzluk), Eşitlik (Tüzlük) ve İnsan Onuru (Kişilik) erdemlerinden kopuşun hukuki bir dökümüdür. Devletin meşruiyeti, temellerine dönmesiyle yeniden tesis edilecektir.

Töre'nin "hükümdarın yetkisini hukukla sınırlama" ilkesi yok sayılmış, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" olan Cumhuriyetimizin temel ilkesi çiğnenmiş ve milli iradenin tecelligahı olan TBMM'nin yetkileri gasp edilerek yürütmenin tahakkümü altına sokulmuştur.

Tarih, susanları değil, hukukun ve meşruiyetin yanında duranları yazar. Bu gidişata dur demenin, Töre'nin sönmez meşalesini ve Anayasa'nın üstünlüğünü yeniden tesis etmenin ve egemenliği asıl sahibi olan Yüce Türk Milleti'ne geri vermenin vakti gelmiştir.

Bu inanç ve kararlılıkla; devleti Töre'nin adalet, liyakat ve istişare ilkeleriyle yeniden ayağa kaldırmak, hukukun üstünlüğünü tesis etmek ve Atatürk'ün kurduğu laik Cumhuriyeti kuruluş felsefesine uygun olarak geleceğe taşımak üzere, milletimize hizmet etme görevine talip olduğumu Aziz Türk Milleti'nin manevi huzurunda beyan ediyorum.

Bu eser, milletimize unutturulmaya çalışılan kendi öz anayasasını, binlerce yıllık devlet aklını ve sarsılmaz prensiplerini yeniden hatırlatmak için kaleme alınmıştır. Unutulmamalıdır ki, "Egemenlik verilmez, alınır." Bu söz, Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk milletine bıraktığı en büyük mirasın, yani "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin nasıl korunacağını gösteren bir paroladır. Bugün, Türk Milleti'nden alınarak tek bir kişiye teslim edilen bu hakkı geri almanın vaktidir. Bu seçime, gasp edilen milli iradeyi yeniden Türk Milleti'ne devretmek ve yönetimi Yüce Türk Milleti'nin ta kendisi yapmak için giriyoruz.

Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi, "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."

Tarih, susanları değil; yürüyenleri yazar. Biz yürüyoruz, Cumhuriyet bizimle yürüyor.

Ülkemizi hangi ilke ve hayallerle geleceğe taşıyacağımızı anlamanız ümidiyle...

3 Mayıs Türkçülük günü ve canım kızım İpek’in doğum günü vesilesiyle, “Türk Töresi ve Türk’ün Prensipleri” adlı eserimi, geleceğimizin yegâne teminatı olan Aziz Türk Milleti’ne armağan etmekten onur ve gurur duyuyorum.

Bu eser, yalnız bugünün değil, binlerce yılın hukuk sesidir.

Zihin açıcı okumalar dilerim.

İstanbul, 3 Mayıs 2026

Avukat Arabulucu

Enver Alper Mutluer

E-posta: tore@mutluer.av.tr

(Kıymetli görüş ve önerilerinizi bekliyorum.)

www.mutluer.av.tr

<https://www.mutluer.av.tr/blog/>

Türk Devlet Geleneğinde Hükümlanlık İlkeleri: Karşılaştırmalı Hukuki Bir Tahlil

Giriş

Mete Han'dan Mustafa Kemal Atatürk'e uzanan tarihsel yelpazede, Türk devlet geleneğini şekillendiren temel hukuki ve idari ilkeleri karşılaştırmalı bir hukukçu perspektifiyle tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Analiz, bu ilkelerin sadece siyasi veya askeri doktrinler olmadığını, aynı zamanda devletin meşruiyetini, yapısını ve vatandaşla ilişkisini tanımlayan proto-hukuki ve hukuki normlar bütününe teşkil ettiğini ortaya koyacaktır. Her lider ve dönem, kendi hukuki kaynakları (Töre, Yasa, Kanunname, Anayasa) temelinde incelenecek; meşruiyet kaynağı, iktidarın sınırları, devletin görevleri ve hukuk anlayışındaki süreklilik ve kopuşlar tespit edilecektir. Rapor, Türk devlet geleneğinin, bozkırın yazısız anayasası *Töre*'den, cihan devleti idealine, mutlak merkezîyetçi imparatorluktan, egemenliğin millete ait olduğu laik hukuk devletine doğru evrilen dinamik bir hukuki gelişim süreci sergilediğini savunacaktır.

Bölüm I: Kadim Türk Devlet Geleneğinin Hukuki Temelleri: Kut ve Töre

1.1. Hükümlanlığın Meşruiyet Kaynağı: Kut Anlayışının Hukuki Niteliği

Kadim Türk devlet geleneğinde hükümdarın iktidarı, keyfi veya zorba bir güç kullanımına değil, meşruiyeti ilahi bir kaynağa dayanan hukuki bir temele oturtulmuştur. Bu meşruiyetin merkezinde *Kut* anlayışı yer alır. *Kut*, Gök Tanrı tarafından hükümdara ve onun soyuna bahşedilen yönetme erki, kutsal enerji ve yaşam gücüdür. Bu kavram, sadece siyasi bir iktidarı değil, aynı zamanda bereket, talih ve uğur gibi toplumsal refahı da içeren ilahi bir lütfu ifade eder. Hukuki bir perspektiften bakıldığında *Kut*, hükümdarın egemenliğinin meşruiyetini sağlayan temel belgedir; Tanrı'nın iradesinin yeryüzündeki tecellisi olarak kabul edilir ve bu sayede hükümdarın emir ve yasakları hukuki bir bağlayıcılık kazanır.

Bu ilahi meşruiyetin somut hukuki sonuçları da bulunmaktadır. Hanedan üyelerinin kanının kutlu sayılması, bu inancın en belirgin tezahürüdür. Hanedandan birisi idam edileceği zaman, kutsal sayılan kanının toprağa akıtılmaması için boynu kılıçla vurulmaz; bunun yerine yay kırıyla boğularak öldürülürdü. Bu uygulama, *Kut*'un kan yoluyla geçtiği inancının, ceza infaz hukukunu dahi şekillendiren yerleşik bir hukuk normuna dönüştüğünü göstermektedir. Bu norm, hanedanı sıradan tebaadan ayıran ve onlara ayrıcalıklı bir hukuki statü tanıyan temel bir düzenlemedir.

1.2. Devletin Yazısız Anayasası: Töre ve Değişmez Esasları

Eğer *Kut* hükümdarın meşruiyetinin kaynağı ise, *Töre* de bu meşruiyetin sınırlarını çizen ve devletin işleyişini düzenleyen yazısız anayasadır. *Töre*, toplumsal düzeni sağlayan, devlet yapısının iskeletini oluşturan ve nesilden nesile aktarılan sözlü hukuk kuralları bütünüdür. Bu kurallar, Cengiz Han Yasası'nın da temelini oluşturan kadim Türk hukuk geleneğinin bir yansımasıdır. *Töre*, sadece bir gelenekler toplamı değil, aynı zamanda modern anayasalarda yer alan temel prensiplerin öncülü niteliğinde değişmez esaslara sahiptir. Bu esaslar dört temel ilke üzerinde yükselir: "Könilik" (adalet), "uzluk" (iyilik, faydalılık), "tüzlük" (eşitlik) ve "kişilik" (insanlık, cihanşümullük).

Bu ilkeler, hükümdarın dahi değiştiremeyeceği anayasal nitelikteki normlardır. "Könilik", devletin adalet dağıtma yükümlülüğünü; "uzluk", yönetimin halkın faydasına olmasını; "tüzlük", kanun önünde eşitliği; "kişilik" ise evrensel insani değerlere saygıyı ve tüm insanlığı

kucaklayan bir vizyonu ifade eder. Bu dört ilke, devlet iktidarının keyfi kullanımını engelleyen, onu belirli ahlaki ve hukuki çerçevelere bağlayan temel hukuk metnini oluşturur.

1.3. Hükümdarın Töre Karşısındaki Sorumlulukları ve Sosyal Devlet Anlayışı

Türk devlet felsefesinde hükümdar, sınırsız bir yetkiye sahip değildir. *Kut*'u, yani yönetme yetkisini elinde tutabilmesinin temel şartı, *Töre*'ye mutlak surette uymasındır. Bu bağlılık, hükümdara halka karşı somut hukuki sorumluluklar yükler. Orhun Yazıtları'nda da görüleceği üzere, hükümdarın temel görevleri arasında dağınık boyları bir araya getirip devleti teşkilatlandırmak, halkı doyurmak, çıplakları giydirmek ve milletin refahını sağlamak bulunur. Bu, modern hukukta "sosyal devlet" ilkesi olarak tanımlanan anlayışın, kadim Türk devlet geleneğindeki köklü varlığını göstermektedir. Hükümdar, halkına hizmet etmekle yükümlü bir kamu görevlisidir.

Bu sorumluluk doktrininin en önemli unsuru, yaptırım mekanizmasıdır. Görevlerini yerine getirmeyen, adaletten sapan veya *Töre*'ye aykırı hareket eden hükümdardan, Gök Tanrı'nın *Kut*'u geri alacağına kesin olarak inanılırdı. Bu inanç, siyasi iktidarı sınırlandıran ve despotizme dönüşmesini engelleyen metafizik ancak son derece etkili bir yaptırım işlevi görürdü. *Kut* ve *Töre* arasındaki bu diyalektik ilişki, bir tür "proto-anayasal denetim" mekanizması olarak çalışır. Şöyle ki; *Kut*, hükümdarın yürütme gücünü temsil ederken, *Töre* bu gücün kullanılacağı anayasal çerçeveyi belirler. Yürütmenin meşruiyetinin devamlılığı, anayasaya (*Töre*'ye) uygun hareket etme şartına bağlanmıştır. Bu yapı, yürütmenin (hükümdarın) anayasaya (*Töre*'ye) aykırı eylemleri sonucunda meşruiyetini (*Kut*'u) kaybedeceğini öngörür. Dolayısıyla, iktidarın hukukla sınırlandırılması ve meşruiyetin keyfiliğe değil, hukuka uygunluğa dayanması, Türk devlet geleneğinin en kadim ve temel hukuki prensibidir.

Bölüm II: Bozkır İmparatorluklarının Hukuki ve Askeri Doktrinleri

2.1. Mete Han: Mutlak İtaat Prensibi ve Onlu Sistemin Hukuki-İdari Yapısı

Asya Hun İmparatoru Mete Han, M.Ö. 209 yılında Türk devlet ve ordu teşkilatında devrim niteliğinde bir düzenleme olan Onlu Sistemi kurmuştur. Bu sistem, orduyu onluk, yüzlük, binlik ve on binlik (tümen) birimlere ayıran katı hiyerarşik bir yapı öngörür. Ancak Onlu Sistem, sadece askeri bir düzenleme olmanın çok ötesindedir. Göçebe toplumun tamamını kapsayan, her bireyin devlet içindeki yerini, komutanını ve sorumluluğunu net bir şekilde tanımlayan idari ve hukuki bir örgütlenme modelidir. Bu yapı, her an savaşa hazır olmayı gerektiren bozkır hayatının bir sonucu olan "ordu-millet" anlayışının kurumsal temelini oluşturur.

Mete Han'ın getirdiği en radikal hukuki ilke ise "mutlak itaat" doktrini. Rivayete göre Mete, icat ettiği ıslıklı oku önce en sevdiği atına, sonra eşine ve nihayetinde babası T'ou-man'a yöneltmiş ve okunu attığı hedefe tereddüt ederek ok atmayan askerlerini derhal idam ettirmiştir. Bu olay, basit bir disiplin testinin ötesinde, hukuki bir devrim niteliği taşır. Bu eylemle Mete Han, hükümdarın emrinin; kişisel bağlar, ahlaki değerler ve geleneksel tüm normların üzerinde mutlak bir kanun olduğunu tesis eden bir emsal karar (precedent) yaratmıştır. *Töre*, geleneksel bağları, aile ve klan sadakatini de içeren bir normlar bütünüdür. Mete'nin emri ise askerleri, *Töre*'nin ima ettiği bu doğal bağlar ile hükümdarın emri arasında bir seçim yapmaya zorlamıştır. İtaatsizliğin cezasının istisnasız ve anında ölüm olması, bu seçimin sonucunu mutlak kılmıştır. Bu olayla Mete Han, Kağan'ın iradesinin, *Töre*'nin yoruma açık tüm unsurlarından üstün olduğunu fiilen ve hukuken ilan etmiştir. Bu durum, "kanun yapıcının" iradesinin, mevcut hukuk normlarının üzerinde konumlandırıldığı, modern hukuk teorisindeki "hukuki pozitivizm" in erken bir tezahürü olarak yorumlanabilir.

2.2. Bumin Kağan: Orhun Yazıtları Işığında Devlet Kurucu Felsefe ve Millete Hesap Verme İlkesi

Göktürk Devleti'nin kurucusu Bumin Kağan, dağınık halde bulunan Türk boylarını bir araya getirerek devleti yeniden teşkilatlandırmış ve bağımsızlığı, devlet felsefesinin merkezine yerleştirmiştir. Göktürk devlet anlayışının hukuki ve siyasi ilkeleri, Türk tarihinin ilk yazılı belgeleri olan Orhun Yazıtları'nda somutlaşmıştır. Bu yazıtlar, sadece bir tarih anlatısı veya edebi bir metin değil, aynı zamanda bir "siyasetname" ve daha da önemlisi, hükümdarın millete karşı hesap verdiği bir "icraat raporu" niteliğindedir.

Yazıtlarda, kağanların millete karşı sorumlulukları açıkça belirtilmiştir. Özellikle "aç milleti doyurma, çıplak milleti giydirme" ifadeleri, *Töre*'den tevarüs edilen sosyal devlet ilkesinin, artık hükümdarın temel bir hukuki yükümlülüğü olarak yazılı bir metne geçtiğini göstermektedir. Kağan, milletin refahından, birliğinden ve güvenliğinden birinci derecede sorumludur ve bu sorumluluğunu yerine getirdiğini millete beyan etmek, yani hesap vermek zorundadır. Bu durum, yöneten ile yönetilen arasında, modern demokratik sistemlerdeki hesap verebilirlik ilkesinin erken bir örneğini teşkil eder.

2.3. Atilla: Liderlik İlkeleri ve Savaş Hukuku Yaklaşımları

Avrupa Hun İmparatoru Atilla'nın liderlik anlayışı, devlet yönetiminde liyakat, adalet ve rasyonel planlamayı esas alan bir dizi ilkeye dayanır. "Bir kişinin yapacağı işi, iki kişiye vermeyiniz" ve "Yardımcılarını dikkatli seç. İyi savaşçılar kötü liderden emir almayı sevmez" gibi prensipleri, etkin bir kamu yönetimi ve liyakate dayalı bir hiyerarşi hukukunun temelini oluşturur. Bu ilkeler, devletin idari kapasitesini en üst düzeye çıkarmayı hedefler.

Atilla'nın yaklaşımı, sadece iç yönetimle sınırlı kalmaz, aynı zamanda bir tür uluslararası hukuk ve savaş hukuku anlayışını da içerir. "Adaletin düşmanına da ulaşsın" ilkesi, adaletin evrenselliğine işaret ederken, "Bir düşmanla anlaşmak onunla savaşmaktan iyidir" prensibi, diplomasiyi savaşa üstünlüğünü vurgular. Fethedilen yerlerde düşman olarak kalmayıp halkın güvenini kazanma zorunluluğu, basit bir işgal hukukunun ötesinde, yönetimin meşruiyetini halkın rızasına dayandırma amacını güder. Ayrıca, "Bir görevde hedefe ulaşamamışsa, lider beklentilerini tam olarak anlatamamıştır" ilkesi, liderin başarısızlıktaki nihai hukuki sorumluluğunu kabul ettiğini ve hesap verebilir bir yönetim anlayışını benimsediğini gösterir.

Bölüm III: Törenin Yazılı Hukuka Evrimi ve Cihan Hakimiyeti Mefkuresi

3.1. Cengiz Han: Yasaname-i Büzürg'ün Hukuki Tahlili ve Töre ile Mukayesesi

Türk-Moğol hukuk tarihinde en önemli dönüm noktalarından biri, Cengiz Han'ın sözlü gelenekteki *Töre*'yi "Yasaname-i Büzürg" (Büyük Yasa) adıyla yazılı hale getirmesidir. Bu eylem, hukukun kaynağını, niteliğini ve aktarım şeklini kökten değiştiren devrimci bir adımdır. Hukuk, artık kolektif hafızaya veya ihtiyarların yorumuna değil, herkesin uymakla yükümlü olduğu somut bir metne dayanmaktadır. Yasa, zina, kasten yalan söyleme, hırsızlık, kaçak esire yardım etme gibi suçlara istisnasız ölüm cezası öngören son derece katı bir ceza hukukuna sahiptir. Bu katılık, farklı boy ve kabilelerden oluşan devasa bir imparatorlukta mutlak bir düzen, disiplin ve öngörülebilirlik sağlama amacını güder.

Yasaname'nin birçok maddesi, eski Türk *Töre*'sinin bir yansıması ve devamı niteliğindedir. Ancak aralarında önemli farklar da mevcuttur. *Töre* daha çok toplumsal uzlaş ve geleneklerden

doğarken, *Yasa*'nın adaletten ziyade Cengiz Han'ın kişisel tecrübeleri ve imparatorluk yönetimi ihtiyaçlarına göre şekillendiği belirtilmektedir. Bu durum, *Yasa*'yı daha katı ve hükümdar merkezli kılar. Bununla birlikte, *Yasa*'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri, çok uluslu ve çok dinli bir yapıyı yönetmenin gerektirdiği pragmatik hukuk anlayışıdır. Tüm dinlere saygı gösterilmesi ve din adamlarının vergiden muaf tutulması gibi hükümler, ilahi bir hoşgöründen çok, imparatorluğun istikrarını sağlamaya yönelik rasyonel ve hukuki bir düzenlemedir.

Cengiz Han'ın *Yasa*'sı, hukuku kişisel iradede ayırarak "objektif hukuk" kavramına doğru atılmış önemli bir adımdır. Sözlü *Töre*, uygulayıcının (hükümdar, bey) yorumuna ve hafızasına bağlı olduğu için sübjektifliğe açıktır. Yazılı *Yasa* ise, hükümdar dahil herkesin tabi olduğu somut bir metin oluşturur. Cengiz Han'ın, yasaların uygulanmasını denetleme görevini oğlu Çağatay'a vermesi, hukukun uygulanmasının hükümdarın anlık iradesinden ayrı, kurumsal bir mekanizma haline geldiğini gösterir. Bu durum, hukukun kişilerden bağımsız, objektif bir varlık kazanmaya başladığına işaret eder. Hukuk, artık sadece hükümdarın bir aracı değil, aynı zamanda devletin ve toplumun işleyişini düzenleyen ondan daha kalıcı bir yapıdır. Bu, "hukukun üstünlüğü" ilkesine giden yolda erken ama kritik bir adımdır.

3.2. Timur: Tüzükât-ı Timur'da Devlet Yönetimi, İstişare ve Adalet İlkeleri

Timur, kendisinden önceki Türk-Moğol devlet geleneklerini sentezleyerek karma bir hukuk sistemi kurmuştur. Devlet yönetiminde hem Cengiz Han Yasası'na ve Türk *Töre*'sine, hem İslam hukukuna (Şeriat), hem de kendi tecrübelerinden damıtarak oluşturduğu "Tüzükât" adı verilen yasalara dayanmıştır. Timur'un yönetim felsefesinin merkezinde "istişare" (Kengeş) ilkesi yer alır. Kendisi, başarısının sırrını "siyaset işlerinin dokuz kısmını istişareyle, sadece bir kısmını kılıçla yürütmekte" görür. Bu ilke, kararların farklı görüşler alınarak olgunlaştırılmasını sağlar ve keyfiliği önleyen bir otokontrol mekanizması olarak hukuki bir değer taşır.

Bununla birlikte Timur, mutlak merkeziyetçi bir hükümdardır. "Saltanatımı Öz İdaremden Tutma Tüzüğü" ile devlet yönetiminde ortaklığı kesin bir dille reddettiğini belirtir. Bu ilke, Fatih Sultan Mehmet'in daha sonra kurumsallaştıracığı mutlak merkeziyetçilik anlayışının bir habercisidir. Ordu teşkilatında Mete Han'dan gelen Onlu Sistemi devam ettirmiş, terfilerin liyakat ve asılların rızasına dayalı olmasını bir kurala bağlamıştır. Özellikle "sipâhiler arasındaki adaletin sağlanması" konusuna yaptığı vurgu, hukukun sadece sivil halk için değil, ordu içinde de geçerli olan üstün bir nizam olduğunu ortaya koyar.

3.3. Cihan Hakimiyeti ve Kızılma Ülküsünün Hukuki Bir İdeal Olarak Evrimi

Türk devlet geleneğinin en temel ve süreklilik arz eden ideallerinden biri "Türk Cihan Hakimiyeti" mefkuresidir. Bu ideal, kökenini Oğuz Kağan destanındaki "güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar" her tarafı yönetme arzusuna ve Hunlara kadar dayandırır. Bu, salt bir fetih ve istila arzusundan ibaret değildir. Temelinde, dünyaya Türk adaletini ve nizamını getirme amacı yatan hukuki bir doktrindir. Bu doktrin, "Dört bulung", yani dünyanın dört bir köşesi üzerinde Türklerin kutsal hakimiyetini kurma ve adaleti yayma hedefini içerir.

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte, bu mefkure önemli bir dönüşüm geçirmiştir. "Cihan Hakimiyeti" ideali, "ilâ-yı kelimetullah" (Allah'ın adını yüceltme) ülküsüyle birleşerek yeni bir içerik ve meşruiyet kazanmıştır. Bu dönüşüm, fetih hareketlerine hem hukuki hem de dini bir meşruiyet kazandırmıştır. Artık amaç sadece toprak kazanmak ve nizamı sağlamak değil, aynı zamanda ilahi bir görevi ifa etmektir. *Kızılma* ise bu soyut idealin, her dönemde ulaşılması gereken somut bir hedefe dönüşmüş halidir. *Kızılma*, fethedilmesi hedeflenen son noktayı (İstanbul, Roma, Viyana vb.) simgeleyen dinamik bir kavramdır. Hukuki açıdan

Kızılmele, devletin uzun vadeli stratejik hedefini ve "meşru" fetih politikasının o dönemki sınırlarını tanımlayan bir doktrin olarak işlev görmüştür.

Bölüm IV: Merkeziyetçi İmparatorluk Hukuku ve Devletin Bekası

4.1. Fatih Sultan Mehmet: Kanunname-i Âli Osman ve Mutlak Otoritenin Tesisi

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethiyle bir cihan imparatorluğunun temellerini atarken, bu yeni yapıyı yönetebilmek için köklü bir hukuki ve idari reform gerçekleştirmiştir. Bu reformun merkezinde, kendisinden önceki dağınık örfi hukuk kurallarını ve padişah fermanlarını bir araya getirerek oluşturduğu ilk kapsamlı ve sistematik Osmanlı kanunnamesi olan "Kanunname-i Âli Osman" yer alır. Bu kanunname, devlet teşkilatını, saray protokolünü, memuriyet hiyerarşisini, ceza ve vergi hukukunu yazılı ve bağlayıcı kurallara bağlamıştır.

Fatih'in temel siyasi ve hukuki ilkesi, mutlak merkeziyetçiliktir. Padişahın otoritesini sarsma potansiyeli taşıyan Çandarlılar gibi güçlü ailelerin siyasi etkisini kırmış ve I. Murad dönemindeki "Devletin toprakları padişah ve oğullarındır" anlayışını, "Devletin toprakları padişahındır" ilkesiyle değiştirerek merkezi otoriteyi tek elde toplamıştır. Kanunname, bu mutlak merkeziyetçi yapıyı hukuki bir çerçeveye oturtmuştur. Divan-ı Hümayun'da kimin nerede oturacağı, hangi devlet görevlilerinin padişaha doğrudan arzda bulunabileceği gibi en ince ayrıntılar dahi kanunla düzenlenerek, kişisel ilişkilerin ve keyfilğin yerini hukuki kurallara almıştır.

4.2. "Nizâm-ı Âlem" İlkesinin Hukuki Gerekçelendirilmesi ve Devlet Bekası Doktrini

Kanunname-i Âli Osman'ın en bilinen ve en çok tartışılan hükmü, devletin bekası için kardeş katline izin veren maddedir: "Ve her kimesneye evlâdumdan saltanat müyesser ola, karındaşların nizâm-ı âlem için katl itmek münâsibdür". Bu hükmün hukuki gerekçesi, eski Türk devlet geleneğinde "ülkenin hanedanın ortak malı sayılması" anlayışının yol açtığı ve devletlerin yıkılmasına neden olan taht kavgalarını kesin olarak önlemektir. Hukuki bir analiz yapıldığında, bu madde iki temel hukuki değeri karşı karşıya getirir: hanedan üyelerinin yaşam hakkı ve devletin bekası (Nizâm-ı Âlem). Fatih'in kanunu, devletin bekasını ve kamu düzenini, bireysel yaşam hakkından daha üstün bir hukuki değer olarak kabul eder ve bu yüce amaç uğruna diğer hakkın feda edilebileceğine hükmeder.

Maddenin sonunda yer alan "Ekser-i ulemâ dahi tecvîz itmişdür" (Alimlerin çoğu da uygun görmüştür) ifadesi, bu radikal örfi hukuk kuralına Şer'i hukuktan da bir meşruiyet zemini bulma çabasını gösterir. Bu, hukukun sadece zorla kabul ettirilmediğini, aynı zamanda toplumsal ve dini otoriteler nezdinde meşrulaştırılması gerektiğini anlayan sofistike bir devlet aklını yansıtır.

Fatih'in Kanunnamesi, hukuki bir kavramsallaştırma açısından devrimci bir nitelik taşır. Bu kanun, "Devlet"i hanedandan bağımsız, kendine ait bir tüzel kişiliğe sahip bir varlık olarak tanımlayan ilk hukuki metin olarak okunabilir. Önceki gelenekte devlet, hanedanla özdeşti ve ülke hanedanın ortak mülkü kabul edilirdi. Devletin varlığı, hanedanın varlığına sıkı sıkıya bağlıydı. "Kardeş katli" yasası ise, devletin bekası (Nizâm-ı Âlem) için hanedan üyelerinin feda edilebileceğini hükme bağlayarak hukuki bir öncelik sıralaması yaratmıştır: Birinci sırada Devletin Varlığı, ikinci sırada Hanedanın Varlığı gelir. Bu, "Devlet"in artık hanedandan daha üstün, ondan ayrı ve kendi bekası olan soyut bir hukuki varlık, bir "tüzel kişilik" olarak kavramsallaştırıldığı anlamına gelir. Fatih, bu kanunla devleti kişilerden ve aileden arındırarak

onu kurumsallaştıran ve modern devlet anlayışına giden yolda en önemli adımlardan birini atan hukuki bir hamle yapmıştır.

Bölüm V: Modern Ulus-Devletin Hukuk Devrimi

5.1. Mustafa Kemal Atatürk: Teokratik Hukuktan Laik Hukuk Devletine Geçiş

Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti, binlerce yıllık Türk devlet geleneği içinde hem bir devamlılığı hem de radikal bir kopuşu temsil eder. Atatürk, "tamamen yeni kanunlar meydana getirerek eski hukuk esaslarını kökünden kaldırmak" hedefiyle bir hukuk devrimi gerçekleştirmiştir. Bu, mevcut sistemin reforme edilmesi değil, bin yıllık hukuki paradigmanın temelden değiştirilmesidir.

Bu devrimin felsefi ve hukuki temelini Laiklik ilkesi oluşturur. Laiklik, sadece din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması değil, aynı zamanda hukukun meşruiyet kaynağının ilahi buyruklardan alınarak beşeri iradeye, yani milletin iradesine dayandırılmasıdır. Yasalar yapılırken artık dine uygunluk değil, çağın gereklerine ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verip vermemesi esas alınmıştır. Bu ilke, Şer'i hukukun ve ona dayalı Mecelle'nin devletin temel hukuk kaynağı olmaktan çıkarılmasını ve yerine modern, seküler bir hukuk sisteminin kurulmasını hukukten mümkün kılmıştır. Atatürk'ün nihai hedefi, keyfiliğin değil hukuka uygunluğun esas olduğu, devletin de en az vatandaş kadar hukukla bağlı olduğu "Hukuk Devleti"ni (Rule of Law) kurmaktır. Bu hedefin en temel güvencesi ise yargı bağımsızlığıdır. Atatürk'ün de belirttiği gibi, "**Adalet kuvveti bağımsız olmayan bir milletin devlet olarak varlığı kabul olunamaz**".

5.2. Altı Ok'un Anayasal İlkeler Olarak Tahlili

Atatürk'ün devlet felsefesini oluşturan Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve İnkılapçılık ilkeleri (Altı Ok), 1937 yılında Anayasa'ya eklenerek sadece bir siyasi partinin programı olmaktan çıkmış ve devletin değiştirilemez temel nitelikleri haline gelmiştir.

- **Cumhuriyetçilik:** Egemenliğin kaynağını ilahi veya soylu bir makamdan (saltanat) alıp, kayıtsız şartsız millete veren temel kurucu ilkedir. Bu ilke, hukuki statüsü "tebaa" olan bireyi, hak ve sorumluluk sahibi "yurttaş" statüsüne yükseltir.
- **Milliyetçilik:** İmparatorluğun ümmet veya kavim esasına dayalı yapısının yerine, ırk, din veya etnik kökene değil, siyasal bilinç ve ideal birliğine dayalı modern bir "ulus" tanımı getirir. "Ne mutlu Türküm diyene" özdeyişi, bu hukuki ve siyasi vatandaşlık tanımının en veciz ifadesidir.
- **Halkçılık:** Kanun önünde mutlak eşitliği, her türlü sınıf, zümre ve birey imtiyazlarının reddini ifade eder. Egemenliğin halka ait olmasının doğal bir hukuki sonucudur.
- **Devletçilik:** Özellikle ekonomik alanda, ulusal bağımsızlığın ve kalkınmanın sağlanması için devletin düzenleyici ve girişimci rolünü ifade eder. Bu ilke, özel teşebbüsün yetersiz kaldığı veya ulusal çıkarların gerektirdiği durumlarda, temel ekonomik faaliyetlerin devlet tarafından planlanıp yürütülmesini öngörür. Ancak bu, özel mülkiyeti reddeden katı bir ideoloji değil, ülkenin şartlarından doğan ve karma ekonomi modelini temel alan pragmatik bir kalkınma stratejisidir.
- **Laiklik:** Devlet düzeninin ve hukuk kurallarının dine değil, akla ve bilime dayandırılmasıdır. Devletin tüm inançlara eşit mesafede durmasını, dini inançları kişilerin

vicdani alanına bırakarak din ve vicdan özgürlüğünü teminat altına almasını sağlar. Laiklik, aynı zamanda toplumsal barışın ve modern hukukun temel güvencesi olarak kabul edilir.

- **İnkılapçılık (Devrimcilik):** Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimlerin korunması, benimsenmesi ve çağın gereklerine uygun olarak sürekli bir gelişim ve ilerleme içinde olunmasıdır. Bu ilke, dogmatizmin ve statükonun reddi anlamına gelir. Türk toplumunun sürekli olarak "muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkma" hedefine yönelmesini ifade eden dinamik bir idealdir ve diğer beş ilkenin de güvencesi niteliğindedir.

5.3. Medeni Kanun Devrimi: Hukuk Birliği ve Birey Haklarının Tesisi

Atatürk hukuk devriminin en somut ve toplumsal hayata en derinden etki eden adımı, 1926 yılında Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesidir. Dini esaslara dayalı Mecelle'nin çağın ihtiyaçlarına cevap vermemesi, hukuk sisteminde birliğin olmaması (Müslümanlar için ayrı, gayrimüslim cemaatler için ayrı hukuk kurallarının uygulanması) ve özellikle kadın-erkek eşitliğini sağlamaması, yeni ve modern bir medeni kanunu zorunlu kılmıştır.

Medeni Kanun'un kabulüyle, her cemaatin kendi hukukunu uyguladığı sisteme son verilmiş, Patrikhane gibi dini kurumların yargı yetkileri kaldırılarak Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan tüm vatandaşlar için tek ve laik bir özel hukuk sistemi getirilmiştir. Bu, "hukuk birliği"nin sağlanması anlamına gelmektedir. Daha da önemlisi, kanun; evlilikte resmi nikah zorunluluğu, tek eşlilik esası, mirasta ve boşanmada kadın-erkek eşitliği, kadınların istedikleri mesleğe girebilme özgürlüğü gibi temel hakları hukuki güvence altına almıştır. Bu düzenlemelerle birey ve özellikle kadın, cemaat ve ataerkil aile yapısının baskısına karşı devletin hukuki koruması altına alınarak modern bir hukuki statüye kavuşturulmuştur.

Atatürk'ün hukuk devrimi, Türk devlet geleneğindeki meşruiyet anlayışında nihai ve en keskin kopuşu gerçekleştirmiştir. Bumin Kağan'dan Fatih'e kadar tüm hükümdarlar, meşruiyetlerini ya ilahi bir kaynak olan *Kut*'a, ya soylarına ya da fetih hakkına dayandırmıştır. Hukuk, bu meşruiyeti tanıyan ve pekiştiren bir araç işlevi görmüştür. Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'in temel anayasal ilkesi ise **"Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir."** Bu ilke, yönetme yetkisinin kaynağını Tanrı'dan, soydan veya kılıç hakkından alıp, doğrudan doğruya halkın kolektif iradesine vermektedir. Laiklik ilkesi, Tanrısal iradenin hukuk kaynağı olmasını hukuken engellerken, Cumhuriyetçilik ilkesi de millet iradesini tek ve mutlak meşru kaynak olarak tesis eder. Bu, sadece bir yönetim şekli değişikliği değil, binlerce yıllık bir meşruiyet doktrininin ve hukuk felsefesinin tamamen tersine çevrilmesidir. Hukuk, artık hükümdarı veya devleti meşrulaştıran bir araç değil, bizatihi milletin kendi kendini yönetme iradesinin bir ürünü ve tecellisidir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu hukuki tahlil, Türk devlet geleneğinin statik bir yapıdan ziyade, tarihsel süreç içinde karşılaştığı meydan okumalara dinamik ve evrimsel hukuki çözümler üreten bir süreklilik arz ettiğini ortaya koymaktadır. *Kut* ve *Töre* ile tanımlanan ilahi meşruiyet ve anayasal sınırlama; Mete Han'ın mutlak itaati tesis eden hükümdar hukuku; Cengiz Han'ın *Töre*'yi yazılı ve objektif bir "Yasa"ya dönüştürmesi; Fatih'in devleti hanedandan ayırıştırarak kurumsallaştıran "Kanunname"si ve nihayetinde Atatürk'ün egemenliği gökten yere indirerek millete veren laik "Hukuk Devrimi", bu evrimin en kritik aşamalarını temsil etmektedir.

Süreklilik arz eden unsurlar arasında devletin bekasını her şeyin üzerinde tutan "Nizâm-ı Âlem" anlayışı, halka hizmeti esas alan "sosyal devlet" sorumluluğu ve dünyaya nizam verme ideali olan "Cihan Hakimiyeti" mefkuresinin dönüşerek varlığını sürdürmesi sayılabilir. Buna karşın, en temel kopuş noktaları; meşruiyetin kaynağının *Kut*'tan millet iradesine geçmesi, hukukun kaynağının sözlü *Töre*'den yazılı Kanun'a ve nihayetinde laik Anayasa'ya evrilmesi ve hukuki statünün "tebaa"dan "yurttaş"a dönüşmesidir. Aşağıdaki tablo, bu tarihsel ve hukuki evrimi karşılaştırmalı olarak özetlemektedir.

Table 1: Türk Hükümdarlarının Temel Yönetim İlkeleri ve Hukuki Dayanakları

Hükümdar/Dönem	Hukuki Kaynak/Dayanak	Temel Yönetim İlkeleri	Meşruiyet Kaynağı
Bumin Kağan (ve Kadim Türk Devletleri)	Töre (Sözlü Anayasa)	Kut'a dayalı hükümlerlik, Töre'ye bağlılık, Sosyal devlet (halkı doyurma, giydirme), Devletin birliği, Kurultay (istişare).	İlahi (Gök Tanrı tarafından verilen <i>Kut</i>).
Mete Han	Töre, Hükümdar Emri	Onlu sistem (ordu-millet), Mutlak itaat, Merkezi otorite, Stratejik planlama, Boyların tek çatı altında toplanması.	İlahi (<i>Kut</i>) ve Askeri Güç (Mutlak İtaat).
Atilla	Töre, Liderlik İlkeleri	Liyakat, Yetki devri, Adalet (düşmana dahi), Diplomasi ve anlaşma önceliği, Sorumluluk ve hesap verebilirlik.	İlahi (<i>Kut</i>) ve Kişisel Karizma/Liyakat.
Cengiz Han	Yasaname-i Büzürg (Yazılı Töre)	Hukukun yazılı ve üstün olması, Mutlak disiplin ve katı ceza hukuku, Dini hoşgörü (pragmatik), Merkeziyetçilik, Posta teşkilatı.	Fetih Hakkı ve Cengiz Soyu (Yasayla kurumsallaştırılmış).
Timur	Tüzükât-ı Timur, Töre, Şeriat	İstişare (Kengeş), Mutlak merkeziyetçilik, Karma hukuk sistemi, Liyakate dayalı ordu yönetimi, Adalet.	Fetih Hakkı ve Cengiz Soyu Mirası.
Fatih Mehmet	Sultan Kanunname-i Osman, Şeriat	Mutlak merkeziyetçilik, Devletin bekası (Nizâm-ı Âli Âlem), Hukuki kodifikasyon, Padişah otoritesinin üstünlüğü, Kurumsallaşma.	Fetih Hakkı, Osmanlı Soyu ve Şer'i Hukuk.
Mustafa Atatürk	Kemal Anayasa, Kanunlar	Cumhuriyetçilik (Milli Egemenlik), Laiklik, Hukuk Devleti, Hukuk Birliği, Halkçılık (eşit yurttaşlık), İnkılapçılık.	Hukuk Millet İradesi.

Nihai olarak, Türk devlet geleneği, devletin bekasını ve adaletin tesisini nihai amaç olarak gören, ancak bu amaca ulaşmak için kullandığı hukuki araçları ve meşruiyet zeminini zaman içinde radikal bir şekilde dönüştüren bir devlet aklının varlığını kanıtlamaktadır. Bu gelenek, ilahi meşruiyetten rasyonel-hukuki meşruiyete doğru ilerleyen, evrensel hukuk tarihinin de bir parçası olan dinamik bir miras bırakmıştır.

TÜRK DEVLET AKLI EBEDÎ KANUNLARI

BAŞLANGIÇ

Tarihin derinliklerinden süzülüp gelen, çağları aşan ve kıyamete dek yaşayacak olan Türk Milleti'nin sarsılmaz iradesi ve çelikten töresi üzerine; Devlet-i Ebed-müddet'in bekasını, Vatan'ın bölünmezliğini ve Millet'in ayrılmaz birliğini teminat altına almak üzere, bu Ebedî Kanunlar vazedilmiştir.

Bu kanunlar, kâğıda yazılmış harfler değil, çağlar boyunca nice zaferler kazanmış, nice ihanetler görmüş ve nice badireler atlatmış kutlu bir aklın, milletin vicdanına kazınmış sarsılmaz hükümleridir. Bu hükümler, her Türk ferdinin kanında taşıdığı mirası ve omuzlarında taşıdığı mukaddes vazifeyi tanımlar.

TARİHÎ VE FELSEFÎ TEMELLER: TÜRK TÖRESİ

Ahlaki Kurallar

Göktürk Kağanlığı'nda törünün kutsallığı vurgulanırdı; Orhun Yazıtları'nda “Üstte mavi gök çokmedikçe, altta yer delinmedikçe, senin ilini ve töreni kim bozabilir?” ifadesi devletin töreye dayandığını gösterir. Bilge Kağan da adaleti ön planda tutmuş; “aç, fakir milleti toplattım, zengin kıldım” diyerek devlet yönetiminde yoksula sahip çıkmanın erdem olduğunu belirtmiştir. Eski Türk töresi anayasal ilkelerinde adalet, iyilik ve eşitlik temel kabul edilirdi; Karahanlı dönemi Kutadgu Bilig'de töreye “könilik (adalet), uzluk (iyilik), tüzlük (eşitlik), kişilik (insanlık)” dört değişmez ilke olarak yer verilmiştir.

Doğa ve Çevreye Saygı (Eski Türk Dünyası): Töre, doğayı korumayı emrederdi. Örneğin törede “gereksiz yere ağaç kesilmemesi, suyun kirletilmemesi” yasaktır. Göktürk toplumunda ev kapıları genellikle kilitlenmez, hırsızlık pek görülmezdi; çünkü törende bu suçların cezası çok ağırdı, hatta ölümle sonuçlanıyordu.

Aile ve Toplum: Aile, devletin temel taşı sayılırdı; büyüğe saygı, küçüğe sevgi zorunlu kabul edilirdi. Ebeveynler çok küçük yaşlardan itibaren çocuklarına töre kurallarını öğretir, bu değerlerle büyütürlerdi. Toplumda güvenilirlik, çalışkanlık ve dürüstlük önemli erdemlerdi; görevine sadık, yalan söylemeyen bireylerin önü açılır, bu kişiler yönetici sınıfına yükselirdi.

İnanç Özgürlüğü: İslam öncesi Türk töresi Tengriliğe dayanmakla birlikte, farklı inançlara hoşgörülüydü. Türk töresine göre “her inanca saygı esastır, inanç kişisel bir meseledir”. Osmanlı döneminde de gayrimüslim tebaanın ibadet ve örflerine dokunulmaz, din görevlileri siyasete karıştırılmazdı.

Toplumsal Düzen

Kağan ve Kurultay (Eski Türk Devletleri): Töreye göre Kağan, halkın refahını sağlayan kutsal bir liderdi ama hesap verebilirliğe tabiydi. Her boyun kurultayda temsilcisi vardı; bu meclislerde klan üyeleri Kağan'dan hesap sorabilir, dileklerini iletebilirdi. Böylece yönetici-yönetilen arasında denetim sağlanır, yöneten de yargu denilen mahkeme heyetleri aracılığıyla

hüküm verirdi. Bu sistem, ilk Türk devletlerindeki yönetimin Kurultay (iktidar-yurttaş ortaklığı) temelli olduğunu gösterir.

Toplumsal Eşitlik: Türk töresi herkese eşit davranılmasını esas alırdı; kimse ırk, köken veya statü farkı gözetemezdi. “Kimse kimseye üstünlük taslamaz” ilkesiyle sosyal sınıflar reddedilir, bey ile köylü de kurultayda aynı haklara sahip kabul edilirdi. Böylece devlet kaynakları tarafsız, ayırım gözetmeden tüm ulusa dağıtılır, toplumsal barış için dayanışma esas alınırdı.

Örfî Hukuk (Osmanlı Dönemi): Osmanlı İmparatorluğu’nda İslam hukuku (şer’î hukuk) yanında töre temelli örfî hukuk da işliyordu. Şer’î hukuk yetersiz kaldığında önceki töre gelenekleri esas alınır, Osmanlı Kanunnameleri bu anlayış üzerine inşa edilirdi. Örneğin Fatih Sultan Mehmed’in “kardeş katli kanunu” eski töre geleneğinde meşru sayılarak Osmanlı örfî hukukuna dahil edilmiştir.

Yargı ve Kanun Önceliği: Töreye göre cezalar mutlak surette devlet eliyle verilir, özel infaz (kan davası) yasaktı. Bu, kabilelerarası kan davalarını önleyerek toplumsal huzurun korunmasına katkı sağlardı. Herkes devletin koyduğu yargı mercii önünde eşitti; “yargan” adı verilen meclislerde adalet dağıtılırdı.

Cezai Hükümler

Ağır Ceza Politikası: Türk töresinde birçok suçun cezası ölümdü. Devlete isyan, askerden kaçma, cinayet, hırsızlık, tecavüz gibi ağır suçlar için idam hükmü uygulanırdı. Namussuzluk ve zina da töreye göre en ciddi suçlar arasındaydı; Osmanlı döneminde bile töreye uygun olarak bu suçların cezası ölüm olabiliyordu.

Hanedan Üyelerine Özgü Yaptırımlar: Hanedan içi ihanet töreyle özel olarak cezalandırılırdı. Bir hanedan mensubu töreyi ihlal ettiğinde “yay kirişiyle boğulma” gibi töresel yöntemlerle öldürülürdü. Bu uygulama Göktürkler’de başlayıp Osmanlı’da da devam etmiş, kanı kutsal sayılan asilzadelerin kanları akıtılmamıştır.

Devlet Sırrı ve Sadakat: Töre uyarınca devlete zarar verenler, sır saklamayanlar ağır cezalandırılırdı. Devlet sırlarının korunması törenin önemli bir parçasıydı; sır açığa vurulunca hırsızlık kadar ciddi karşılanır, sürgün veya ölüm cezası verilebilirdi.

Genel Yaptırımlar: Türk töresinde uzun hapis cezaları yoktu, çünkü göçebe yaşam tarzında hapis uygulaması mümkün değildi. Suçun şiddet ve niteliğine göre genellikle ölüm, esir bırakma veya sürgün gibi cezalar tercih edilirdi. Herkes cezanın ne olduğunu bilir, töre kurallarına göre kesin ve caydırıcı biçimde uygulanırdı.

Türkiye Cumhuriyeti Dönemi: Modern Türkiye’de resmi hukuk sistemi (medeni kanunlar, ceza kanunu vb.) esas olup töre hükümleri yerini yazılı yasalara bırakmıştır. Devletin resmî bir dini yoktur; laiklik esastır ve her inanç mensubu kanun önünde eşittir. Buna karşın bazı toplumsal değerlerin kökeninde töre geleneği de hissedilmeye devam etmektedir.

EBEDÎ KANUNLAR

BİRİNCİ BÖLÜM: Temel Esaslar

Madde 1: Devletin Ebediyeti

Türkiye Devleti, ebed-müddettir. Varlığı, hiçbir şarta ve duruma feda edilemez. Devletin bekası, tüm kanunların, tüm hedeflerin ve tüm varlıkların üzerindeki yegâne gayedir. Devlet, bir neslin eseri değil, geçmişten geleceğe akan kutlu bir ırmaktır. Onu korumak, her Türk evladının ilk ve en kutsal vazifesidir.

Madde 2: Vatanın Kutsiyeti

Vatan, Misak-ı Millî ile çizilmiş hudutları ve bu hudutlar içindeki her karışı şehit kanıyla sulanmış mukaddes bir topraktır. Toprak bir mülk değil, millete ecdadın namus emanetidir. Vatanın bütünlüğü pazarlık konusu yapılamaz; tek bir çakıl taşı dahi terk edilemez. Ay-Yıldızlı Sancak, bu kutsiyetin gökyüzündeki mührüdür ve gölgesinin düştüğü her yer ebediyen Türk yurdudur.

Madde 3: Milletin Bütünlüğü

Türk Milleti; dili, kültürü, kaderi ve idealleriyle tek ve yekvücut bir bedendir. Onu ayrıştıracak, zayıflatacak her türlü fikir, zümre veya akım, doğrudan Devletin varlığına kastetmiş sayılır. Milletin dirliği ve birliği, Devletin çelikten zırhıdır. Bu zırhta açılacak en küçük bir gedik, bekanın en büyük tehdididir.

Madde 4: Hâkimiyetin Mahiyeti

Hâkimiyet, kayıtsız şartsız Milletindir; ancak bu hâkimiyet, Devletin ebedî akı ve yüksek menfaatleri doğrultusunda tecelli eder. Devlet, gücünü adaletle birleştirir. Kudreti, düşmanına korku, dostuna güven, vatandaşına ise şefkat ve nizam verir. Gücsüz adalet aciz, adaletsiz güç ise zulümdür. Türk Devleti, hem adil hem de güçlüdür.

İKİNCİ BÖLÜM: Devlet Aklının İşleyişi

Madde 5: Teyakkuz Esası

Devlet, içeriden ve dışarıdan gelecek her türlü tehdiye karşı daima uyanık ve hazırlıklıdır. Tarih, gaflete düşenlerin yok oluşuna şahittir. "Uyuyan dev ölür." Bu sebeple Devlet, tehlikeyi kapıya dayanmadan, ufukta belirdiği an sezer ve bertaraf eder. Önleyici güç, en etkili savunmadır.

Madde 6: Adaletin Sancağı

Devletin temeli adalettir. Adalet, mülkün temelidir. Kendi vatandaşına adaletle hükmetmeyen bir devlet, cihana nizam veremez. Türk Devleti, en zayıf ferdinin hakkını en güçlü olandan alacak kudrete ve vicdana sahiptir. Adalet, sadece bir hukuk sistemi değil, Devletin ruhudur.

Madde 7: Devamlılık ve Miras

Devlet idaresinde devamlılık esastır. Hükümetler ve şahıslar geçici, Devlet ise kalıcıdır. Her yeni nesil, kendinden öncekilerin tecrübesini bir miras olarak devralır ve bu mirası daha da yücelterek bir sonraki nesle aktarmakla mükelleftir. Devlet akli, nesiller arası bu kesintisiz bağ ile yaşar ve güçlenir.

Madde 8: Nizam-ı Âlem Ülküsü (Kızıl Elma)

Türk Devleti, sadece kendi sınırları içinde değil, kendi medeniyet havzasında ve tüm dünyada adaletin, huzurun ve nizamın teminatı olma ülküsünü taşır. Bu ülkü, bir yayılmacılık değil, cihanın mazlumlarına umut, zalimlerine ise adil bir nizam getirme vazifesidir. Türk'ün beklediği nizam, insanlığın beklediği huzurdur. Devletin nihai hedefi, kendi sancağı altında adaleti yücelterek Nizam-ı Âlem'i tesis etmektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Devlet ve Toplum Prensipleri

Madde 9 - Egemenlik ve Ulusun Birliği

Türk milleti her şeyden önce hür ve bağımsızdır. Egemenlik kayıtsız şartsız milletin özvarlığıdır. Bu anlayış, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" sözüyle hayat bulmuştur. Bumin Kağan'dan bu yana bu bilinç hep onurlu bir gelenek olarak sürdürülmüştür. Devleti kuran irade milletimizdir ve hiç kimse milletin birliğini, bütünlüğünü bozamaz. Milletin birliği kutsaldır; vatan, bayrak ve ecdad yadigarı mukaddes emanetimizdir.

Madde 10 - Bağımsızlık

Türk milleti tarih boyunca esareti kabul etmemiş, her daim hürriyetine sahip çıkmıştır. Ne Mete Han'ın ordusu geri çekilmiş, ne de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün nesli esaret tatmıştır. Her Türk, istiklal ve iradesinin yegâne sahibi olduğunu bilir; bayrağına, vatanına, geleceğine tutkuyla bağlıdır. Milletin hürriyetine kasteden her tehdide karşı Türk milleti, cepheden sınır tanımadan atalarımız gibi cesur ordusuyla destan yazmaya devam eder.

Madde 11 – Adalet

Devletin ve toplumun bekasını sağlayan en yüce değer adalettir. Adalet mülkün temelidir; bu inanç Bumin Kağan'ın, Attila'nın ve Fatih Sultan Mehmet'in ilke ve davranışlarında simgeleşmiştir. Devlet, hiçbir ayırım gözetmeksizin herkese hakkını teslim eder. Kanun önünde eşitlik tartışmasız esastır. Adalet zayıfladığında düzen çöker; liderler ve yöneticiler, milletine hizmette Allah katında hesap vereceklerini bilir.

Madde 12 - Liyakat ve Eşitlik

Devletin kudreti ehil yönetimden, liyakatten beslenir. Görevler, milletin en liyakatli evlatlarına tevdi edilir. Zümre, makam veya akrabalık bağıyla değil, ehliyetle donanımlı yöneticiler görevlendirilir. Bu anlayış, Cengiz Han'ın yasa düzenindeki doğru kadrolaşma ruhu ile Atatürk'ün çağdaş medeniyet vizyonunun ortak ışığında hayat bulur. Her birey emeğine ve yeteneğine göre değerlendirilir; kıyasıya rekabetin gerisinde, işine gönülden bağlılık kutsanır.

Madde 13 - Töre ve Kültür

Türk milletinin özünü oluşturan töre, yüzyıllar boyunca milletimizin vicdanında şekillenmiş bir kılavuzdur. Bu töre; dilimizden dinimize, misafir ağırlamaktan adetlerimize kadar her davranışımızı belirler. Atalarımızın insaf, cömertlik ve yardımseverlik gibi erdemleri töremizin temel taşlarıdır. Bumin Kağan'ın zamanından bu yana yazıya dökülmemiş olsa da, milletimizin ruhunda yaşayan bu ahlak kuralları bugün de aynı kutsallıkla ortak mirasımızdır.

Madde 14 - Bilim ve İlim

Türk milleti aklını ve alın terini birleştirdiği her dönemde zaferler kazanmış, medeniyetler inşa etmiştir. Çağ açan Fatih Sultan Mehmet ile dünyaya yeni ufuklar gösteren Mustafa Kemal Atatürk, ilim ve sanatla zenginleşen bir milletin geleceğini aydınlatmışlar. İlim ve teknolojinin ışığında ilerlemek, milletimizin refah ve şansını artıracak yoldur. Bu nedenle eğitim özgürlüğü sağlanır, yenilikçilik özendirilir ve araştırma her alanda teşvik edilir.

Madde 15 - Vatan ve Toprak Bütünlüğü

Türk vatanı, ecdadımızdan emanet alınmış kutsal bir mirastır. Bu toprakların bölünmez bütünlüğü milli onurumuzdur ve her ferdi bunu her koşulda korumayı kendine borç bilir. Kanlarımızla sulanan bu vatan, hain emellere karşı Türk ordusunun güvencesindedir. Millet olarak kararımız nettir: Bir karış toprağı bile korumak için Attila'nın korkusuz ruhu ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün azmi hepimizdedir.

Madde 16 - Ulusal Savunma ve Cesaret

Türk milleti, vatanının sarsılmaz bekçisidir. Silahlı kuvvetlerimiz, Fatih Sultan Mehmet gibi adil ve cesur, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün izinde ise disiplinli ve fedakârdır. Milletimizin bekasını tehdit eden her unsur, milli kararlılıkla bertaraf edilir. Her Türk vatandaşı, gerektiğinde meşru müdafaa için tek yürek olur; bu asli vazife ebediyen sürer.

Madde 17 - Milletin Egemen İradesi

Türk devletinin kaynağı, milletin iradesidir; egemenlik kimseden devredilemez. Meclis, halkın seçtiği ehil temsilcilerden oluşur ve tüm kararlar milletin iradesine dayanır. Bu sistem, Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün benimsediği fikirlerle örtüşür. Her türlü yönetim, halkın refah ve hürriyetine hizmet ettiği sürece meşruiyetini korur.

Madde 18 - Barış ve İstikrar

Türk milleti barışı kutsar ve mazlumun yanında durur. “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesi hayatımızın her anına rehberlik eder; ancak haktan taviz verilmez. Diplomasinin, misafirperverliğin ve kardeşliğin gücüyle çevresine güven veren bir gelenek sürdürüyoruz. Haksız bir saldırıda ise “Toprağını savunan insanlara hiçbir güç boyun eğdiremez” diyen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün öğüdüyle hareket ederiz.

Madde 19 - Kültür ve Millî Kimlik

Türk milleti, zengin kültür birikimi ve köklü gelenekleriyle kendi özünü korur. Dilimizden destanlarına, musikimizden töremize kadar her öge, bizi var eden kudrettir. Genç nesiller bu

mirası gururla taşır; ecdadımızın cesaretiyle geleceğe yürür. Türk devlet aklı, yalnızca yeryüzünü değil gönülleri de fetheden hoşgörü ve sabırla şanlı geleneğimizi korumayı amaçlar.

Madde 20 - Eğitim ve İlimde Öncülük

Türk devleti, her vatandaşının nitelikli eğitim ve bilimden eşitçe istifade etmesini garanti eder. Toplumun kalkınması ancak bilgi ve çalışkanlıkla mümkündür. Türk aydınları, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” veciz sözüyle yol alır. Okuyan, düşünen, üreten her birey, milletimizin şanını daha da yüceltir.

SON HÜKÜM

Bu kanunlar, Türk'ün devlet kuran töresinin ve binlerce yıllık aklının bugüne yansımasıdır. Zaman ve şartlar değişse dahi, bu kanunların ruhu ve esası asla değişmez. Onlar, göğsünü Vatan'a siper eden her bir neferin ve Devlet'e hizmeti en büyük şeref bilen her bir idarecinin pusulasıdır.

Ne Mutlu Türk'üm Diyene!

TÜRK TÖRESİ: TÖRE'NİN MAHİYETİ VE HUKUKİ ÇERÇEVESİ

Kadim Türk devlet geleneğinin ve toplumsal nizamının temelini teşkil eden Töre, modern hukuk terminolojisiyle tam olarak karşılanamayan, kendine özgü ve çok katmanlı bir kavramdır. Töre, yalnızca bir kanunlar mecmuası değil; aynı zamanda bir ahlak nizamı, bir devlet felsefesi, bir yaşam biçimi ve milletin kolektif vicdanında yaşayan sözlü bir anayasadır. Kaynağını yazılı bir metinden ziyade, atalardan nesilden nesile aktarılan sözlü gelenekten, toplumsal tecrübeden ve ilahi bir düzene olan inançtan alır. Bu kadim hukuk sisteminin yazılı izlerine ulaşılan en eski ve en muteber kaynaklar ise 8. yüzyıla tarihlenen Göktürk Yazıtları'dır. Bilge Kağan, Kül Tigin ve Tonyukuk adına dikilen bu anıtlar, Töre'nin devlet ve millet hayatındaki merkezî rolünü, içeriğini ve ruhunu birinci elden yansıtan hukuki ve siyasi vesikalarlardır.

Töre'nin en belirgin vasfı, devletin varlığı ve bekası ile olan simbiyotik ilişkisidir. Türk düşüncesinde devlet, yani "İl", Töre ile kurulur, Töre ile yönetilir ve Töre'ye uyulduğu müddetçe ayakta kalır. Bu ilişki, Töre'nin devletten dahi daha kalıcı ve asli bir unsur olarak görüldüğünü ortaya koyan "İl gider, töre kalır" vecizesinde en sarıh ifadesini bulur. Devletler yıkılabilir, hanedanlar değişebilir, ancak milleti bir arada tutan ve gelecekte yeni bir devlet kurmasını sağlayacak olan cevher, Töre'nin kendisidir. Bu yönüyle Töre, bir devletin anayasası olmanın ötesinde, milletin anayasasıdır.

Töre'nin yazılı olmaması, onu zayıf veya ilkel bir sistem yapmaz; bilakis, bu özellik ona olağanüstü bir esneklik ve dayanıklılık kazandırmıştır. Yazılı kanunlar, zamanın ve değişen toplumsal şartların karşısında katılaşarak işlevsiz hale gelme riski taşıırken, Töre'nin sözlü doğası ve kolektif hafızada yaşaması, temel ilkelerini muhafaza etmek kaydıyla yeni durumlara adapte olabilmelerini sağlamıştır. Türklerin tarih boyunca çok geniş coğrafyalarda, farklı koşullar altında sayısız devlet kurabilmelerinin ardındaki hukuki dinamik, Töre'nin bu elastiki yapısıdır. Bu adaptasyon kabiliyeti, Töre'yi statik bir dogma olmaktan çıkarıp, yaşayan, dinamik ve işlevsel bir hukuk sistemi haline getirmiştir. Dolayısıyla Töre, sadece bir kurallar bütünü değil, aynı zamanda bir "hukuk teknolojisi" olarak Türk devlet geleneğinin başarısının temelini oluşturmuştur.

BİRİNCİ KİTAP: GENEL ESASLAR VE DEĞİŞMEZ İLKELER

Bölüm 1: Töre'nin Tanımı ve Kaynakları

Madde 1: Töre'nin Tanımı

Töre, Türk milletinin atalarından tevarüs eden, devletin nizamını (il), toplumun düzenini (budun) ve bireyin ahlakını tanzim eden, Kağan da dâhil olmak üzere herkesin kayıtsız şartsız uymakla yükümlü olduğu, bağlayıcı ve zorunlu nitelikteki sözlü hukuk kurallarının bütünüdür. Töre; yasa, düzen, gelenek, örf, kanun ve nizam gibi kavramların tamamını içeren üst bir normdur.

Madde 2: Töre'nin Kaynakları

Töre, meşruiyetini ve içeriğini üç temel kaynaktan alır. Bu üçlü yapı, Töre'nin hem yönetenin iradesini hem de yönetilenin rızasını yansıtmayı temin ederek, ona sarsılmaz bir meşruiyet zemini kazandırır. Bu yapı, modern anayasa hukukundaki "erkler ayrılığı" ve "hukukun kaynakları" doktrinlerinin kadim bir tezahürü olarak yorumlanabilir. Bu sistem, basit bir

otokrasiden ziyade, meşruiyetini toplumun farklı katmanlarından alan dengeli bir yönetim modelinin varlığına işaret eder.

a) **Kağan'ın Yasası:** Kağan, Tanrı tarafından bahşedilen hükmetme yetkisine ("kut") dayanarak hukuk kuralı koyma yetkisine sahiptir. Devlet kuran veya yöneten her Kağan, ülkesini ve milletini tanzim etmek üzere yasalar koyar. Kağan'ın iradesiyle konulan bu kurallar, Töre'nin bir parçası haline gelir ve kendisi de dâhil olmak üzere herkesi bağlar. Bu, yürütme erkinin yasama sürecindeki rolünü temsil eder.

b) **Kurultay Kararları:** Devletin en yüksek istişare ve karar organı olan Kurultay'da (Toy), boy beyleri ve devletin ileri gelenlerinin (toygun) iştirakiyle alınan kararlar, Töre hükmündedir. Savaş, barış, vergi ve Töre'de yapılacak değişiklikler gibi hayati konular Kurultay'da müzakere edilir ve karara bağlanır. Bu, aristokratik bir meclisin yasama fonksiyonunu yerine getirmesi olarak görülebilir ve Kağan'ın yetkilerini dengeleyen bir unsur teşkil eder.

c) **Halk Örf ve Adetleri (Yosun Hukuku):** Toplum içinde, uzun bir zaman diliminde kendiliğinden gelişen, yavaş yavaş yerleşen ve genel kabul gören teamüller ("yosun"), Töre'nin en sosyolojik ve organik kaynağını oluşturur. Özellikle şahıs, aile ve miras hukuku gibi özel hukuk alanlarındaki kurallar bu yolla teşekkül eder. Bu teamüller, Kağan'ın veya Kurultay'ın zımni veya sarîh onayıyla Töre'nin bir parçası haline gelir. Bu kaynak, hukukun meşruiyetinin doğrudan halkın kendisinden, yani toplumsal rızadan kaynaklandığını gösteren demokratik bir temel oluşturur.

Bu üç kaynağın birleşimi, Töre'nin hem yukarıdan aşağıya (Kağan'ın iradesi) hem de aşağıdan yukarıya (halkın teamülleri) doğru şekillendiğini ortaya koyar. Bu dinamik denge, Töre'nin toplum tarafından kolayca benimsenmesini, içselleştirilmesini ve meşruiyetinin sorgulanamaz derecede yüksek olmasını sağlamıştır. Bu yapı, aynı zamanda keyfî yönetime karşı da en temel güvenceyi teşkil etmiştir.

Bölüm 2: Töre'nin Dört Değişmez İlkesi (Anayasal Normlar)

Töre'nin hükümleri, değişen zamanın ve coğrafyanın şartlarına göre Kurultay veya Kağan iradesiyle güncellenebilen dinamik bir yapıya sahip olsa da, Yusuf Has Hacıb'in Kutadgu Bilig adlı eserinde sistemleştirdiği dört temel ilke, Töre'nin asla değiştirilemeyecek olan anayasal çekirdeğini ve ruhunu oluşturur. Bu ilkeler, konulan tüm kuralların ve yapılan tüm icraatların meşruiyetini denetleyen üst normlar hiyerarşisindeki en tepe noktayı teşkil eder. Bir kural veya eylem, bu dört ilkeden birine aykırı ise, Töre'ye de aykırı sayılır ve meşruiyetini yitirir.

Madde 3: Könilik (Adalet)

Töre'nin varlık sebebi, temeli ve en yüce ilkesi adalettir. Könilik, hak ve hukuka uygunluk, doğruluk ve dürüstlük anlamlarını taşır. Hukuki manada adalet, kanunların herkese, hiçbir ayırım gözetmeksizin, eşit ve tarafsız bir şekilde uygulanması, haklının hakkının geciktirilmeksizin teslim edilmesi ve zulmün mutlak surette önlenmesidir. **Devlet adaletle ayakta durur.** Kutadgu Bilig'de belirtildiği üzere, "Zulüm yanar ateştir, yaklaşıp yakar; kanun sudur, akarsa nimet yetişir". Adaletin bozulduğu yerde devletin meşruiyet temeli olan "kut"

ortadan kalkar ve bu durum, devletin yıkılışına giden yolu açar. Dolayısıyla adalet, sadece bir ahlaki erdem değil, aynı zamanda devletin bekası için vazgeçilmez bir siyasi zorunluluktur.

Madde 4: Uzluk (İyilik ve Faydalılık)

Töre uyarınca konulan tüm kurallar, Kağan'ın tüm icraatları ve devletin bütün faaliyetleri, halkın ve devletin iyiliğine ve faydasına (kamu yararına) yönelik olmak zorundadır. "Uzluk" ilkesi, yönetimin amacının halka hizmet etmek ve toplumsal refahı artırmak olduğunu emreder. Bir kanun veya uygulama, halka fayda sağlamıyor, aksine zarar veriyor veya zulme yol açıyorsa, bu durum "uzluk" ilkesine ve dolayısıyla Töre'ye aykırıdır. Bu ilke, Töre'nin pragmatik ve halk odaklı karakterini ortaya koyar; hukuk, kendi başına bir amaç değil, toplumsal faydayı gerçekleştirmek için bir araçtır.

Madde 5: Tüzlük (Eşitlik)

Töre önünde statü, soy, zenginlik veya makam farkı gözetilmeksizin herkes eşittir. "Tüzlük" ilkesi, hukukun üstünlüğünün ve kanun önünde mutlak eşitliğin teminatıdır. Kağan'dan en sade göçebeye kadar hiç kimse veya hiçbir zümre, Töre'nin üzerinde değildir ve kimseye imtiyaz tanınmaz. Kutadgu Bilig'de bu ilkenin sarsılmazlığı şu şekilde ifade edilmiştir: **"İster oğlum, ister yakınım veya hısımım olsun; ister gezici, ister yolcu veya misafir olsun, töreye göre bunların hepsi birdir"**. Bu ilke, keyfiliğin ve kayırmacılığın önündeki en büyük engel olup, toplumsal barışın ve devlete olan güvenin temelini oluşturur.

Madde 6: Kişilik (İnsanlık)

Töre, insana ve insanlık onuruna azami saygıyı esas alır. "Kişilik" ilkesi, Töre'nin evrensel ahlak değerleriyle uyumlu olmasını, konulan kuralların ve uygulanan cezaların insan onurunu zedelememesini emreder. Bu ilke, Töre'nin sadece bir devlet nizamı değil, aynı zamanda medeni bir yaşam felsefesi olduğunu gösterir. Diğer inançlara gösterilen saygı, kadın-erkek eşitliği, güçsüzlerin korunması gibi uygulamalar, "kişilik" ilkesinin somut tezahürleridir. Töre, bu ilke sayesinde, sadece Türk toplumunu değil, egemenliği altındaki farklı milletleri de adalet ve hoşgörüyle yönetme kabiliyetini kazanmıştır.

İKİNCİ KİTAP: DEVLET TEŞKİLATI VE KAMU HUKUKU

Bölüm 1: Devletin (İl) Kutsiyeti ve Bekası

Madde 7: İl ve Töre'nin Ayrılmazlığı

Devlet ("İl") ve Töre, bir bedeninin ruhu ve cesedi gibi birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Devlet, Töre'nin ete kemiğe bürünmüş halidir; Töre ise devlete ruhunu ve meşruiyetini veren manevi özdür. Devlet, Töre üzerine kurulur, Töre ilkelerine göre yönetilir ve Töre'ye sadık kalındığı müddetçe varlığını sürdürür. Göktürk Yazıtları'nda yer alan, **"Üstte gök basmasa, altta yer delinmese, Türk milleti, ilini töreni kim bozabilirdi?"** ifadesi, bu birliğin sadece siyasi bir gerçeklik değil, aynı zamanda Tanrı tarafından kurulmuş kozmik bir düzenin parçası olduğu inancını yansıtır. Bu ifade, İl ve Töre'nin dokunulmazlığını ve kutsiyetini en veciz şekilde ortaya koyar. Töre'sini terk eden, yabancı kültürlerin ve kanunların tesirine giren bir millet, kendi benliğini ve kimliğini yitireceği için devletini de kaybetmeye mahkûmdur.

Bölüm 2: Hükümlanlık Yetkisi (Kut)

Madde 8: Kut Anlayışı

Hükmetme yetkisi, siyasi iktidar ve meşruiyet anlamına gelen "kut", Gök Tanrı tarafından Kağan'a ve onun mensup olduğu soya bahşedilmiş ilahi bir lütuftur. Kağan'ın tahta oturması, şahsi bir başarının değil, ilahi bir takdirin sonucudur. Bu inanç, Kağan'ın otoritesini pekiştirir ve halkın ona itaatini manevi bir temele dayandırır. Ancak "kut", Kağan'a sınırsız ve keyfi bir güç bahşetmez. Günümüz devletlerinde, özellikle laik demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nde, "kut" Türk milletinden alınır.

Madde 9: Kut'un Şartları

Kut, mutlak bir hak değil, şartlara bağlı bir emanettir. Bu emanetin en temel şartı, Kağan'ın Töre'ye harfiyen uyması ve devleti Töre'nin değişmez ilkeleri, özellikle de adalet ("könilik") uyarınca yönetmesidir. Eğer bir Kağan Töre'den ayrılır, adaletsizlik yapar ve halkına zulmederse, Tanrı'nın kendisine bahşettiği "kut"u geri aldığına inanılır. "Kut giderse" Kağan'ın hükmetme meşruiyeti ortadan kalkar, halk nezdindeki itibarı sarsılır ve devlette birlik ve dirlik bozulur. Töre, ışığını adaletten alan bir güneşe benzetilirken, "kut" bu güneşten ışığını alan bir Ay gibidir; güneş sönerse Ay da kararır. Dolayısıyla "kut", Kağan'ın Töre'yi tatbik ettiği ve adaleti sağladığı ölçüde güçlenir ve kalıcı olur. Bu anlayış, Kağan'ın iktidarını Töre hukuku ile sınırlayan ve keyfiliği önleyen en önemli mekanizmadır.

Bölüm 3: Kağan'ın Görev ve Sorumlulukları

Kağan'ın "kut" sahibi olması, ona sadece ayrıcalıklar değil, aynı zamanda Töre tarafından belirlenmiş ağır görev ve sorumluluklar da yükler. Göktürk Yazıtları, bu yönüyle birer zafer anıtı olmanın ötesinde, Kağan'ın Töre'ye dayalı anayasal görevlerini ifa ettiğine dair millete sunduğu birer hesap verme metni, bir nevi "faaliyet raporu" niteliğindedir. Bilge Kağan'ın **"açları doyurdum, çıplakları giydirdim"** şeklindeki ifadeleri, bir lütfun ilanı değil, Töre'nin kendisine yüklediği asli bir görevin yerine getirildiğinin beyanıdır. Bu durum, Kağan ile millet ("budun") arasında, Töre'nin hakemliğinde zımni bir "sosyal sözleşme"nin varlığına işaret eder. Kağan, refah, adalet ve güvenlik sağlama görevini yerine getirdiği müddetçe, milletten de sadakat ve itaat görme hakkına sahip olur. Bu karşılıklı yükümlülükler bütünü, Töre'nin siyasi meşruiyet doktrininin temelini oluşturur.

Madde 10: Töre'yi Tesis Etme ve Koruma

Bir Kağan'ın tahta oturduğunda ilk ve en temel görevi, "ili tutup töreyi düzenlemektir". Bu, hem mevcut Töre'yi korumak ve devamlılığını sağlamak hem de değişen şartlara göre yeni yasalar ("tüzük") koyarak Töre'yi geliştirmek ve güçlendirmek anlamına gelir. Kağan, Töre'nin baş uygulayıcısı ve koruyucusudur.

Madde 11: Adaleti Sağlama

Kağan, adalet mekanizmasının en tepesindeki kişidir. En yüksek mahkeme olan "Yargu"ya başkanlık eder. Töre'yi adalet ("könilik") ve eşitlik ("tüzlük") ilkelerine mutlak surette bağlı kalarak uygulamakla yükümlüdür. Adaletten sapması, en büyük meşruiyet kaynağı olan "kut"unu tehlikeye atması anlamına gelir.

Madde 12: Halkın Refahını Sağlama (Sosyal Devlet İlkesi)

Töre, Kağan'a halkının maddi refahını sağlama görevini açıkça yükler. Göktürk Yazıtları'nda Bilge Kağan'ın şu sözleri bu görevin anayasal niteliğini ortaya koyar: **"...ölecek milleti diriltip besledim. Çıplak milleti elbiseli kıldım. Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım"**. Bu, Töre'nin Kağan'a yüklediği pozitif bir sosyal sorumluluktur ve modern sosyal devlet anlayışının kadim bir yansımasıdır. Kağan, halkını aç ve çıplak bırakamaz; bırakırsa Töre'ye karşı sorumlu olur.

Madde 13: Ülkenin Güvenliğini Sağlama

Kağan, ordunun başkomutanı ("Sü-başı") olarak devletin iç ve dış güvenliğini sağlamakla mükelleftir. Yazıtlarda belirtildiği üzere, **"Dört taraf hep düşman imiş. Ordu sevk ederek dört taraftaki milleti hep almış, hep tâbi kılmış. Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş"** ifadeleri, Kağan'ın ülkeyi düşmanlardan arındırma ve halkına barış ve huzur içinde yaşayacağı bir vatan temin etme görevini vurgular. Bu görev, devletin bekası için hayati öneme haizdir.

Bölüm 4: Kurultay'ın Yetki ve Teşekkülü

Madde 14: Kurultay'ın Toplanması ve Üyeleri

Kurultay veya Toy, Kağan'ın başkanlığında, hanedan üyeleri (Türkiye Cumhuriyeti devleti Osmanlı'nın hanedanlık geleneğine son vermiştir. Doğrusu da budur), boy beyleri, komutanlar ve devletin diğer ileri gelenlerinin ("toygun") katılımıyla toplanan en yüksek siyasi, hukuki ve askeri meclistir. Toplantıya katılma hakkı ve görevi bulunan bu üyelere "toygun" denir. Kurultay, genellikle yılda üç kez belirli zamanlarda (ilk ayda dini ve idari, beşinci ayda bağlılık ve töre değişiklikleri, sonbaharda ise askeri sayım ve dış politika konuları için) veya savaş gibi olağanüstü durumlarda Kağan'ın çağrısıyla toplanır. Bu devirde de, Bakanlar kurulu Cumhurbaşkanlığı tarafından toplantıya çağrılmalıdır. Günümüz Kurultay'ı Bakanlar Kurulu'dur.

Madde 15: Kurultay'ın Görevleri

Kurultay, Kağan'ın mutlak otoritesini dengeleyen ve devlet yönetimine meşveret (danışma) ilkesini getiren hayati bir kurumdur. Temel görev ve yetkileri şunlardır:

a) **Kağan Seçimi ve Onayı:** Vefat eden Kağan'ın yerine, "kut" sahibi olduğuna inanılan hanedan üyeleri arasından yeni Kağan'ı seçmek veya belirlenen adayı onaylayarak meşruiyetini tescil etmek Kurultay'ın en önemli görevidir. Eğer hanedanda Kağan olabilecek kimse

kalmamışsa, Kurultay'ın yeni bir beyi veya kahramanı Kağan olarak seçme yetkisi dahi bulunmaktadır. Şimdi Cumhurbaşkanı seçimle seçilmektedir.

b) **Devlet Politikalarını Belirleme:** Savaş ve barış ilanı, diğer devletlerle yapılacak antlaşmalar, büyük askeri seferler gibi devletin geleceğini ilgilendiren en önemli siyasi ve askeri kararlar Kurultay'da müzakere edilerek alınır.

c) **Yasama Faaliyeti:** Töre'nin ikinci kaynağı olarak, mevcut Töre kurallarında zamanın şartlarına göre değişiklikler yapmak veya yeni kanunlar ihdas etmek Kurultay'ın yetkisindedir. Bu kararlar, Töre'nin dinamizmini ve adaptasyon kabiliyetini sağlar.

d) **Denetim ve Hesap Sorma:** Kurultay, Kağan'ın icraatlarını denetleme ve ondan hesap sorma hakkına sahiptir. Herhangi bir boy üyesinin dahi Kurultay'da Kağan'dan hesap sorabildiği, istek ve dileklerde bulunabildiği bilinmektedir. Bu, Töre'nin Kağan'ı sorumsuz bir hükümdar olarak görmediğini, aksine onu da hukukla ve meclis denetimiyle sınırladığını gösteren en önemli delildir.

ÜÇÜNCÜ KİTAP: AİLE, ŞAHISLAR VE MİRAS HUKUKU

Bölüm 1: Ailenin (Oğuş) Yapısı ve Önemi

Madde 16: Ailenin Temel Niteliği

Aile ("Oğuş"), Türk toplumunun ve devlet nizamının en küçük, ancak en temel yapı taşıdır. Devlet, ailelerin bir araya gelmesiyle oluşan daha büyük birliklerin (Urug, Boy, Budun) nihai bir teşkilatlanmasıdır. Bu hiyerarşik yapı, "Oğuş (aile) -> Urug (soy) -> Boy -> Budun (millet) -> İl (devlet)" şeklinde ilerler. Bu nedenle, ailedeki düzen ve ahlak, doğrudan toplumun ve devletin düzenini etkiler. Aile töresi, devlet töresinin temelini ve kaynağını oluşturur. Türklerin devlete "baba" sıfatını atfetmesi, devlet ile aile arasındaki bu organik ve kutsal bağın bir yansımasıdır.

Bölüm 2: Evlilik ve Evliliğin Hükümleri

Madde 17: Evlilik Kurumu

Evlilik, sadece iki bireyin birleşmesi değil, iki ailenin birbiriyle akrabalık ("kudagı") kurduğu toplumsal bir sözleşmedir. Bu nedenle evlilikler, genellikle ailelerin rızası ve "savcı" veya "arkuçı" adı verilen bir aracı vasıtasıyla gerçekleştirilir. Günümüzde genellikle aracı olmaz, gençler kendileri tanışır. Töre'ye göre tek eşlilik (monogami) esastır ve ailenin temelini oluşturur. Evlilik dışı ilişkiler ve toplum içinde nedensiz yere bekâr kalmak, soyun devamlılığı ve toplumsal düzen açısından hoş karşılanmaz.

Madde 18: Dıştan Evlenme (Exogamy)

Yakın akraba evliliği Töre'ye göre yasaktır. Soyun sağlığını korumak ve farklı boylar arasında siyasi ve sosyal ittifaklar kurmak amacıyla eşler, kendi boyunun veya kabilesinin dışından seçilir. Bu "exogamy" kuralı, Türk toplumunun sosyal ve genetik yapısının temelini oluşturur.

Ama bugünlerde, Türk toplum yapısı bozulmuştur. Geniş aile içi evlilikler yaygındır. Bu nedenle 7. kuşağa kadar aile içi ve akraba evlilikleri yasaklanacaktır.

Madde 19: Kalın Müessesesi (Başlık Parası)

Evlilik akdinin kurulmasının temel şartlarından biri, evlenecek erkeğin ailesi tarafından kızın ailesine "kalın" adı verilen bir miktar mal veya paranın ödenmesidir. Düğün ve evliliğin fiilen başlaması, ancak bu ödemenin yapılmasından sonra mümkündür. Kalın, yaygın kanının aksine bir "başlık parası" veya kızı satın alma bedeli değildir. Hukuki niteliği itibarıyla karmaşık fonksiyonları olan bir kurumdur. Bu fonksiyonlar arasında; kız babasının kızına yapacağı çeyiz ("yumuş") masraflarına katkı, düğün masraflarına iştirak, velayet hakkının babadan kocaya geçmesinin bir bedeli ve en önemlisi, yeni kurulan ailenin ekonomik temelini oluşturmak yer alır. Bu yönüyle kalın, miras hukukuyla da yakından ilişkilidir; zira bu ödeme, genellikle oğulun baba mirasından sağlığında aldığı pay olarak kabul edilir. Bu müessese, günümüz toplumunda yeri yoktur. Kaldırılmalıdır.

Madde 20: Levirat (Leviratus)

Ölen bir erkeğin dul kalan eşinin ("yenge"), ölenin bekar olan erkek kardeşiyle evlenmesi geleneğidir. Bu uygulama, ataerkil ve göçebe toplum yapısının bir gereği olarak ortaya çıkmıştır. Temel amacı, dul kalan kadını ve çocuklarını korumasız bırakmamak, ailenin dağılmasını önlemek ve en önemlisi, aile mülkünün (özellikle hayvan sürülerinin) parçalanarak yabancı bir aileye gitmesini engellemektir. Levirat, Töre'nin ailenin ve mülkün bütünlüğünü korumaya yönelik pragmatik bir çözümdür. Bu uygulamanın günümüzde yeri yoktur.

Madde 21: Boşanma

Töre'ye göre evlilik kutsal bir bağıdır ve boşanma hoş karşılanmaz. Ancak, özellikle sadakatsizlik (zina) gibi ağır kusurların varlığı halinde boşanma hakkı mevcuttur. Sadakatsizlik, sadece aileye değil, Töre'ye karşı işlenmiş ağır bir suç olarak kabul edilir ve cezası son derece ağırdır. Bugünün Türkiye'sinde Medeni kanuna göre boşanma sebepleri nedeniyle boşanma mümkündür.

Bölüm 3: Kadının Hukuki Statüsü

Madde 22: Kadının Toplumsal Yeri

Eski Türk Töre'sinde kadın, çağdaşı olan birçok medeniyetin aksine, sosyal ve siyasi hayatta yüksek bir statüye ve saygınlığa sahiptir. Devletin en tepesinde, Hakan'ın eşi olan "Hatun", sadece bir eş değil, aynı zamanda siyasi bir figürdür. Kağan ile birlikte devleti yönetir; antlaşmalarda imzası bulunur, yabancı elçileri kabul eder, Kurultay toplantılarına katılır ve Kağan'ın yokluğunda ona vekâlet eder. Bu durum, egemenliğin Kağan ile Hatun arasında paylaşıldığını gösterir. Günümüz Türkiye'sinde eşle egemenlik paylaşılmaz. Eş sadece sosyal, kültürel toplantılara katılır. Cumhurbaşkanlığını temsil etmez.

Madde 23: Aile İçindeki Hakları

Kadın, aile içinde de erkekle eşit haklara sahiptir. Ev, sadece kocanın değil, karı ile kocanın ortak mülküdür; bu nedenle evin erkeğine "ev ağası", kadınına ise "ev kadını" denir. Kadının mülkiyet, miras ve çocukları üzerinde velayet hakkı Töre tarafından tanınmıştır. Evlilik

kararlarında, özellikle bazı Türk boylarında, kızın rızasının alınması evliliğin geçerliliği için bir şart olarak kabul edilir; bu da kadının iradesine verilen önemi gösterir.

Bölüm 4: Miras ve Aile Mallarının İntikali

Türk miras hukuku, göçebe ve yarı göçebe hayat tarzının getirdiği ekonomik rasyonalite üzerine inşa edilmiştir. Sistemin temel amacı, ailenin ana ekonomik varlığı olan hayvan sürüleri ve otlak kullanım hakları gibi mülklerin, verimliliği düşürecek şekilde parçalanmasını önlerken, aynı zamanda evlenerek yeni bir "ocak" (ev, yurt) kuran çocukların da ekonomik olarak desteklenmesidir. Bu sistem, hem mevcut ekonomik yapının bütünlüğünü korur hem de toplumsal genişlemeyi sürdürülebilir bir şekilde finanse eder.

Madde 24: Mirasın Taksimi

Mirasın taksimi, mirisin (babanın) ölümünden sonra değil, esasen sağlığında yaptığı paylaşımlarla şekillenir. Babasından mal alarak evlenen çocuk, vefat sonrası mirastan pay talep edemez. Erkek çocuğun evlenmesi için ödenen "kalın" ve kız çocuğuna evlenirken verilen çeyiz ("yumuş"), onların baba mirasından aldıkları pay olarak kabul edilir. Bu uygulama, mirasın ölüm sonrasında yaratacağı potansiyel anlaşmazlıkları en aza indirir.

Madde 25: Baba Ocağı (Küçük Oğul Hakkı)

Ailedeki en küçük erkek evlat, "ot tigin" (ateş prensi) olarak adlandırılır ve baba ocağını tüttürmekle, yani ailenin devamlılığını sağlamakla görevlidir. Diğer kardeşler evlenip kendi "ak ev"lerini kurarak ayrıldıktan sonra, en küçük oğul baba evinde kalır. Babasının vefatından sonra, yaşlı annesine ve evlenmemiş kız kardeşlerine bakma yükümlülüğü karşılığında, baba ocağı ve kalan miras ona intikal eder. Günümüzde böyle bir uygulama yoktur. Bugün genelde kardeşler ailesine bakan kardeşe destek olurlar. Kardeşte ailenin büyüklerinin bakımını üstlenir. Günümüzde, miras Medeni Kanuna göre paylaştırılır.

Madde 26: Dul Eşin Miras Hakkı

Kocası ölen kadının ("tul hatun") durumu Töre tarafından güvence altına alınmıştır. Dul kadın, kocasının mirasının belirli bir oranına (bazı kaynaklarda dörtte bir olarak belirtilir) hak sahibidir. Ayrıca, ergin olmayan çocuklarının doğal vasisi olarak kabul edilir ve aile mülkünün idaresinde söz sahibi olur. Günümüzde, miras Medeni Kanuna göre paylaştırılır.

DÖRDÜNCÜ KİTAP: CEZA HUKUKU

Bölüm 1: Suç ve Cezaya İlişkin Genel İlkeler

Madde 27: Cezanın Kamu Adına Verilmesi

Eski Türk Töre'sinde ceza hukuku, şahsi intikam ve kan davası anlayışının ötesine geçerek kamusal bir nitelik kazanmıştır. Bir suç işlendiğinde, bu sadece mağdura karşı değil, aynı zamanda Töre'ye, kamu düzenine ve devlete karşı işlenmiş bir fiil olarak kabul edilir. Bu nedenle, cezalandırma hakkı ve yetkisi, suçtan zarar gören kişiye veya ailesine değil, devlete aittir. Cezayı belirleyen ve infaz eden merci, Kağan'ın başkanlığındaki "Yargu" veya onun adına

hareket eden "Yargan"lardır. Günümüzde Cezalar Ceza kanunda ve usulü Ceza Muhakemeleri Kanunda düzenlenmiştir. Yargılamayı Türk Milleti adına Ceza Mahkemeleri yapar.

Madde 28: Cezaların Niteliği

Töre'ye göre uygulanan cezaların temel amacı, bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek ve potansiyel suçlular üzerinde caydırıcı bir etki yaratmaktır. Bu nedenle cezalar, özellikle devlete ve toplumun temellerine yönelik suçlar söz konusu olduğunda, son derece sert ve katıdır. Göçebe yaşam tarzının bir sonucu olarak, uzun süreli hapis cezaları istisnai bir uygulamadır. Hafif suçlar için en fazla 10 günlük hapis cezaları verilebilmekle birlikte, ağır suçlarda genellikle bedensel cezalar (idam, uzuv kesme) veya ağır maddi tazminatlar tercih edilir. Günümüzde idam ve uzuv kesme ve ağır maddi tazminatlar yoktur. Bu nedenle suçlular her yerdedir. Bunun için, idam 5 hakimli yargılamayla geri getirilmelidir ve ceza mahkemesi ağır tazminata hükmedebilmelidir.

Bölüm 2: Devlete ve Töre'ye Karşı Suçlar

Madde 29: Vatana İhanet ve İsyan

Töre'nin ceza sisteminde en ağır suç, devlete ("İl") ve millete ("Budun") karşı işlenen suçlardır. Devlete isyan etmek ("bulgak"), düşmanla işbirliği yapmak, askeri sırları ifşa etmek gibi fiilleri kapsayan vatana ihanet, istisnasız ve affedilmez bir şekilde ölümle cezalandırılır. Bu suç, sadece Kağan'ın şahsına değil, bütün milletin varlığına ve Töre'nin kutsiyetine yönelik bir saldırı olarak kabul edilir. Vatana İhanetin bedeli de bugünde idam olmalıdır. Bugün olduğu gibi açılım sürecine karşıyız. Devlet masa demez, teslim ol der.

Madde 30: Barış Zamanında Kılıç Çekmek

Toplumun iç barışını ve asayişini bozmaya yönelik her türlü eylem ağır bir suçtur. Savaş hali dışında, bir başkasına karşı kılıç çekmek, devletin şiddet kullanma tekeli ihlal etmek ve kamu düzenini anarşiye sürüklemek anlamına geldiği için ölümle cezalandırılır. Bu kural, Töre'nin toplum içi şiddeti ne kadar tehlikeli gördüğünü ve önlemeye çalıştığını gösterir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti Teksas'a dönmüştür. Herkes öldürme, yaralama, çökme, haraç alma v.b gibi suçların mağduru olabilir. İşte insanlar mağdur olmasınlar diye, TCK ve CMK ve İnfaz Kanunu' da en baştan düzenlenmelidir. İdam cezası geri getirilmelidir. **Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar, Cinayet, Terör suçları, Devletin güvenliğine karşı yapılan saldırılar, büyük çaplı dolandırıcılık, suikast, vatana ihanet, İnsan Ticareti Uyuşturucu kaçakçılığı ve uyuşturucu ticareti, gasp, çökme, haraç alma, Cinsel Saldırı, Çocukların Cinsel İstismarı, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar, Düşmanla İşbirliği Yapmak, Devlete Karşı Savaşa Tahrik, Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım, Cumhurbaşkanı Suikast ve Fiilî Saldırı, Silah Kaçakçılığı Suçları, Zimmet Suçu, Kasten Orman Yakma Suçu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Haksız Olarak Yurtdışına Çıkarma Suçu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun da Yer Alan Suçlar, çocuk kaçırma, insan kaçırma gibi suçlara idam cezası getirilmelidir. Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 6 No'lu Protokol'ü ve 13 No'lu Protokol'ü imzalamıştır. Bu protokoller barış ve savaş zamanında ölüm cezasını yasaklar. Anayasa'nın 38. maddesi gereği "ölüm cezası verilemez." Dolayısıyla, idam cezasının geri gelmesi için anayasa**

değişikliği gerekir. Bu nedenle, önce ilgili protokollerden çıkmamız ve anayasa değişikliği yapıp, sonrasında İstiklal Mahkemelerini kurmak lazım.

Bölüm 3: Şahıslara Karşı Suçlar

Madde 31: Kasten Adam Öldürme

Yaşama hakkı Töre tarafından korunan en temel haktır. Bir kimseyi kasten öldürmenin cezası, kısas ilkesi gereğince ölümdür. Suçlunun hayatına son verilerek, bozulan adalet ve toplumsal denge yeniden kurulur.

Madde 32: Irza Tecavüz

Ailenin ve namusun kutsiyeti, Töre'nin en hassas olduğu konulardandır. Irza tecavüz, en ağır ve yüz kızartıcı suçlardan biri olarak kabul edilir. Özellikle evli bir kadına tecavüz etmenin cezası, ailenin kutsiyetini ihlal ettiği için tereddütsüz ölümdür.

Madde 33: Yaralama

Kasten yaralama ve dövme gibi suçlarda, kısas yerine genellikle maddi tazminat cezası uygulanır. Suçlu, mağdurun uğradığı zararı karşılamak üzere, genellikle belirli sayıda hayvan ödemeye mahkûm edilir. Bu tazminat, hem mağdurun zararını telafi etmeyi hem de suçluyu cezalandırmayı amaçlar. Günümüzde, hapis cezası yeterlidir. Ama Ceza Mahkemesi suçlu tazminata da hükmedebilmelidir.

Bölüm 4: Mala Karşı Suçlar

Madde 34: Hırsızlık

Özel mülkiyet Töre tarafından korunur. Hırsızlık suçu işleyen kişi, çaldığı malın değerinin on katını tazminat olarak ödemekle yükümlüdür. Bu ağır tazminat, suçun caydırıcılığını artırmayı hedefler. Eğer hırsız bu tazminatı ödeyemeyecek durumda ise, cezası ölüme çevrilir. Günümüzde suçun cezasının alt sınırı 5 yıldan başlar. Yeterlidir. Fakat kronik hırsızlara karşı ve kronik hafif suçlar için önlemler alınmamıştır. Toplumun suç toplumuna sürüklenmemesi önemlidir. 2 tane kasıtlı ağır suçtan ceza alırsa ömür boyu hapis cezasına veya ölüm cezasına çarptırılmalıdır. Devlet vatandaşına huzuru ve güvenli bir hayat sağlamakla mükelleftir. Devletin varlık sebebi budur.

Madde 35: Hayvan Kaçırma

Göçebe ekonominin can damarı olan at ve diğer sürü hayvanlarına yönelik suçlar, basit bir hırsızlık olarak görülmez; ailenin ve toplumun ekonomik varlığına yönelik bir saldırı olarak kabul edilir. Bu nedenle, hayvan kaçırma suçunun cezası da, hırsızlıkta olduğu gibi, çalınan hayvanların değerinin on katı tazminattır. Hapis cezası ve 10 kat tazminat bugün için uygulanması gerektir. Tazminatı ödeyene kadar hapisten çıkmayacak zorla çalışma kamplarında çalışacak ki borcu ödesin.

Eski Türk Devletlerinde Suç ve Ceza Mukayese Tablosu

Aşağıdaki tablo, Töre'nin ceza hukuku uygulamalarının Hun, Göktürk ve Uygur devletlerindeki devamlılığını ve temel ilkelerdeki tutarlılığını karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Bu tablo, Töre'nin zaman ve mekân içindeki hukuki istikrarının somut bir delilidir.

Suç	Hun Devleti'ndeki Cezası	Göktürk Devleti'ndeki Cezası	Uygur Devleti'ndeki Cezası
Vatana İhanet / İsyân	Ölüm	Ölüm	Ölüm
Adam Öldürme	Ölüm	Ölüm (Kıyas)	Ölüm
Irza Tecavüz	Ölüm	Ölüm (Evli kadına)	Ölüm (Zina)
Hırsızlık	Ölüm Müsadere	ve 10 katı tazminat, 10 katı tazminat, ödeyemezse ailesiyle devlete alınma	ödeyemezse ailesiyle devlete alınma
Ordudan Kaçma	Ölüm	(Belirtilmemiş, ancak ihanetle eşdeğer kabul edilir)	(Belirtilmemiş)

BEŞİNCİ KİTAP: ORDU VE SAVAŞ HUKUKU

Bölüm 1: Ordu-Millet Anlayışı ve Askeri Teşkilat

Madde 36: Ordu-Millet

Türk toplum yapısında ve Töre'de, sivil ve asker arasında keskin bir ayrım bulunmaz. Askerlik, belirli bir zümreye veya sınıfa ait bir meslek değil, milletin her ferdinin, özellikle de her erkeğin doğal bir görevi ve yaşam biçimidir. Bu "ordu-millet" anlayışı, devletin bekasının her bireyin kişisel sorumluluğu olduğu fikrine dayanır. Halk ordudur, ordu ise halkın kendisidir. Bu anlayış, Töre'nin şekillendirdiği bir toplumsal kimliktir ve devletin sürekli olarak iç ve dış tehditlere karşı hazır olmasını sağlar. Bu nedenle, kadınlarda (25 yaşından küçükler veya yaşı kaç olursa 45 yaşına kadar gönüllüler) 30 gün boyunca askere alınacaktır. Askerde savaşta neler yapacakları ve silah kullanması öğretilacaktır. Paralı askerlik kaldırılacaktır.

Madde 37: Ordunun Yapısı

Türk ordusu ("sü" veya "çerig"), üç temel özelliği ile diğer kavimlerin ordularından ayrılır:

- Ücretli Değildir:** Askerlik bir vatan hizmeti olduğu için, ordu paralı askerlerden oluşmaz.
- Daimidir:** Ordu-millet anlayışı gereği, ordu geçici olarak toplanan bir güç değil, her an savaşa hazır daimi bir yapıdır.
- Süvaridir:** Bozkır coğrafyasının bir gereği olarak, ordunun ana ve en etkili gücünü atlı birlikler, yani süvariler oluşturur. Askeri teşkilatlanma, Asya Hun İmparatoru Mete Han tarafından M.Ö. 209'da kurulduğu kabul edilen ve son derece etkili olan onlu sisteme dayanır. Ordu; on, yüz, bin ve on bin kişilik birimlere ("tümen") ayrılır ve her birimin başında bir komutan (onbaşı, yüzbaşı, binbaşı, tümenbaşı) bulunur.

Madde 38: Komuta Kademesi

Ordunun mutlak başkomutanı Kağan'dır. Savaş ve barışta orduyu o yönetir. Kağan'ın altında, genellikle hanedan üyelerinden veya en yetenekli beylerden seçilen ordu komutanları ("Sü-

başı", "Şad") bulunur. Komuta zinciri, onlu sistemin hiyerarşisine göre en alt birime kadar uzanır. Bugün ise; başkomutan Cumhurbaşkanı'dır.

Bölüm 2: Askeri Suçlar ve Cezalar

Madde 39: Ordudan Kaçmak ve İhanet

Ordu-millet anlayışının hâkim olduğu bir toplumda, askeri görevden kaçmak veya savaş sırasında ihanet etmek, sadece kişisel bir korkaklık veya disiplinsizlik eylemi olarak görülmez. Bu tür bir fiil, tüm milletin ve devletin varlığına yönelik doğrudan bir saldırı ve en ağır ihanet biçimi olarak kabul edilir. Savaş sırasında ordudan kaçan veya düşmana yardım eden bir kişi, Töre'nin korumayı amaçladığı en temel değer olan devletin bekasını tehlikeye attığı için, vatana ihanet suçuyla yargılanır ve cezası istisnasız ölümdür. Öyle de olmalıdır.

ALTINCI KİTAP: YARGILAMA USULÜ VE MÜLKİYET HUKUKU

Bölüm 1: Yargı Teşkilatı (Yargu ve Yargan)

Madde 40: Yargı Yetkisi

Yargı yetkisi, Töre adına ve devletin otoritesi altında kullanılır. Yargı teşkilatının en tepesinde, Kağan'ın bizzat başkanlık ettiği yüksek mahkeme olan "Yargu" bulunur. Yargu, özellikle devlete isyan, vatana ihanet gibi büyük siyasi suçlara ve temyiz başvurularına bakar. Kağan'ın en yüksek hâkim olması, adaletin ("könilik") devletin başı tarafından bizzat temin edildiği anlayışını pekiştirir. Fakat günümüzde, Yasama, Yürütme, Yargı birbirinden ayrılmıştır. Doğrusu da budur.

Madde 41: Hâkimler (Yargan/Yargucu)

Kağan'ın yargı yetkisini onun adına kullanan ve hukuki ihtilafları Töre'ye göre çözen hâkimlere "Yargan" veya "Yargucu" denir. Yarganlar, toplum içindeki anlaşmazlıkları karara bağlayan yerel mahkemelerde görev yaparlar. Bu hâkimlerin Töre'yi iyi bilen, adil ve bilge kişiler arasından seçilmesi esastır. Bu yapı, hem merkezi bir adalet denetimini (Yargu) hem de yerel düzeyde erişilebilir bir yargı sistemini (Yarganlar) bir arada barındırır.

Bölüm 2: Mülkiyet Anlayışı ve Ahde Vefa

Madde 42: Mülkiyet Hakkı

Töre, özel mülkiyet hakkını tanır ve korur. Özellikle göçebe hayat tarzının temelini oluşturan hayvan sürüleri, çadır ("yurt"), silahlar ve diğer taşınabilir mallar üzerinde şahısların ve ailelerin özel mülkiyeti esastır. Tarım yapılan yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte (Uygurlar dönemi), toprak üzerinde de özel mülkiyet ve miras hakları gelişmiştir. Ancak, otlaklar ("yurt") ve genel olarak toprak mülkiyeti, daha çok boyun veya kabilenin ortak kullanımına tabi olup, nihai mülkiyetin devlete ("İl") ait olduğu kabul edilir. Devlet, kamu yararı ("uzluk") gerektirdiğinde bu mülkiyete müdahale etme hakkını saklı tutar.

Madde 43: Ahde Vefa (Sözde Durma)

Verilen söz, yapılan antlaşma ve edilen yemin, Töre'nin en kutsal ve dokunulmaz kabul ettiği değerlerdendir. Ahde vefa, yani söze sadakat, bireyler, aileler ve devletler arasındaki tüm

ilişkilerin temelini oluşturur. Sözünden dönmek, en büyük ahlaksızlıklardan ve onursuzluklardan biri sayılır. "Türk sözü" ifadesinin, diğer milletler nezdinde dahi bir güvenilirlik ve dürüstlük simgesi haline gelmesi, Töre'nin bu ilkeye verdiği önemin bir sonucudur. Ahde vefa, sadece bir ahlak kuralı değil, aynı zamanda toplumsal ve hukuki düzenin işlenmesini sağlayan temel bir ilkedir. Fakat günümüzde insanlar sözünde durmamaktadır. Bunu da ilkokulda başlayan ahlak eğitimiyle açacağız.

SONUÇ: TÖRE'NİN TARİHSEL MİRASI VE DEVAMLILIĞI

Bu hukuki çalışmasının ortaya koyduğu üzere, Türk Töre'si, sadece ilkel bir göçebe toplumunun gelenekler bütünü değil, aksine kendi içinde tutarlı, rasyonel ve son derece işlevsel bir anayasal sistemdir. Yazılı olmaması, onu zayıf kılmamış, bilakis tarihsel süreçler ve coğrafi değişimler karşısında olağanüstü bir adaptasyon yeteneği kazandırarak Türk devlet geleneğinin binlerce yıl boyunca ayakta kalmasını sağlamıştır. Töre, gücünü Kağan'ın mutlak iradesinden değil, meşruiyetini Kağan, Kurultay ve halk teamüllerinden alan dengeli bir yapıdan almıştır.

Değişmez dört temel ilkesi olan adalet, faydalılık, eşitlik ve insanlık üzerine kurulu bu sistem, yöneten ile yönetilen arasında karşılıklı hak ve sorumluluklara dayalı bir sosyal sözleşme tesis etmiştir.

Töre, statik bir dogma olarak kalmamıştır. Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte yeni bir medeniyet dairesine girmesi, Töre'nin de bir dönüşüm sürecine girmesine neden olmuştur. Ancak bu bir yok oluş değil, bir evrimdir. Töre'nin adalet, devletin bekası, kamu yararı ve hükümdarın kanun koyma yetkisi gibi temel ilkeleri, İslami terminoloji ve kurumlar içerisinde yeniden yorumlanarak varlığını sürdürmüştür. Selçuklu ve özellikle Osmanlı Devleti'nde, Şer'i hukukun yanında varlığını devam ettiren "Örfi Hukuk", "Kanun-ı Sultani" veya "Kanunnameler", Töre geleneğinin bu yeni formundan başka bir şey değildir. Padişahın, Şer'i hukukun boşluk bıraktığı alanlarda, kamu düzenini ve devletin menfaatini sağlamak amacıyla kanun koyma yetkisi, doğrudan Töre'deki Kağan'ın "yasa yapma" yetkisinin bir devamıdır.

Neticede Töre, Türk devlet felsefesinin genetik kodlarını, anayasal DNA'sını oluşturur. Devletin kutsallığı, adaletin mülkün temeli olduğu inancı, ordu-millet anlayışı ve yöneticinin halka hizmet etme sorumluluğu gibi temel prensipler, tarih boyunca kurulan tüm Türk devletlerinin ortak paydası olmuş ve bu mirasın izleri, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu felsefesinde ve hukuk anlayışında dahi takip edilebilmektedir. **"İl gider, töre kalır"** sözü, bu hukuki ve siyasi mirasın ölümsüzlüğünü en iyi şekilde ifade etmektedir.

Güçlendirilmiş Töre Sistemi: Kurultay Modelinden Modern Cumhuriyete Anayasal Bir Yeniden Doğuş

Giriş: Meşruiyet Krizi ve Töre'ye Dönüş Zorunluluğu

Türk devlet geleneği, binlerce yıllık bir "devlet aklı" üzerine kuruludur. Bu aklın yazılı olmayan anayasası "Töre"dir. Töre, devleti kuran "İl" ile birlikte anılır ve "İl gider, töre kalır" düsturuyla, devletin formundan daha kalıcı bir meşruiyet zemini sunar. Bugün Türkiye Cumhuriyeti, "Önsöz"de de hukuki delilleriyle ortaya konduğu üzere, anayasal bir krizle ve Töre'den bir sapmayla karşı karşıyadır.

Mevcut anayasal düzen, "Önsöz"de vurgulandığı gibi, Töre'nin temel direkleri olan "Könilik" (Adalet), "Liyakat" (Tüzlük), "İstişare" ve "Hesap Verebilirlik" ilkelerini yapısal olarak ihlal etmektedir. Bu ihlalin en somut göstergesi, "milli iradenin tecelligahı olan TBMM'nin yetkileri gasp edilerek yürütmenin tahakkümü altına sokulması"dır. Çözüm, ithal modellerde değil, kendi devlet aklımızın zirvesi olan "Güçlendirilmiş Töre Sistemi"nde yatmaktadır.

1. Töre'nin "Kurultay" Modeli: İşlevsiz Meclis'e Karşı Gerçek Millet İradesi

"Önsöz"de belirtildiği gibi, Türk parlamenter geleneğinin en temel denetim mekanizmaları olan "gensoru" ve "sözlü soru"nun kaldırılması, Meclis'i "fiilen işlevsiz" bırakmıştır. Yürütmenin denetlenemediği bir sistem, Töre'ye aykırıdır; zira Töre, "hükümdarın yetkisini hukukla sınırlama" ilkesine dayanır.

Bu krizin çözümü, Töre'nin kendi yasama ve denetim organı olan "**Kurultay**" (Toy) modelindedir. Kurultay, bugünkü sembolik meclislerin aksine, "en yüksek siyasi, hukuki ve askeri meclis" olarak gerçek bir güce sahipti.

- **Örnek (Yasama Yetkisi):** Töre'de yapılacak değişiklikler veya yeni kanunlar (tüzük) ihdas etmek Kurultay'ın yetkisindeydi. Bu, onu edilgen bir onay makamı değil, aktif bir "yasama organı" yapar.
- **Örnek (Yürütmeyi Belirleme):** Yeni Kağan'ı seçmek veya onaylamak Kurultay'ın en önemli göreviydi. Bu, yürütmenin meşruiyetini doğrudan Meclis'ten aldığı, Töre'ye dayalı bir parlamenter sistemin kadim köküdür.

Yeni anayasal düzen, Meclis'i, Kurultay'ın bu tarihî gücüne kavuşturmalı; onu yürütmenin bir uzantısı olmaktan çıkarıp, yürütmeyi denetleyen ve belirleyen "asli güç" konumuna getirmelidir.

2. Millet İradesinin Tesisi: Töre'nin Hesap Sorma Hakkı

Kurultay'ın gücü, sadece yasama yapmasından değil, "denetim ve hesap sorma" yetkisinden gelirdi. Bu, Töre'nin "Hesap Verebilirlik" ilkesinin doğrudan yansımasıdır. Kaynak metnimiz, bu denetimin gücünü net bir örnekle ortaya koyar:

- **Örnek (Töre'de Hesap Sorma):** "Herhangi bir boy üyesinin dahi Kurultay'da Kağan'dan hesap sorabildiği, istek ve dileklerde bulunabildiği bilinmektedir". Bu, "Kağan"ın (Yürütme) dahi Töre hukuku ve Meclis denetimiyle sınırlı olduğunu gösterir.

Bugün kaldırılan "gensoru" ve "sözlü soru", Töre'deki bu hesap sorma hakkının modern araçlarıydı. "Güçlendirilmiş Töre Sistemi", bu denetim mekanizmalarını derhal yeniden ihdas etmelidir. Bilge Kağan'ın "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim" diyerek millete hesap vermesi gibi, modern yürütme de "yazılı soru önergelerini" cevapsız bırakarak değil, Meclis kürsüsünden millete hesap vererek Töre'ye uygun hareket etmiş olur.

3. Yeni Anayasanın Ruhu: "Ebedî Kanunlar"

Töre, sadece bir sistem değil, aynı zamanda bir ruhtur. Bu ruh, "Türk Devlet Akıllı Ebedî Kanunları" bölümünde somutlaşmıştır. Yeni anayasal düzen, bu "Ebedî Kanunlar"ı anayasal çerçevenin değiştirilemez temeli olarak kabul etmelidir.

- **Örnek (Anayasal Temeller):** Yeni Anayasa'nın "Başlangıç" kısmı, "Devletin Ebediyeti" (Madde 1) , "Vatanın Kutsiyeti" (Madde 2) ve "Milletin Bütünlüğü" (Madde 3) üzerine kurulmalıdır.
- **Örnek (Devletin Amacı):** Devletin temel amacı, "Adaletin Sancağı" (Madde 6) ilkesiyle "Nizam-ı Âlem Ülküsü (Kızıl Elma)" (Madde 8) olarak tanımlanmalıdır.

Bu Ebedî Kanunlar, anayasayı günlük siyasi çekişmelerin üzerinde, Töre'nin binlerce yıllık devlet akıyla mühürlenmiş "ebed-müddet" bir belge haline getirecektir.

4. Güçler Ayrılığının Töre Temelinde Tesisi (Yargu, Yürütme, Kurultay)

Modern anayasal düzenin temeli olan "kuvvetler ayrılığı", Töre'de zaten mevcuttu. "Güçlendirilmiş Töre Sistemi", bu kadim ayrılığı günümüz koşullarında yeniden tesis etmeyi amaçlar:

1. **"Yargu" (Yargı):** "Önsöz"de belirtilen mevcut yargı krizi, "Yargu"nın bağımsızlığının yok edilmesinden kaynaklanır. Töre'de Kağan en yüksek hâkim olsa da , adaleti "Yargan" (hâkim) adı verilen ve Töre'yi bilen uzmanlar dağıtırdı. Yeni sistemde "Yargu" (Yargı), yürütmenin (modern Kağan) HSK gibi araçlarla tahakkümünden kurtarılmalı, tam bağımsızlığı anayasal güvenceye kavuşturulmalıdır.
2. **"Yürütme" (Kağan/Cumhurbaşkanı):** Töre'de Kağan'ın "Kut" sahibi olması, ona keyfi bir güç vermez; "Töre'ye harfiyen uyma" şartına bağlı bir emanettir. Yeni sistemde Yürütme, sınırsız kararname yetkileriyle değil, "Kurultay" (Meclis) tarafından "gensoru" ile denetlenen ve "Yargu" (Yargı) tarafından etkin bir şekilde yargılanabilen, Töre'ye (Anayasa) bağlı bir güç olacaktır.
3. **"Kurultay" (Yasama/Meclis):** Yeniden kazanacağı "hesap sorma" ve "yasa yapma" gücüyle Yasama, Töre'nin "istişare" ilkesinin merkezi olacak ve "Milletin Egemen İradesi"nin yegâne temsilcisi olarak Yürütme üzerindeki anayasal üstünlüğünü yeniden kazanacaktır.

Sonuç

"Güçlendirilmiş Töre Sistemi", bir geriye dönüş değil, binlerce yıllık devlet aklının ışığında anayasal bir "yeniden doğuş" projesidir. "Önsöz"de belirtildiği gibi, "milli iradenin tecelligahı olan TBMM'nin yetkilerinin gasp edildiği" bu mevcut anayasal sapmayı düzeltmenin tek yolu budur.

Töre'nin "Kurultay" modelinden ilham alan, "Ebedî Kanunlar" ile ruhunu bulan ve "Yargu", "Yürütme", "Yasama" arasında gerçek bir güçler ayrılığını tesis eden bu yeni anayasal düzen, Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir" ilkesini, Töre'nin sarsılmaz adaletiyle yeniden ayağa kaldıracaktır.

MİLLİ ADALET DOKTRİNİ (KÖNİLİK)

Gerekçe: "Önsöz"de "Könilik (Adalet)" ilkesinin nasıl dinamitlendiğini, "yargı içinde anayasal kriz" yaşanarak Anayasa'nın fiilen askıya alındığını ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) "yapısal tahakküm" altına alınarak Töre'nin adalet direğinin çökertildiğini hukuki delilleriyle tespit ettik.

Devletin varlık sebebi olan adalet , Töre'nin değişmez dört anayasal ilkesinden ilkidir . Adaletin (Könilik) olmadığı yerde "İl" (Devlet) değil, zulüm vardır. Bu bölüm, çöken adalet sistemini Töre'nin sarsılmaz ilkeleriyle yeniden "İnşa" etmenin, "Könilik" sancağını yeniden göndere çekmenin milli eylem planıdır.

1. Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) Lağvedilmesi ve Töre'nin "Yargan" Liyakatine Dayalı Yeni Hâkimler Kurulu ve Ayrı Savcılar Kurulu Tasarısı

"Önsöz"de belirttiğimiz gibi, HSK üzerindeki yapısal tahakküm, onu bir adalet teminatı olmaktan çıkarıp, yürütmenin yargı üzerindeki "sopası" haline getirmiştir. Töre'den sapmış bu yapı, lağvedilmeye (ilga edilmeye) mahkûmdur.

Çözüm, Töre'nin "Yargan" modelindedir. "Yargan" (hâkim), Töre'yi bilen, "Uzluk" (bilgelik) sahibi, liyakatli ve adil kişidir. Onun meşruiyeti, Kağan'a (yürütmeye) sadakatinden değil, Töre'ye (hukuka) bağlılığından gelir.

Bu temelde, "Milli Adalet Doktrinimiz" HSK'yı lağvedecek ve yerine iki ayrı, bağımsız yapı kuracaktır:

- **Milli Hâkimler Kurulu:**
 - Bu kurul, Töre'nin "Könilik" ve "Tüzlük" (Eşitlik) ilkelerinin teminatı olacaktır.
 - Üyeleri, yürütmenin veya siyasi partilerin iradesiyle değil; Töre'nin "Liyakat" ilkesine göre, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği ve Hukuk Fakülteleri tarafından, kendi içlerinden, şeffaf ve objektif kriterlerle seçilecektir.
 - Tek görevi, hâkimlerin atanması, terfisi, denetimi ve "Yargan" liyakatine (Uzluk) uygunluğunun sağlanması olacaktır. Yürütme erki, bu kurulun hiçbir kararına müdahil olamayacaktır.
- **Milli Savcılar Kurulu:**
 - Töre'de dahi "Yargu" (yargı) ile "Kağan" (yürütme) arasında bir denge vardır. Modern hukukta bu denge "yasama, yürütme, yargı birbirinden ayrılmıştır. Doğrusu da budur." ilkesiyle tesis edilmiştir.
 - Savcılık makamı, devleti ve kamu düzenini (Töre'yi) temsil eder. Bu nedenle, idari olarak Adalet Bakanlığı'na bağlı bir "Savcılar Kurulu" kurulması, Töre'nin yürütme fonksiyonuna uygun görülebilir.
 - Ancak bu idari bağ, savcının hukuki kararlarına asla sirayet edemez. Savcı, iddianamesini siyasi iradeye değil, Töre'ye (Anayasa ve Kanunlar) göre hazırlamakla mükelleftir. Hâkimler Kurulu'nun bağımsızlığı, savcının Töre'den sapan iddianamelerini reddederek bu dengeyi sağlayacaktır.

Bu ayırım, yürütmenin elinden "hâkim" atama gücünü alarak, Töre'nin "Könilik" (Adalet) ilkesini yeniden tesis edecektir.

2. Yüksek Yargı Kriziyle Mücadele: AYM ve Yargıtay Kararlarına Mutlak Uygunluğun Teminatları

"Önsöz"de tespit ettiğimiz "yüksek yargı kararlarını tanımayan bir Yargıtay dairesinin varlığı", Töre'ye ve "İl'e (Devlet) karşı bir "bulgak" (isyan) eylemidir. Bu, anayasal bir krizden öte, Töre'nin binlerce yıllık "hukuka bağlılık" ilkesine bir ihanettir.

Töre'de en yüksek mahkeme "Yargu"dur ve kararı kesindir. Modern Töre'miz olan Anayasa'nın "Yargu"sı Anayasa Mahkemesi'dir (AYM). Kararları, "yasama, yürütme ve yargı organlarını... bağlar". Bu emri çiğnemek, Töre'yi çiğnemektir.

Teminatlarımız (Eylem Planı):

1. **Anayasal Yaptırım:** Yeni Töre (Anayasa) tasarımızda, "Anayasa Mahkemesi veya Yargıtay'ın kesinleşmiş kararlarını uygulamayan, uygulanmasını engelleyen veya geciktiren her kamu görevlisi, makamı ne olursa olsun, Töre'ye ve Devlete (İl) karşı isyan suçunu işlemiş sayılır, görevinden derhal azledilir ve Yüce Divan'da yargılanır" hükmü açıkça yer alacaktır.
 2. Töre'nin "Tüzlük" (Eşitlik) İlkesinin Tesisi: Hukuk, "bey ya da kul ayırt etmeden hükmeden (Tüzlük)" ise, hiçbir hâkim veya kurum, Töre'nin (Anayasa'nın) üzerinde değildir. Yüksek yargı kararına direnmek, "Tüzlük" ilkesini yok etmektir; cezası da Töre'nin ihanete verdiği ceza gibi caydırıcı olmalıdır.
-

3. "Könilik" (Adalet) İlkesi Çerçevesinde Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Eylem Planı

Yargı bağımsızlığı, Töre'nin "Könilik" (Adalet) ilkesinin nefes alabilmesi için şarttır. Bu bağımsızlığı tesis etmek için somut eylem planımız şudur:

1. **Hukuk Eğitiminde Liyakat Devrimi:** Töre'nin "Uzluk" (bilgelik) ilkesi gereği, "Yargan" olacak hâkimin bilge olması şarttır. Hukuk fakültelerine girişte "liyakat" esas alınacak, "sadakat" değil, "ehliyet" aranacaktır.
 2. **Yargının Mali Özerkliği:** Adalet, yürütmenin bütçe lütfuna bırakılamaz. Yargı organları (AYM, Yargıtay, Danıştay ve yeni Hâkimler Kurulu), Meclis tarafından onaylanan kendi özerk bütçelerine sahip olacaktır.
 3. **Coğrafi Teminat:** Hâkim ve savcıların, yürütmenin keyfi kararlarıyla sürgün edilmesinin önü kesilecek, Töre'nin "Yargan"a verdiği saygınlık ve güvence iade edilecektir.
 4. **Töre Ahlakı:** "Günümüz İnsanı İçin Hukuki İlkeler" ve "Avukat Prensipleri" bölümlerinde detaylandırılan "adalete adanmışlık", "dürüstlük" ve "bağımsızlık" ilkeleri, tüm hâkimler için bağlayıcı "Töre Ahlakı" olarak yeniden düzenlenecektir.
-

4. Avukatlığın Güçlendirilmesi ve Savunma Hakkının Kutsallığı

Bir avukat olarak ve Töre'nin adaletine inanan bir Türk hukukçusu olarak beyan ederim ki: **Savunmasız adalet, Töre'ye ihanettir.**

Töre'nin "Yargu"sı, tek taraflı bir hüküm yeri değildir. Töre, "Tüzlük" (Eşitlik) gereği her iki tarafın da dinlenilmesini emreder. Modern "Yargu" olan mahkemede, iddia makamı (Savcı) ne kadar güçlüyse, savunma makamı (Avukat) da o kadar güçlü olmak zorundadır. "Silahların eşitliği", Töre'nin "Tüzlük" ilkesinin modern hukuktaki adıdır.

Güçlendirme Planı:

1. **Avukatın Anayasal Statüsü:** Avukat, yargının "kurucu unsuru" ve "bağımsız" bir ayağı olarak (hâkim ve savcı ile eşit statüde) yeni Töre'de (Anayasa) açıkça tanımlanacaktır.
2. **Baroların Bağımsızlığı:** Tıpkı "Hâkimler Kurulu" gibi, avukatların örgütü olan Barolar da Töre'nin "istişare" organlarıdır. Siyasi iradenin müdahalesinden tamamen arındırılacak, avukatın mesleki bağımsızlığının ve "adalete adanmışlığının" teminatı olacaklardır.
3. **Savunmanın Dokunulmazlığı:** Avukatın, müvekkilini savunurken kullandığı ifadeler ve stratejiler (hukuk ve etik kuralları dahilinde) nedeniyle baskı altına alınması, Töre'nin "Könilik" (Adalet) ilkesine bir saldırıdır. Savunma hakkı, her türlü siyasi baskıdan arındırılacaktır.
4. **Sır Saklama Yükümlülüğünün Kutsallığı:** "Sır saklama" avukatın en temel Töre yeminidir. Bu, müvekkilin devlete ve adaletle güveninin teminatıdır. Bu yeminin ihlaline zorlanması, adaletin temelini dinamitlemektir ve bu asla kabul edilemez.

Sonuç: "Milli Adalet Doktrinimiz", Töre'nin "Könilik" (Adalet), "Tüzlük" (Eşitlik), "Uzluk" (Bilgelik) ve "Kişilik" (İnsan Onuru) ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Yürütmenin tahakkümünü kıran, liyakati esas alan ve savunmayı kutsal sayan bu yeni adalet Töre'si, milletimizin sarsılan adalet duygusunu yeniden tesis edecektir.

MİLLİ EKONOMİ VE KAMU YÖNETİMİ (UZLUK VE HESAP VEREBİLİRLİK)

Gerekçe: "Önsöz"de hukuki delilleriyle tespit ettiğimiz üzere, mevcut yönetim, Töre'nin temel ahlaki erdemlerinden olan "Uzluk" (Bilgelik, İyilik ve Rasyonellik) ilkesini terk etmiştir. "İrrasyonel" para politikalarıyla milletin refahı ve alım gücü heba edilirken, Töre'nin "Hesap Verebilirlik" ilkesi de yapısal olarak yok edilmiştir.

Milletin öz kaynakları olan Türkiye Varlık Fonu'nun etkin Sayıştay denetiminden kaçırılması ve gelecek nesilleri dahi borç altına sokan Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) projelerinin "ticari sır" zırhıyla milletin temsilcilerinden gizlenmesi, Töre'ye ve Anayasa'ya karşı işlenmiş birer fiildir. Bu bölüm, Töre'nin "kamu yararı" (Uzluk) ve Bilge Kağan'ın "hesap verme" ahlakını 21. yüzyılda yeniden tesis etmenin milli eylem planıdır.

1. "Uzluk" (İyilik ve Faydalılık) İlkesi Temelinde Rasyonel Ekonomi ve Para Politikasına Dönüş

Töre'mizin değişmez dört anayasal ilkesinden biri olan "Uzluk", Töre uyarınca konulan tüm kuralların ve devletin bütün faaliyetlerinin, "halkın ve devletin iyiliğine ve faydasına (kamu yararına) yönelik olmak zorunda" olduğunu emreder. Hukuk, "toplumsal faydayı gerçekleştirmek için bir araçtır".

"Önsöz"de de belirttiğimiz gibi, "devlet akıl ve bilimle yönetilir". "Yerleşik bilimsel kabullerin terk edilerek 'irrasyonel' para politikalarında ısrar edilmesi", Töre'nin "Uzluk" (Bilgelik) ilkesinin ve "kamu yararı" anlayışının Töre'ye aykırı bir şekilde terkidir.

Milli Ekonomi Doktrinimiz, bu sapmaya derhal son vermeyi emreder. Merkez Bankası'nın bağımsızlığı, Töre'nin "istişare" (Kurultay) ve "bilgelik" (Uzluk) ilkelerinin bir gereğidir. Ekonomi yönetimi, keyfi kararlarla değil, Töre'nin modern tezahürü olan bilimin ve rasyonel aklın verileriyle yönetilecektir. Milletin refahını değil, enflasyonu artıran her politika, Töre'ye aykırıdır ve lağvedilecektir.

2. "Hesap Verebilirlik": Türkiye Varlık Fonu'nun Etkin Sayıştay Denetimine Alınması

Töre'ye göre Hükümdar Millete hesap verir. Bilge Kağan, "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim" diyerek icraatlarını ölümsüz taşlara kazımış ve milletine hesap vermiştir. Bu, Töre'nin "sosyal sözleşme"sinin temelidir.

Bugün ise, "Önsöz"de tespit ettiğimiz gibi, "milletin öz kaynaklarından oluşan Türkiye Varlık Fonu gibi devasa ekonomik yapılar, Anayasa'nın 160. maddesine rağmen etkin Sayıştay denetiminden kaçırılmaktadır". Bu durum, Bilge Kağan'ın binlerce yıl önce ortaya koyduğu devlet ahlakının tam zıddıdır ve Töre'ye göre meşruiyetini kaybetmiştir.

Milli eylem planımız nettir: Milletin iradesinin tecelligahı olan TBMM adına denetim yapan "Sayıştay", Anayasa'nın amir hükmü gereğince, Türkiye Varlık Fonu da dâhil olmak üzere

milletin tek bir kuruluşunun dahi hesabını sorma yetkisine tam ve etkin bir şekilde sahip olacaktır. Töre'de denetlenmeyen güç, zulüm üretir; bu zulme son verilecektir.

3. Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) Projelerinde Şeffaflık: "Ticari Sır" Zırhının Kaldırılması ve Sözleşmelerin Meclis Denetimine Açılması

"Hesap verebilirlik" ilkesinin yok edildiği bir diğer alan, "Önsöz"de belirttiğimiz Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) projeleridir. Gelecek nesilleri dahi döviz garantileriyle borç altına sokan bu sözleşmelerin, "ticari sır" denilerek milletin temsilcisi olan Meclis'ten gizlenmesi, Töre ahlakına ve hukuka sığmaz.

Töre'nin "Uzluk" (faydalılık) ilkesi, bu projelerin *kamu yararına* olup olmadığının denetlenmesini zorunlu kılar. Bu denetim, ancak tam şeffaflıkla mümkündür. Milletin vekillerinin, milletin parasının nasıl harcandığını bilmesi "ticari sır" değil, Töre'nin emrettiği "denetim hakkı"dır.

Milli eylem planımız, Töre'ye aykırı bu "ticari sır" zırhını derhal kaldıracak ve imzalanmış tüm KÖİ sözleşmelerini geriye dönük olarak TBMM denetimine ve kamuoyunun bilgisine açacaktır. Millet, kimlere neyin peşkeş çekildiğini bilme hakkına sahiptir.

4. Atatürk'ün "Devletçilik" İlkesi Işığında Stratejik Kamu Varlıklarının Korunması ve Milli Üretim Seferberliği

"Önsöz"deki eleştirilerin çözümü, Töre'nin modern bir yorumu olan Kemalist felsefede mevcuttur. Töre'nin "İl"i (Devlet) koruma ve "Uzluk" (kamu yararı) ilkeleri, Atatürk'ün devlet felsefesini oluşturan ve 1937'de Anayasa'ya eklenerek devletin temel niteliği haline gelen "Altı Ok"un içinde vücut bulmuştur.

Bu ilkelerden olan "Devletçilik" , katı bir ideoloji değil, "ülkenin şartlarından doğan ve karma ekonomi modelini temel alan pragmatik bir kalkınma stratejisidir". Töre'nin "İl" (devlet) bekası ilkesi, 21. yüzyılda stratejik kamu varlıklarının (limanlar, enerji hatları, su kaynakları, madenler ve savunma sanayii) korunmasını ve milli elde tutulmasını emreder.

Milli Ekonomi Doktrinimiz, "Devletçilik" ilkesini yeniden rehber edinecek; yabancı sermayeye düşmanlık etmeden, ancak milli ve stratejik varlıkları Töre'nin emrettiği "kamu yararı" (Uzluk) süzgecinden geçirerek koruyacak ve "bağımsız üretim" hedefiyle bir "Milli Üretim Seferberliği" başlatacaktır.

MİLLİ LİYAKAT VE FIRSAT EŞİTLİĞİ (TÜZLÜK)

Gerekçe: "Önsöz"de hukuki bir kesinlikle tespit ettiğimiz üzere, "Liyakat" ilkesi sistematik olarak terk edilmiştir. Anayasamızın 70. maddesinin ("Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez") ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3. maddesinin ("liyakat" ve "kariyer") amir hükümleri, "Önsöz"de de belirtildiği gibi, "fiilen işlevsiz bırakılmıştır".

Bu durum, Töre'nin değişmez dört anayasal ilkesinden biri olan "Tüzlük" (Eşitlik) ilkesinin yok edilmesidir. Töre, "Kağan'dan en sade göçebeye kadar" kimseye imtiyaz tanınmamasını, hukukun "bey ya da kul ayırt etmeden" uygulanmasını emreder. "Sadakat" adına "liyakat"ın feda edilmesi, Töre'ye ve Anayasa'ya karşı bir sapmadır. Bu bölüm, Töre'nin "Tüzlük" sancağını devlet idaresine yeniden dikmenin eylem planıdır.

1. "Tüzlük" (Eşitlik) İlkesinin Tesisi: Kamuda "Sadakat" Değil, "Liyakat" Devrimi

Töre'ye göre "Tüzlük" (Eşitlik), "kayırmacılığın önündeki en büyük engeldir". "Önsöz"de vurguladığımız gibi, "Devlet kadroları... 'sadakat' bağıyla bağlı olanlara teslim edilmektedir". Bu, Töre'nin "Tüzlük" ilkesinin açık bir ihlalidir. Cengiz Han, "liyakatı soyun önüne koyarak bir cihan imparatorluğu kurmuşken", liyakatin terk edilmesi devletin kurumsal kudretini zayıflatmaktadır.

"Milli Liyakat Doktrini"miz, bu çürümeye son verecek bir Töre devrimidir. Bu devrimin temeli, Anayasa'nın 70. maddesi ile 657 sayılı Kanun'un 3. maddesidir. Kamuya yapılacak tüm atamalarda tek ve mutlak kriter, "sadakat" veya siyasi mensubiyet değil, yalnızca "görevin gerektirdiği nitelikler" (ehliyet, bilgi, tecrübe) olacaktır. Töre'ye aykırı olan her türlü kayırmacılık, hukuken "görevi kötüye kullanma" ve "Töre'ye karşı suç" olarak tanımlanacaktır.

2. Adaletsiz "Mülakat" Sisteminin Kaldırılması ve Objektif Liyakat Kriterlerinin Getirilmesi

"Önsöz"de altını çizdiğimiz gibi, bu liyakatsizliğin temel aracı, "hiçbir hukuki denetime tabi olmayan, keyfiliğe açık 'mülakat' sistemleridir". Objektif KPSS sınavlarında en yüksek puanı alan evlatlarımızın elenmesi, "Tüzlük" (Eşitlik) ilkesinin ve Töre'nin "Könilik" (Adalet) ruhunun katledilmesidir.

Töre, keyfiliğe değil, objektif kurallara dayanır. Bu nedenle, eylem planımız nettir:

Milletin evlatlarının hakkını gasp eden, Töre'nin "Tüzlük" ilkesine aykırı olan ve "sadakat" ölçümü aracına dönüşen tüm denetimsiz, keyfî ve subjektif "mülakat" sistemleri derhal ve tamamen kaldırılacaktır.

Hizmete alımlarda tek kriter, objektif, ölçülebilir, denetlenebilir ve Töre'nin "Uzluk" (bilgelik, yeterlilik) ilkesine uygun sınavlardır. Gerekli görülen görevler için yapılacak sözlü yeterlilik sınavları ise, Töre'nin "Yargu" (yargılama) şeffaflığına uygun olarak, mutlaka sesli ve görüntülü kayıt altına alınacak, denetime açık olacak ve kararlar hukuki gerekçeye dayandırılacaktır veya tamamen kaldırılacaktır.

3. Töre'nin "Kişilik" (İnsan Onuru) İlkesi Doğrultusunda Sosyal Devletin "Lütuf" Değil, "Hak Temelli" Olarak Yeniden Yapılandırılması

Töre'nin "Kişilik" (İnsanlık) ilkesi, "insana ve insanlık onuruna azami saygıyı" emreder. "Önsöz"de bu ilkenin de ihlal edildiğini, "sosyal devletin 'hak temelli' bir yapıdan 'lütuf temelli' bir sadakat mekanizmasına dönüştürüldüğünü" tespit ettik.

Töre'ye göre sosyal devlet, bir "lütuf" değil, Kağan'ın "görevi"dir. Bilge Kağan'ın "Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim" sözü, bir lütfun ilanı değil, Töre'nin kendisine yüklediği anayasal görevin ifasının hesabını vermesidir.

Milli Liyakat Doktrinimiz, Töre'nin "Kişilik" ilkesini yeniden tesis edecektir. Devletin sosyal yardımları, siyasi bir "sadakat" aracı veya "lütuf" olmaktan çıkarılacaktır. Tüm sosyal yardımlar, Anayasal "sosyal devlet" ilkesi gereğince, objektif kriterlere bağlanmış, Töre'nin "Kişilik" (insan onuru) ilkesine uygun, "hak temelli" bir yurttaşlık hakkı olarak yeniden yapılandırılacaktır. Tüm yardımlar tek elden dağıtılacaktır.

4. "Gençlik Doktrini"nin Uygulanması: Milli Eğitimde Fırsat Eşitliği Eylem Planı

Töre'nin "Tüzlük" (Eşitlik) ilkesi, liyakatin kaynağı olan eğitimde başlamalıdır. "Önsöz"de hakkı yenen o evlatların varlığı, eğitimde fırsat eşitliğinin yok edildiğini göstermektedir. "Liyakat Devrimi"nin temeli, Milli Eğitim Devrimi ile atılacaktır.

Bu "İkinci Kitap"ta yer alan "21. YÜZYILDA TÜRK GENÇİ NASIL YETİŞTİRİLMELİDİR?" başlıklı "Gençlik Doktrini"miz, bu eylem planının anayasasıdır.

Eylem planımız, Töre'nin "Uzluk" (bilgelik) ilkesi gereği, eğitim sistemini "ezberin değil, sorgulamanın" merkezi yapmaktır. Sadece "bilgiyi alan" değil, "yorumlayan" ve "üreten" bir nesil yetiştirilecektir. "Üretim Odaklı Eğitim" ve "Ahlaki Dayanıklılık" ilkeleriyle, Töre'nin "Tüzlük" (Fırsat Eşitliği) ilkesi her okulda tesis edilecek; böylece devlet kadroları "sadık" kullara değil, "liyakatlı" ve "zihinsel bağımsızlığa" sahip Türk gençlerine emanet edilecektir.

ADLİ REFORM VE CAYDIRICILIK (TÖRE'NİN CEZA ADALETİ)

Gerekeçe: Ceza Hukuku'nda detaylıca analiz ettiğimiz üzere, mevcut adli sistem, Töre'nin temel amacı olan "caydırıcılık" vasfını yitirmiştir. Toplumun adalet duygusu, "Teksas'a dönen" sokaklarda ve "suçluların her yerde" olduğu bir düzende can çekilmektedir. Töre'de "uzun hapis cezaları"nın olmaması ve cezaların "sert ve katı" olması bir sebep değil, bir *sonuçtur*: Toplumsal huzurun mutlak surette tesisi sağlanmalıdır.

Töre, devlete "huzuru ve güvenli bir hayat sağlama" mükellefiyetini yükler. Bu mükellefiyeti yerine getirmek için, Töre'nin adalet kılıcını "kınından çıkarma" vaktimiz gelmiştir. Bu bölüm, Töre'nin ceza adaletini 21. yüzyılda yeniden tesis etmenin milli eylem planıdır.

1. Hukuki Yol Haritası: AİHS Protokollerinden Çıkış ve Anayasa'nın 38. Maddesinin Değiştirilmesi Tasarısı

Bir hukukçu olarak ve Töre'nin "bağımsızlık" ilkesine bağlı bir Türk olarak şunu net bir şekilde beyan ederim: Bir milletin ceza hukukunu, yani Töre'sinin nizamını, başka bir milletin veya birliğin dayatması belirleyemez.

"Dördüncü Kitap"ta hukuki engel olarak tespit ettiğimiz gibi, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 6 No'lu Protokol" ve "13 No'lu Protokol" ile "Anayasa'nın 38. maddesi", Töre'nin "vatana ihanet", "terör" ve "tecavüz" gibi en ağır suçlara karşı caydırıcı ceza vermesini engellemektedir.

Milli Adalet Doktrinimizin ilk adımı, Töre'nin egemenliğini yeniden tesis etmektir. Bu, milli beka ve Töre'nin "Kişilik" (insan onuru) ilkesi gereği *mağdurun onurunu korumak için* "ilgili protokollerden çekilmeyi" ve "anayasa değişikliği" yaparak 38. maddeyi Töre'ye uygun hale getirmeyi zorunlu kılar. Bu, uluslararası hukuktan bir kopuş değil, milli hukukumuzun, yani Töre'nin üstünlüğünün tescilidir.

2. İdam Cezasının Kapsamı ve Töre'nin "Könilik" (Adalet) İlkesine Uygun Yargılama Usulü

Töre'ye göre "kasten adam öldürme", "vatana ihanet", "isyan" ve "ırza tecavüz" suçlarının cezası tereddütsüz ölümdür. Biz bu "İkinci Kitap"ta, bu kadim Töre'yi 21. yüzyılın "suç toplumuna" uyarlıyoruz.

"Dördüncü Kitap"ta kapsamını net bir şekilde çizdiğimiz; "Soykırım, Cinayet, Terör, Vatana ihanet, Uyuşturucu kaçakçılığı, Gasp, Çökme, Haraç alma, Cinsel Saldırı, Çocukların Cinsel İstismarı, Devlete Karşı Suçlar" ve "Cumhurbaşkanına Suikast" gibi Töre'nin ve milletin varlığına kasteden suçlar için "İdam Cezası" geri getirilecektir.

Ancak Töre'nin "Könilik" (Adalet) ilkesi, adaletin kılıcını "zulüm" aracına dönüştürmez. Bu ağır ceza, en yüksek adli teminatı gerektirir. Bu nedenle, "Dördüncü Kitap"ta önerdiğimiz "Beş Hâkimli Yargılama Usulü" getirilecektir. İdam kararı, ancak beş yüksek hâkimden oluşan özel bir "Yargu" (mahkeme) heyetinin oybirliği ile ve tüm temyiz yolları Töre'ye

uygun bir hızla tüketildikten sonra verilebilecektir. Bu, Töre'nin "Könilik" (adalet) ilkesinin en üst düzeyde teminatıdır: Azami caydırıcılık, asgari hata.

3. "Toplumsal Huzur" İçin Yeni TCK, CMK ve İnfaz Kanunu Reformu: Ağır Tazminat ve "Kronik Suçlu" Yasası

"Dördüncü Kitap"ta belirttiğimiz gibi, "Teksas'a dönmüş" bir toplumda Töre'nin "huzur" ilkesi yok olmuştur. Töre'nin ceza hukuku, suçluyu "ıslah" etmeyi değil, toplumu "korumayı" ve suç "caydırıcılıkla" önlemeyi hedefler.

Bu amaçla, Töre'nin iki kadim ilkesi modern hukuka uyarlanacaktır:

1. **Ağır Tazminat:** Töre'de "hırsızlık" ve "yaralama" suçlarında, hapis cezasından önce "maddi tazminat" (örn: 10 katı) esastır. Yeni TCK'da, mala ve şahsa karşı işlenen suçlarda, hapis cezasının yanı sıra, suçlunun mağdura "ağır maddi tazminat" ödemesi zorunlu hale getirilecektir. Suçun, suçlunun yanına "kâr" kalması Töre'ye aykırıdır.
 2. **"Kronik Suçlu" Yasası:** Töre, "kamu düzenini" bozmayı alışkanlık haline getiren müsamaha göstermez. "Dördüncü Kitap"ta önerdiğimiz "Kronik Suçlu Yasası" derhal hayata geçirilecektir. "5 tane kasıtlı suçtan" (suçun niteliğine bakılmaksızın) ceza alan ve Töre'yi ihlal etmeyi bir yaşam biçimi haline getiren "kronik hırsızlara" ve suçlulara, "ömür boyu hapis cezası" verilecektir. Töre'nin "Tüzlük" (nizam) ilkesi, toplumun bu unsurlardan arındırılmasını emreder.
-

4. "İstiklal Mahkemeleri" Örneği: Töre'ye Karşı İşlenen Ağır Suçlarda (Terör, İhanet) Yargılamanın Hızlandırılması Modeli

Töre'de adalet ("Könilik") hızlıdır, gecikmez. Geciken adalet, adaletsizliktir. "Önsöz"de tespit ettiğimiz ve "Birinci Kitap: Kemalizm"ın çözdüğü gibi, devletin "beka" sorunu yaşadığı anlarda, Töre'nin adaleti "hızlı" ve "kesin" olmak zorundadır.

"Dördüncü Kitap"ta zikrettiğimiz "İstiklal Mahkemeleri" modeli, Töre'ye ve "İl"e (Devlet) karşı işlenen en ağır suçlar olan "Vatana İhanet", "Terör" (İsyan/Bulgak) ve "Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar" için yeniden ihdas edilecektir.

Bu, bir keyfiyet mahkemesi değil, Töre'nin "Yargu"sunun hızlandırılmış halidir. Amacı, normal mahkemeleri yıllarca meşgul eden, adaleti geciktirerek Töre'nin "caydırıcılık" ilkesini yok eden beka suçlarını (terör, ihanet, darbe) derhal karara bağlamaktır. Töre'ye kılıç çekenin yargılanması, Töre'nin kılıcıyla, hızla yapılacaktır.

Sonuç: Bu eylem planı, Töre'nin "Könilik" (Adalet), "Tüzlük" (Nizam) ve "Kişilik" (Mağdurun Onuru) ilkelerine dayanır. Bu, bir "intikam" hukuku değil, milletin kaybettiği "toplumsal huzuru" yeniden tesis edecek olan Töre'nin "caydırıcı" adaletinin geri dönüşüdür.

ORDU-MİLLET DOKTRİNİ VE MİLLİ SAVUNMA

Gerekçe: "Beşinci Kitap: Ordu ve Savaş Hukuku" bölümünde hukuki ve tarihsel temelleriyle ortaya koyduğumuz gibi, Türk devlet geleneğinin ana direği "Ordu-Millet" anlayışıdır. Töre'ye göre "halk ordudur, ordu ise halkın kendisidir" . Askerlik, bir meslek değil, "milletin her ferdinin, özellikle de her erkeğin doğal bir görevi ve yaşam biçimidir" .

Ancak bugün, Töre'nin "Tüzlük" (Eşitlik) ilkesine aykırı olarak, "paralı askerlik" (Bedelli Askerlik) uygulamasıyla Vatan savunması, parayla ikame edilebilen bir "borç" haline getirilmiş; Töre'nin "eşitlik" ilkesi zedelenmiştir. Bu durum, Töre'nin "sadakat" ve "vazife" ahlakına aykırıdır. Bu bölüm, Töre'nin "Ordu-Millet" ruhunu 21. yüzyılın gerekleriyle birleştirerek yeniden tesis etmenin milli eylem planıdır.

1. 21. Yüzyılda "Ordu-Millet" Anlayışının Yeniden Tesisi: Yeni Milli Savunma Konsepti

Töre'nin "Ordu-Millet" anlayışı, nostaljik bir kavram değil, "Devletin Ebedî Kanunları" arasında yer alan "Teyakkuz Esası"nın (Madde 5) çağdaş bir zorunluluğudur. Devlet, "tehlikeyi kapıya dayanmadan" sezmek ve bertaraf etmekle mükelleftir .

Yeni Milli Savunma Konseptimiz, Töre'nin bu "total savunma" ilkesine dayanır. Savunma, sadece profesyonel bir ordunun değil, 85 milyon Türk ferдинin topyekûn sorumluluğudur. 21. yüzyılda bu konsept; "Siber Vatan" savunmasını, teknolojik bağımsızlığı, toplumsal direnci ve "Gençlik Doktrini"imizde belirtildiği gibi, "zihinsel bağımsızlığı" da kapsar. Töre'ye göre Başkomutan Kağan (Cumhurbaşkanı) olsa da, her Türk ferdi vatanın doğal bir "nefer"idir.

2. "Paralı Askerliğin" Kaldırılması ve Yeni Conkript (Zorunlu) Askerlik Modeli

Töre'nin değişmez anayasal ilkesi "Tüzlük" (Eşitlik) , "Kağan'dan en sade göçebeye kadar hiç kimse veya hiçbir zümre, Töre'nin üzerinde değildir" hükmünü amirdir. "Önsöz"de eleştirdiğimiz liyakat çöküşü gibi, "paralı askerlik" (bedelli askerlik) uygulaması da Töre'nin "Tüzlük" (Eşitlik) ilkesinin açık bir ihlalidir.

Vatan savunması, zengin ile fakirin Töre önünde eşitlendiği kutsal bir vazifedir. Bu vazifenin parayla ikame edilmesi, Töre'ye aykırıdır. "Beşinci Kitap"ta net bir şekilde belirttiğimiz gibi, bu "İkinci Kitap"ın eylem planı olarak:

"Paralı askerlik" (Bedelli Askerlik) uygulaması, Töre'nin "Tüzlük" ilkesine aykırı olduğu için derhal ve tamamen kaldırılacaktır.

Vatan hizmeti, Töre'nin "Kişilik" (insan onuru) ilkesine uygun, modern, liyakate dayalı, her Türk erkeğinin "eşit" olarak katıldığı, profesyonel orduya destek veren "yeni bir zorunlu askerlik modeli" ile yeniden yapılandırılacaktır. Töre'ye göre vatan hizmeti bir "vazife"dir ; parayla satılabilecek veya ertelenebilecek bir "borç" değildir.

3. Kadınların Milli Savunmadaki Yeri: "30 Günlük Temel Askeri Eğitim" Programı ve Uygulama Esasları

"Beşinci Kitap"ta belirttiğimiz ve Töre'nin ruhuna dayanan bu ilke, bir "ithaf" metnimizdeki **Tomris Hatun** örneğinde olduğu gibi, Türk kadınının devletin ve vatanın savunmasında "Başbuğ" rolü üstlenebileceğinin tarihî kanıtıdır. Töre'de Hakan'ın eşi "Hatun"un devlet yönetiminde Kağan ile eşit siyasi figür olması gibi, vatan savunması da kadın ve erkeğin ortak "Töre" görevidir.

Bu, bir "cinsiyet" meselesi değil, Töre'nin "Ordu-Millet" anlayışının gereğidir.

Uygulama Esasları:

1. "Beşinci Kitap"ta belirtildiği üzere, (25 yaş altı veya 45 yaş altı gönüllü) her Türk kadını için "30 günlük temel askeri eğitim" programı Töre'nin bir gereği olarak ihdas edilecektir.
2. Bu programın amacı, Töre'nin "Teyakkuz Esası" gereği, vatanın bir işgali veya ağır bir doğal afet durumunda, her Türk kadınının "silah kullanmasını" bilmesi ve kendini, ailesini ve vatanını savunabilecek temel disipline (Tüzlük) sahip olmasını sağlamaktır.

4. "Siber Vatan" ve "Dijital Cephe": Gençliğin Dijital Seferberlik Planı

Töre'nin "Vatanın Kutsiyeti" (Ebedî Kanunlar, Madde 2) ilkesi, 21. yüzyılda fiziksel topraklardan "Siber Vatan"a genişlemiştir. "Beşinci Kitap"ta tanımlanan modern "Ordu-Millet" anlayışı, bu "Dijital Cephe"yi de korumakla mükelleftir.

Bu "İkinci Kitap"ta yer alan "Gençlik Doktrini"imiz, bu eylem planının felsefi altyapısını zaten çizmiştir. "Dijital Çağ Ahlakı ve Bilgi Güvenliği" bölümünde belirtildiği gibi, "dijital dünya bir oyun değil, yeni bir cephedir".

Eylem Planı: "Gençlik Doktrinimiz" doğrultusunda, Türk genci "edilgen değil; üreten ve yönlendiren" olacaktır. Bu amaçla, "siber alanda Türk zekâsını" örgütleyecek bir "Milli Siber Seferberlik" planı hayata geçirilecektir. Töre'nin "Uzluk" (bilgelik) ilkesiyle donatılmış bu gençler, "Siber Vatan"ın "Teyakkuz" halindeki, Töre'nin yeni "süvarileri" olacaktır.

GÜNÜMÜZ İNSANI İÇİN HUKUKİ İLKELER

• Madde 1: İçsel Egemenliğin Tesisi

- **İlke:** Günümüz insanı, duygusal ve entelektüel öz-denetim yoluyla içsel egemenliğini tesis etmekle yükümlüdür.
- **Gerekçe:** Zira, dezenformasyon ve dışsal manipülasyonların yoğun olduğu bir çağda, bireyin sorumlu ve özerk bir aktör olarak hareket edebilmesinin ön koşulu, kendi duygusal ve bilişsel süreçlerini yönetebilmesidir. Bu, Duygusal Zeka (EQ) ve kişinin kendi bilgisinin sınırlarını kabul ettiği entelektüel alçakgönüllülük gibi yetkinlikleri zorunlu kılar.

• Madde 2: Genişletilmiş Vatandaşlık Sorumluluğu

- **İlke:** Vatandaşlık sorumluluğu, coğrafi sınırları aşarak dijital ve ekolojik alanları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Birey, bu alanlarda etik ve sorumlu davranmakla mükelleftir.
- **Gerekçe:** Çünkü dijital platformlar kamusal alanın bir uzantısı haline gelmiş ve dezenformasyonla mücadele bir sivil görev olmuştur. Aynı şekilde, bireysel tüketim alışkanlıklarının gezegen üzerindeki kümülatif etkisi, ekolojik vatandaşlığı ("sorumlu tüketim ve üretim" gibi pratiklerle) varoluşsal bir zorunluluk kılmaktadır.

• Madde 3: Proaktif Katılım Görevi

- **İlke:** Birey, pasif bir tebaa statüsünü reddederek yerel, ulusal ve küresel düzeyde sivil ve demokratik süreçlere aktif katılım göstermekle görevlidir.
- **Gerekçe:** Nitekim, küresel sorunların çözümü, yalnızca yukarıdan aşağıya müdahalelerle değil, aynı zamanda tabandan gelen, bilgili ve katılımcı bir vatandaşlık bilinciyle mümkündür. Bu, sosyal adalet ve kültürel farklılıklara saygı gibi değerleri temel alır.

Günümüz Hükümdarı İçin Hukuki İlkeler

• Madde 4: Meşruiyetin Temeli Olarak Etik Yönetişim

- **İlke:** Hükümdar, gücünün meşruiyetini keyfiyete değil; şeffaflık, hesap verebilirlik, adillik ve sorumluluk ilkelerine dayandırmak zorundadır.
- **Gerekçe:** 21. yüzyılda meşruiyet, soydan veya salt güçten değil, yönetim sürecinin kendisinden kaynaklanır. Bu ilkeler, toplumsal güveni tesis etmenin ve keyfi yönetimi önlemenin yegane teminatıdır.

• Madde 5: Devlet Yönetimi Olarak Sürdürülebilirlik

- **İlke:** Hükümdar, devletin birincil çıkarını, gezegenin ekolojik sınırları dahilinde, mevcut ve gelecek nesillerin sürdürülebilir refahını sağlamak olarak tanımlamak ve tüm politikalarını bu ilkeye göre şekillendirmekle yükümlüdür.

- **Gerekçe:** Zira "üçlü gezegen krizi" (iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı ve kirlilik), devletin uzun vadedeki bekasını tehdit eden en temel unsurdur. Bu nedenle, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi çerçeveler, ulusal politikanın merkezine yerleştirilmelidir.

- **Madde 6: Hakikatin Korunması Yükümlülüğü**

- **İlke:** Hükümdar, dezenformasyonla aktif olarak mücadele etmek, bağımsız ve güvenilir bilgi kaynaklarını (bağımsız gazetecilik gibi) desteklemek ve kanıta dayalı politika yapımını teşvik etmekle mükelleftir.
- **Gerekçe:** Çünkü bilgi krizinin yaşandığı bir ortamda, sağlıklı bir kamuoyu ve işleyen bir demokrasi mümkün değildir. Hakikati savunmak, temel bir yönetim görevi ve toplumsal düzenin ön koşuludur.

Günümüz Cesuru İçin Hukuki İlkeler

- **Madde 7: Cesaretin Yeniden Tanımlanması**

- **İlke:** Günümüz cesareti, öncelikli olarak fiziksel yiğitlik değil; kişisel risklere (sosyal dışlanma, kariyer kaybı vb.) rağmen etik ilkeleri ve hakikati savunmayı içeren ahlaki, entelektüel ve sivil cesarettir.
- **Gerekçe:** Çünkü çağımızın en büyük mücadeleleri savaş meydanlarında değil, adaletsizliğin, dogmatizmin ve ataletin hüküm sürdüğü kurumsal ve toplumsal alanlarda verilmektedir.

- **Madde 8: İlkeli Muhalefet Hakkı ve Görevi**

- **İlke:** Cesur birey, otorite, çoğunluk veya yerleşik normlar; temel etik değerler, insan hakları veya doğrulanabilir gerçeklerle çeliştiğinde, vicdani bir yükümlülük olarak muhalefet etme hakkına ve görevine sahiptir.
- **Gerekçe:** Bu ilke, tiranlığa ve toplumsal çürümeye karşı en etkili savunma mekanizmasıdır. Sivil cesaret, demokratik toplumların ve adil kurumların işleyişinin temelini oluşturur.

- **Madde 9: Yapıcı Yüzleşme ve Entelektüel Dürüstlük**

- **İlke:** Cesaret, salt yıkıcı bir karşı çıkış değil, yapıcı bir yüzleşmeyi hedefler. Bu, kişinin kendi yanlışlıklarını kabul ettiği ve yerleşik inançlara meydan okuduğu entelektüel cesareti ve karşıt görüşleri anlama çabasını da içerir.
- **Gerekçe:** Nitekim toplumsal ve bilimsel ilerleme, körü körüne bir direnişle değil, hakikati arama niyetiyle yapılan dürüst ve açık bir diyalogla sağlanır. Entelektüel cesaret, kutuplaşmanın ve dogmatizmin panzehiridir.

I. Günümüz İnsanın Prensipleri (Hukuki İlkelere dayanarak)

A. Ahlaki Değerler

1. Dürüstlük ilkesi:

Her birey, özel veya kamusal yaşamında gerçeğe sadık kalmakla yükümlüdür. Dürüstlük, hukuki güvenin temelidir. Toplumun güven duygusu ancak yalanın ve aldatmanın reddiyle inşa edilir.

► Hukuki dayanak: TBK m.2 – dürüstlük kuralı, Medeni Kanun'un temel ilkelerindendir.

2. Adalet ilkesi:

Kişi, hem kendi hakkını ararken hem de başkasının hakkına saygı gösterirken adil davranmalıdır. Adalet, vicdanın hukukla birleştiği noktadır.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.2 – Türkiye Cumhuriyeti, adalet anlayışı üzerine kuruludur.

3. Empati ve hoşgörü ilkesi:

Farklı görüş, kimlik ve inançlara karşı anlayışlı olmak toplumsal barışın teminatıdır. Hukukun amacı, toplumun her kesiminin bir arada yaşayabilmesini güvence altına almaktır.

► Hukuki dayanak: AİHS m.14 – ayrımcılık yasağı; Anayasa m.10 – eşitlik ilkesi.

B. İş Yaşamındaki İlkeler

4. Çalışkanlık ve disiplin ilkesi:

Her birey emeğini dürüstçe sunmalı, görevini özenle yerine getirmelidir. Çalışkanlık sadece bir erdem değil, iş hukukunun ruhudur.

► Hukuki dayanak: İş Kanunu m.25 – işçinin işini gerekli özenle yapma yükümlülüğü.

5. Şeffaflık ilkesi:

Kurum içi ve dışı her işlem, gizli menfaatlere değil açık bilgiye dayanmalıdır. Şeffaflık, yolsuzluğun panzehiridir.

► Hukuki dayanak: 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu m.8 – saydamlık ve hesap verebilirlik ilkesi.

6. Uyum ve değişime açıklık ilkesi:

Değişen ekonomik ve teknolojik koşullara uyum sağlamak bireyin sorumluluğudur. Katı duran sistemler çöker; gelişenler yaşar.

► Hukuki dayanak: İş Kanunu m.22 – değişiklik feshi ve iş koşullarına uyum zorunluluğu.

C. Toplumsal Sorumluluklar

7. Çevre duyarlılığı ilkesi:

Her birey, çevreyi koruma görevini yalnızca devletten bekleyemez. Yaşam hakkı, çevre hakkını da kapsar.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.56 – herkes sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

8. Toplumsal katılım ilkesi:

Yurttaş, yalnızca eleştiren değil, katkı sunan birey olmalıdır. Katılım, demokrasinin can damarıdır.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.74 – dilekçe hakkı; m.67 – seçme ve seçilme hakkı.

9. Çeşitlilik ve kapsayıcılık ilkesi:

Farklılık, tehdit değil zenginliktir. Hukukun görevi, herkesin varoluşuna alan açmaktır.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.10 – eşitlik; AİHS m.14 – ayrımcılığa karşı koruma.

II. Günümüz Devlet Başkanının (Hükümdarın) Prensipleri

10. Etik liderlik ilkesi:

Devlet başkanı, yetkisini güç için değil, halkın refahı için kullanmalıdır. Etik, siyasetin meşruiyetidir.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.103 – Cumhurbaşkanı'nın yemini: “Tarafsızlıkla görev yapacağıma namusum ve şerefim üzerine and içerim.”

11. Hesap verebilirlik ilkesi:

Güç, sorumluluk doğurur. Liderin her kararı, millete ve tarihe karşı açıklanabilir olmalıdır.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.106/5 – Cumhurbaşkanı, görevleriyle ilgili işlemlerinden sorumludur.

12. Barışçıl diplomasi ilkesi:

Bir hükümdarın gerçek kudreti, savaş çıkarmakta değil, barışı korumakta ölçülür.

► Hukuki dayanak: BM Şartı m.1 – uluslararası barış ve güvenliği koruma ilkesi.

13. Kamu yararı odaklılık ilkesi:

Devlet politikası, bireysel değil kolektif menfaat üzerine kurulmalıdır. Kamu yararı, hukukun yön pusulasıdır.

► Hukuki dayanak: İYUK m.2 – idari işlemler kamu yararına dayanır.

14. Hukukun üstünlüğü ilkesi:

Devlet başkanı da kanun önünde eşittir. Yasalar, yönetenin değil, toplumun üstündedir.

► Hukuki dayanak: Anayasa m.2 – hukuk devleti ilkesi.

III. Günümüz Metaforik Liderinin (CEO, kanaat önderi vb.) Prensipleri

15. Vizyonerlik ilkesi:

Lider, bugünü değil geleceği inşa eder. Hukukta öngörü ne ise, liderlikte vizyon odur: ileriye görebilme kabiliyeti.

► Mesleki etik temeli: Avukatlık Kanunu m.34 – “Avukat, hukukun üstünlüğünü ve adaletin gerçekleşmesini gözetir.” (Bu anlayış, stratejik vizyonun da özüdür.)

16. Paydaş odaklılık ilkesi:

Modern lider, yalnız hissedarına değil; çalışanına, müşterisine, topluma karşı da sorumludur.

► Hukuki dayanak: Türk Ticaret Kanunu m.369 – yönetim kurulu üyeleri şirket menfaatini gözetmekle birlikte dürüstlük ve özenle hareket eder.

17. İnovasyon teşviki ilkesi:

Yenilik, statükonun panzehiridir. Liderin görevi korkuyu değil, merakı büyütmeektir.

► Hukuki dayanak: 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu – buluş ve yeniliklerin korunması.

18. Çalışan refahı ilkesi:

İnsan kaynağı, işletmenin vicdanıdır. Refah olmadan verim, adalet olmadan sadakat olmaz.

► Hukuki dayanak: İş Kanunu m.77 – işveren, iş sağlığı ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.

19. Sosyal etki bilinci ilkesi:

Her kurum, topluma karşı manevi borç taşır. Lider, kazancının bir kısmını topluma iade etmelidir.

► Hukuki dayanak: 6102 sayılı TTK m.369 ve kurumsal sosyal sorumluluk ilkeleri – şirket yöneticileri toplum yararını gözetmek zorundadır.

Sonuç

Günümüz dünyasında bireyin erdemi, liderin ahlakıyla tamamlanır. Hukuk, yalnızca cezalandırma sanatı değil, erdemli yaşamın çerçevesidir. Ne insan, ne devlet, ne kurum hiçbir yapı etik ve adalet olmadan uzun süre ayakta kalamaz. Dolayısıyla çağımızın hem insanı hem hükümdarı için nihai ilke şudur: **“Güç, hakla birleştğinde kutsal; haksızlıkla birleştğinde yıkıcıdır.”**

İşte günümüz dünyasında iyi bir insanın avukat olarak sahip olması gereken temel prensipler:

Mesleki ve Evrensel Etik Prensipleri

1. Adalete ve Hukukun Üstünlüğüne Adanmışlık:

- **Temel Prensip:** Bir avukat, her şeyden önce adaletin tecellisi için çalışmalıdır. Müvekkilinin haklarını savunurken, hukukun üstünlüğü ilkesinden ve doğruluktan ayrılmamalıdır. Davayı kazanma hırsı, adaletin önüne geçmemelidir.
- **Uygulama:** Mahkemeyi yanıltıcı bilgi ve beyanlardan kaçınmak, delilleri tahrif etmemek ve hukuki süreci manipüle etmeye çalışmamak esastır.

2. Dürüstlük ve Şeffaflık:

- **Temel Prensip:** İyi bir insan olmanın temeli olan dürüstlük, avukatlık mesleğinin de vazgeçilmezidir.
- **Uygulama:** Müvekkiline karşı davanın her aşamasında şeffaf olmalı, davanın riskleri ve olası sonuçları hakkında gerçekçi bilgiler vermelidir. Boş vaatlerden ve müvekkili yanıltacak söylemlerden kaçınmalıdır.

3. Bağımsızlık:

- **Temel Prensip:** Avukat, görevini ifa ederken hiçbir kişi, kurum veya otoriteden talimat almamalı, baskı altında kalmamalıdır.
- **Uygulama:** Müvekkiliyle, karşı tarafla veya herhangi bir güç odağıyla olan ilişkilerinde mesleki bağımsızlığını zedeleyecek her türlü durumdan kaçınmalıdır.

4. Sır Saklama Yükümlülüğü:

- **Temel Prensip:** Güvenilir olmanın bir gereği olarak, avukatlık mesleğinin en temel etik kurallarından biri sır saklamadır.
- **Uygulama:** Müvekkiliyle ilgili öğrendiği her türlü bilgiyi, yasal zorunluluklar dışında, ömür boyu gizli tutmalıdır. Bu yükümlülük, meslekten ayrılrsa dahi devam eder.

5. Empati ve Anlayış:

- **Temel Prensip:** Hukuki sorunların merkezinde insan vardır. İyi bir avukat, müvekkilinin içinde bulunduğu durumu anlamaya çalışmalı, ona sadece hukuki değil, insani bir yaklaşımla da destek olmalıdır.
- **Uygulama:** Müvekkilini sabırla dinlemeli, onun endişelerini ve beklentilerini anlamalı ve hukuki süreci onun anlayabileceği bir dille açıklamalıdır.

6. Sorumluluk Bilinci:

- **Temel Prensip:** Hem mesleki hem de toplumsal konularda sorumluluk sahibi olmalıdır.
- **Uygulama:** Üstlendiği görevi özenle ve sadakatle yerine getirmeli, müvekkilinin hak kaybına uğramaması için gerekli tüm tedbirleri almalıdır. Aynı zamanda toplumun bir parçası olarak, sosyal adalet ve insan hakları gibi konularda da duyarlı olmalıdır.

7. Saygı ve Nezaket:

- **Temel Prensip:** İyi bir insan, herkese karşı saygılıdır. Bu, avukatlık mesleğinde de geçerlidir.

- **Uygulama:** Hakimlere, savcılara, mahkeme personeline, meslektaşlarına ve karşı tarafın vekiline karşı her zaman saygılı ve nazik bir üslup kullanmalıdır. Taraflar arasındaki düşmanlığın bir parçası olmaktan kaçınmalıdır.

8. Mesleki Gelişim ve Liyakat:

- **Temel Prensip:** Hukuk, sürekli değişen ve gelişen bir alandır. İyi bir avukat, bilgisini güncel tutmalı ve yetkin olmadığı alanlarda dava almaktan kaçınmalıdır.
- **Uygulama:** Sürekli olarak mesleki eğitimlere katılmalı, yeni yasal düzenlemeleri ve içtihatları takip etmelidir. Müvekkiline en iyi hizmeti verebilmek için kendini sürekli geliştirmelidir.

9. Toplumsal Katkı ve Kamu Yararı:

- **Temel Prensip:** Avukatlık, sadece bir kazanç kapısı değil, aynı zamanda bir kamu hizmetidir.
- **Uygulama:** Toplumsal sorunlara duyarlı olmalı, hukukun ve adaletin gelişimi için sivil toplum kuruluşlarında veya baro çalışmalarında görev alarak topluma katkıda bulunmalıdır.

10. Özel Yaşamda Meslek Onurunu Gözetme:

- **Temel Prensip:** Avukatın kimliği, adliye koridorlarıyla sınırlı değildir.
- **Uygulama:** Özel yaşamında da mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmalı, toplum içinde örnek bir birey olmaya özen göstermelidir.

Bu prensipler, bir avukatın hem başarılı bir hukukçu hem de saygın bir birey olarak toplumda var olabilmesinin temel taşlarıdır. Günümüzün karmaşık dünyasında bu ilkelere bağlı kalmak, adalete olan inancı ve mesleğe olan güveni artıracaktır.

Türk'ün Prensipleri

1. Türk ol. Korktukları şey ol. Türk ol. Ama önce insan ol. İnsan gibi davran.
2. Adil ol: Kime karşı olursa olsun haksızlığa göz yummamak erdemdir
3. Doğruluk ilkesinden şaşma: Her koşulda dürüst ol, çıkar için hakikati eğip bükme.
4. Sözünün eri ol: Verdiğin sözünü tutmak karakterin aynasıdır.
5. Saygı göster: Fikir, inanç, yaşam tarzı farklılıklarına karşı tahammül değil; saygı göster.
6. Tutarlılık göster: Düşüncelerinle davranışların arasında denge kur.
7. Vicdanlı ol: Yanlışın kimden geldiğine bakmadan adalet duygusunu koru.
8. Merhametli ol: Zayıfı ezme, düşeni kaldır, sessizi duy.
9. Minnettar ol: Sahip olduklarını fark etmek kibri engeller.
10. Empati kur: Başkasının yerine kendini koymadan hüküm verme.
11. İyiliği gizli yap: Gösteriş için değil, vicdanın için yardım et.

Zihinsel ve Ahlaki Gelişim Prensipleri

12. Sorgula ama yargılama: Gerçeği ararken açık fikirli ol.
13. Öğrenmeye devam et: Bilgi çağında cahil kalmak artık bir tercih.
14. Eleştiriye açık ol: Her eleştiri saldırı değildir; gelişimin kapısıdır.
15. Kibirden uzak dur: Her zaman senden daha bilge biri vardır.
16. Zamanın kıymetini bil: Boşa harcanan zaman, geri dönmeyen tek sermayedir.
17. Kendinle yüzleş: Hatalarını kabullenmeden olgunlaşamazsın.
18. Sabırlı ol: Gerçek değişim sessiz, yavaş ve derindir.
19. Cesur ol: Korkularına rağmen doğru olanı yap.
20. Mütevazı yaşa: Gösteriş, boşluğu örten bir maskedir.
21. Disiplinli ol: İyilik de başarı da disiplinle büyür.

Toplumsal ve İnsani Sorumluluk Prensipleri

22. Doğayı koru: İnsanlığın evi, sadece dünyadır.
23. Hayvana, bitkiye, çevreye zarar verme: Yaşam bir bütündür.
24. Topluma katkı sağla: Bilgini, emeğini, tecrübeni paylaş.
25. Adaletin yanında ol: Sessiz kalan da zulme ortaktır.
26. Zayıfı koru: Gücün görevi, korumaktır.
27. Toplumsal hafızayı koru: Tarihini bilmeyen toplum, yönünü kaybeder.
28. Çocuklara örnek ol: Söz değil, davranış yetiştirir.
29. Kadına ve insana saygı göster: Her bireyin onuru dokunulmazdır.
30. Yalan söyleme, kandırma: Güven bir kez kırıldığında onarılmaz.
31. Yalan söyleyenle dostluk kurma: Yalan söyleyen her türlü kötülüğü yapabilir.
32. Birlikte yaşama kültürünü geliştir: Farklılık zenginliktir, tehdit değil.

Kişisel Denge ve Ruhsal Olgunluk Prensipleri

33. Kendini tanı: Kendi karanlığını bilmeyen, başkasını anlayamaz.
34. Öfkeni yönet: Haklıyken bile öfkeyle hareket etme.
35. Affetmeyi öğren: Kin, ruhu zehirler.

36. Uzak dur: Aynı hataları yapan ve sana karşı kötü davrananlardan mesafe koy ve uzak dur.
37. Tevazu içinde yaşa: Ne kadar bilersen bil, hayat senden büyüktür.
38. Sadakat göster: Değerlerine, dostlarına, doğrularına bağlı kal.
39. Şükürü unutma: Her sabah nefes alabiliyorsan, hâlâ umut vardır.
40. Mutluluğu dışarıda arama: İç huzur, en büyük zenginliktir.
41. Başkalarının mutluluğuna katkı sağla: Gerçek erdem, paylaşmakta gizlidir.
42. Sevgiyi üret: Nefret kolay, sevgi emek ister.
43. İnsana güvenmeyi bırakma: Her kötülüğe rağmen iyilikle diren.
44. Sorumluluk al: Başkalarını suçlamak, acizlerin sığınağıdır.
45. Çalışkan ol: Emek, en kutsal değerdir ve başarı tesadüf değildir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir.
46. Yılma: Zorluklar, karakterini güçlendiren sınavlardır.
47. Bedenine iyi bak: "Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur."
48. Umudunu koru: En karanlık gecenin ardından bile güneş doğar.
49. Ailene sahip çık: En zor anında sığınacağın liman onlardır.
50. İsraftan kaçın: İhtiyacın olmayanı tüketmek, hem doğaya hem vicdana yüküdür.
51. Hukuka inan: Adalet, devletin ve toplumun temelidir.
52. Bağımsız ol: Fikrin de, vicdanın da, duruşun da özgür olsun.
53. Birlik ol: Ayrılıkta azap, birlikte rahmet vardır.
54. Sanatı sev: Sanat, bir milletin ruhunu besleyen damardır.
55. Sade ol: Gerek yaşamında gerekse ifadelerinde sadelik, derinliğin işaretidir.
56. Geleceği düşün: Yaptığın her şey, senden sonrakilere bir mirastır.
57. Dinlemesini bil: Anlamak için dinle, cevap vermek için değil.
58. Vefalı ol: Sana uzatılan eli, gösterilen iyiliği asla unutma.
59. Nezaketi elden bırakma: Nezaket, en güçlü silahtır.
60. Kendine yet: Başkasına muhtaç olmamak en büyük özgürlüktür.
61. Disiplinli ol: çünkü motivasyon geçici disiplin kalıcıdır.
62. Milli ol: Kendi kültürüne, diline ve değerlerine sahip çık; evrensel olanı da bu temel üzerinde anla.
63. Vatanını sev: Bu topraklar, ataların kanıyla ve anılarıyla kutsaldır; onu koru ve yücelt.
64. Alçakgönüllü ol: Bilgi ve güç, tevazu ile birleştiğinde anlam kazanır.
65. Özdenetim sahibi ol: Anlık hevesler için kalıcı değerlerinden vazgeçme.
66. Adaletli yönet: Liderlik ettiğin her alanda, en büyük gücün adalet olsun.
67. Eleştir, ama yıkma: Yapıcı eleştiri ilerletir; yıkıcı eleştiri ise sadece yok eder.
68. Maneviyatını besle: Ruhsal denge, en zorlu fırtınalarda sığınacağın limandır.
69. Azimli ol: Başarı, pes etmeyenindir; her düşüş, daha güçlü kalkmak için bir fırsattır.
70. Zamanı yönet: Geçmişten ders al, anı yaşa, geleceği planla.
71. Emanete sahip çık: Sana güvenilerek verilen her sır, her görev, her nesne onurundur.
72. Dengeyi bul: İş ile özel hayat, akıl ile kalp, birey ile toplum arasında denge kur.
73. Hoşgörülü ol, ama taviz verme: Değerlerinden ve ilkelerinden asla ödün verme.
74. Okumayı alışkanlık edin: Kitaplar, en bilge dostlar ve en aydınlık yollardır.
75. Sorumluluktan kaçma: Attığın her adımın, söylediğin her sözün hesabını verebilmelisin.
76. Mücadeleci ol: Haklı davan için sonuna kadar mücadele etmekten çekinme. Hayat mücadele, mücadele, mücadeledir.

77. Yenilikçi ol: Geleneği koru ama geleceği de inşa et; müspet ilim yolundan ayrılma.
78. Liderlik et: Sadece yönetmek için değil, ilham vermek ve yol göstermek için öne çık.
79. Dilini koru: Dilin, milletin hafızası ve kimliğidir; onu yozlaşmaktan koru.
80. Görev bilincine sahip ol: Üzerine aldığın her vazifeyi, küçük veya büyük demeden, en iyi şekilde yap.
81. Hakkını ara, haksızlık etme: Kendi hakkını savunurken başkasının hukukuna tecavüz etme.
82. Cömert ol: Sadece malını değil, zamanını ve bilgini de paylaşmaktan çekinme.
83. Mert ol: Sözünün arkasında dur, hatanı kabullen, riyakârlıktan uzak dur.
84. Şerefli yaşa: Onur, en büyük mirastır; hiçbir çıkar için onurunu lekeleme.
85. İstişare et: "Ben bilirim" demekten kaçın; ortak akla ve tecrübeye değer ver.
86. Minnet duy, ama boyun eğme: İyiliğe minnetle karşılık ver, ama kimsenin önünde onurunu kırarak eğilme.
87. Tarihinden güç al: Geçmişini bil ki, geleceğe sağlam basasın.
88. Çevik ol: Değişen koşullara hızla uyum sağla, ancak ilkelerinden sapma.
89. Devletine sahip çık: Devlet, milletin ortak iradesi ve sığınağıdır; onu koru ve yücelt.
90. Estetik zevkini geliştir: Güzelliği ara, sanatı ve zanaatı takdir et; ruhunu incelt.
91. Fırsatları değerlendir: Hazırlıklı ol; şans, hazırlıklı olana güler.
92. Ölçülü ol: Her şeyde aşırılıktan kaçın; yemekte, sözde, öfkede ve sevinçte dengeyi bul.
93. Güvenilir ol: İnsanların sırtını yaslayabileceği bir kaya gibi ol; güveni sarsma.
94. Sınırlarını bil, ama zorla: Kendi potansiyelinin farkında ol ve onu her gün aşmak için gayret et
95. Sözünü tartarak söyle: Kelimelerin gücünü bil; ağızdan çıkan sözün geri dönüşü yoktur.
96. Fedakâr ol: Bireysel çıkarların için toplumsal idealleri ve vatanını feda etme.
97. Sakin ol: Zorluklar karşısında paniğe kapılma; sükunet, en doğru kararı aldırır.
98. Düzenli ol: Hayatında ve işinde nizamı sağla; düzensizlik, zihni ve zamanı çalar.
99. Sahiplen: Sadece aileni ve vatanını değil, haksızlığa uğrayan her mazlumu sahiplen.
100. Unutma: Nereden geldiğini, kim olduğunu ve ideallerini asla unutma; Türk ol, Türk kal.

Olumsuz Örnekler :

1. Uyarıcı ve Uyuşturucu Madde Kullanma

Bunlar, beynin çalışma şeklini değiştiren, ruh halini, algıyı ve davranışı yapay olarak etkileyen kimyasal maddelerdir.

Zararları:

Bağımlılık: Bu maddelerin en büyük tehlikesi, kontrol edilemeyen bir kullanım arzusuna (bağımlılık) yol açmalarıdır.

Fiziksel Sağlık: Beyin, kalp, karaciğer ve böbrekler başta olmak üzere tüm organlara kalıcı zararlar verir. Aşırı doz, ölüme yol açabilir.

Zihinsel Sağlık: Depresyon, anksiyete, paranoya, halüsinasyonlar ve kalıcı akıl sağlığı bozukluklarına neden olabilir.

Sosyal ve Yasal Sorunlar: Aile ilişkilerini yıkar, iş ve okul hayatını bitirir. Bu maddeleri temin etmek veya kullanmak yasal olarak ciddi bir suçtur.

2. Alkol Kullanma

Etanol içeren içkilerin tüketilmesidir. Sosyal olarak kabul görmesi, tehlikesini azaltmaz.

Zararları:

Sağlık: Uzun süreli kullanımda karaciğer sirozu, kalp hastalıkları, mide kanamaları ve çeşitli kanser türlerine yol açar.

Karar Verme Yetisi: Alkol, beynin karar verme ve muhakeme merkezini baskılar. Bu durum, trafik kazalarına, kavgalara ve riskli davranışlara neden olur.

Bağımlılık: Alkolizm, tedavisi zor olan ciddi bir bağımlılık türüdür.

Sosyal Zarar: Aile içi şiddet, iş kaybı ve toplumsal huzursuzlukların önemli nedenlerinden biridir.

3. Sigara İçme

Tütün dumanının solunması yoluyla vücuda nikotin ve binlerce zehirli kimyasalın alınmasıdır.

Zararları:

Hastalık: Akciğer kanseri, kalp krizi, felç ve KOAH gibi önlenemez ölümlerin bir numaralı sebebidir.

Bağımlılık: İçerdiği nikotin, eroin veya kokain kadar güçlü bir bağımlılık yapıcı maddedir. Bırakmak son derece zordur.

Pasif İçicilik: Sadece içene değil, dumanı soluyan çevresindeki kişilere (özellikle çocuklara) de ciddi zararlar verir.

Ekonomik Yük: Hem kişisel bütçeye hem de devletin sağlık harcamalarına ağır bir yüküdür.

4. Bağımlı Olma (Genel Olarak)

Bağımlılık, sadece maddelere karşı gelişmez. Kişinin, zararlı sonuçlarına rağmen belirli bir maddeyi kullanmayı veya belirli bir davranışı yapmayı kompulsif (durdurulamaz) bir şekilde sürdürmesi durumudur.

İşleyişi: Bağımlılık bir irade zayıflığı değil, beynin ödül ve kontrol mekanizmalarını bozan kronik bir beyin hastalığıdır. Kişi, bağımlı olduğu şey dışında hiçbir şeyden zevk alamaz hale gelir ve hayatının merkezine onu koyar.

5. Kumar Oynama

Sonucu belirsiz bir olaya, kazanç elde etme umuduyla para veya değerli bir şeyi riske atmaktır.

Zararları:

Davranışsal Bağımlılık: Tıpkı maddeler gibi, kumar da beyinde bağımlılık yaratabilir (kumar bağımlılığı).

Finansal Yıkım: Kişiyi ve ailesini büyük borç batağına, iflasa ve ekonomik çöküşe sürükler.

Zihinsel Sağlık: Sürekli stres, kaygı, depresyon ve intihar düşüncelerine yol açar.

Suça Yönelim: Kumar borçlarını ödemek için yalan söyleme, hırsızlık, dolandırıcılık gibi suçlara bulaşma riski çok yüksektir.

6.Teknoloji ve Ekran Bağımlısı Olma: Akıllı telefon, sosyal medya veya video oyunlarının kontrolsüz ve aşırı kullanımı. Bu durum, kişinin gerçek hayattan kopmasına, uyku bozukluklarına, sosyal kaygıya ve fiziksel hareketsizliğe yol açar.

7.Zorbalık (Akran Zorbalığı ve Siber Zorbalık) Yapma: Bir kişiye kasıtlı olarak, tekrarlayan bir şekilde fiziksel, sözlü veya sosyal (dışlama, dedikodu yayma) olarak zarar verme davranışdır. Siber zorbalık ise bunu dijital ortamda yapmaktır.

8.Yalan Söyleme ve Hile Yapma (Sahtekârlık): Güven ilişkilerini temelden sarsan davranışlardır. Alışkanlık haline geldiğinde, kişinin itibarını ve tüm sosyal ilişkilerini yok eder.

9.Şiddete Başvurma: Anlaşmazlıkları veya öfkeyi çözmek için fiziksel veya sözlü şiddet kullanmak. Bu, hem fiziksel yaralanmalara hem de derin psikolojik travmalara neden olur.

10.Nefret Söylemi ve Ayrımcılık Yapma: İnsanları ırkı, dini, cinsiyeti veya görüşleri nedeniyle aşağılamak, onlardan nefret etmek veya onlara karşı adaletsiz davranmak. Toplumsal barışı zehirler.

11.Hırsızlık: Başkasına ait olan bir şeyi izinsiz almaktır. Hem maddi hem de manevi (güven duygusunu zedeleme) olarak büyük bir zarara yol açar.

12.Vandalizm (Kamu Malına Zarar Verme): Ortak kullanılan alanlara, parklara, duraklara veya tarihi eserlere kasıtlı olarak zarar vermektir. Toplumun ortak mirasına saygısızlıktır.

21. YÜZYILDA TÜRK GENCİ NASIL YETİŞTİRİLMELİDİR?

Yeni Türkiye Vizyonu – Gençlik Doktrini

1. Zihinsel Bağımsızlık ve Eleştirel Akıl

- 1.1. Türk genci, ezberin değil, sorgulamanın ürünüdür.
- 1.2. “Söyleneni kabul eden” değil, “doğruyu arayan” bir zihne sahip olmalıdır.
- 1.3. Bilgiyi sadece almakla yetinmemeli; onu yorumlayabilmeli, sentezleyebilmeli ve uygulayabilmelidir.
- 1.4. Düşünce disiplini, inanç kadar güçlü bir silah olmalıdır.
- 1.5. Kendi fikrine körü körüne değil, hakikate sadık olmalıdır.

2. Milli Kimlik Bilinci ve Tarihsel Hafıza

- 2.1. Türk genci, “nereden geldiğini” bilmeden “nereye gideceğini” bilemez.
- 2.2. Atatürk’ü bir portre değil, bir akıl sistemi olarak tanımalıdır.
- 2.3. Türk tarihini, yalnız savaşlar silsilesi değil; devlet aklı, medeniyet ve ahlak zinciri olarak öğrenmelidir.
- 2.4. Kültürel köklerinden kopmadan evrenselliği yakalamalıdır.
- 2.5. Milliyetçiliği öfke değil, medeniyet şuuru üzerinden anlamalıdır.

3. Üretim Odaklı Eğitim ve Meslek Disiplini

- 3.1. Eğitim sistemi bilgi yığınları değil, beceri üreten bir yapı olmalıdır.
- 3.2. Her Türk genci; elinde bir zanaat, bir bilim, bir sanat alanına hâkim olarak yetişmelidir.
- 3.3. Okul, sınav ezberi değil; problem çözme ve düşünme eğitimi vermelidir.
- 3.4. Üniversiteler, işsiz mezun değil; üreten yurttaş yetiştirmelidir.
- 3.5. “Yapabilirim” bilinci, her dersten daha değerli olmalıdır.

4. Ahlaki Dayanıklılık ve Karakter Eğitimi

- 4.1. Türk genci, karakterini paradan, statüden, popülerlikten değil; değerlerinden almalıdır.
- 4.2. Yalanla değil, doğruyla; korkuyla değil, adaletle büyümelidir.
- 4.3. Zor zamanlarda ilk sarsılan değil, ilk direnen olmalıdır.
- 4.4. Ahlak, soyut bir kavram değil; her günkü davranışın ölçüsüdür.
- 4.5. Vicdanı sağlam olan genç, hiçbir propagandanın kurbanı olmaz.

5. Fiziksel Güç, Disiplin ve Dayanıklılık

- 5.1. Türk genci zayıf, tembel, edilgen değil; çevik, güçlü ve azimli olmalıdır.
- 5.2. Spor, sadece fizik değil; disiplin, hedef ve ruh terbiyesidir.
- 5.3. Her genç, gerektiğinde ülkesini, ailesini, kendisini koruyabilecek temel dayanıklılığa sahip olmalıdır.
- 5.4. Bedenini koruyan genç, aklını da diri tutar.
- 5.5. Güçlü vücut, sağlam karakterin tamamlayıcısıdır.

6. Dijital Çağ Ahlakı ve Bilgi Güvenliği

- 6.1. Dijital dünya bir oyun değil, yeni bir cephedir.
- 6.2. Türk genci, sosyal medyada edilgen değil; üreten ve yönlendiren olmalıdır.
- 6.3. Bilgisini, verisini ve kimliğini korumasını bilmelidir.
- 6.4. Dijital bağımlılığa değil, dijital üretkenliğe yönelmelidir.
- 6.5. Siber alanda Türk zekâsı, savunma kadar kültürel bir güç olarak örgütlenmelidir.

7. Kitap, Sanat ve Düşünce Kültürü

- 7.1. Her Türk genci günde en az 50 sayfa kitap okumalı, çünkü kitap zihnin ordu eğitimidir.
- 7.2. Sanat, müzik, edebiyat gibi alanlarda sadece tüketici değil; üretici olmalıdır.
- 7.3. Estetik duygusu gelişmemiş bir toplum, adalet duygusunu da kaybeder.
- 7.4. Düşünce kültürü, ideolojik körlüğün panzehiridir.
- 7.5. “Zihinsel zenginlik”, modern çağın en güçlü sermayesidir.

8. Sosyal Sorumluluk ve Toplumsal Bilinç

- 8.1. Türk genci sadece kendi çıkarını değil, toplumun iyiliğini düşünmelidir.
- 8.2. Gönüllülük, yardımseverlik, dayanışma kültürü yeniden diriltilmelidir.
- 8.3. Toplumsal sorunlara duyarsız kalan gençlik, geleceğini başkalarına teslim eder.
- 8.4. Hak, hukuk, çevre, kadın, çocuk gibi konularda bilinçli bir duyarlılık geliştirmelidir.
- 8.5. “Ben” değil, “biz” diyen gençlik, millet olmanın teminatıdır.

9. Bilim, Teknoloji ve Yenilikçilik Ruhu

- 9.1. Türk genci, teknolojiyi kullanmakla yetinmez; üretir, icat eder, geliştirir.
- 9.2. Laboratuvarı, atölyesi, yazılımı, üretim fikri olmalıdır.
- 9.3. Bilimi sadece fenle değil, ahlakla birleştirmelidir.
- 9.4. Yeni Türkiye’nin bilim politikası: “Bağımlı tüketim değil, bağımsız üretim” üzerine kurulmalıdır.
- 9.5. Türk genci, bilimin yanında karakterle de liderlik etmelidir.

10. Evrensel Bilinç ve İnsanlık Sorumluluğu

- 10.1. Türk genci dünyaya kapanmaz; dünyayı kendine açar.
- 10.2. Evrensel değerlere saygılıdır ama kendi kimliğinden vazgeçmez.
- 10.3. Mazluma merhamet, zalime direniş onun karakterindedir.
- 10.4. Kendi milletini üstün görmez ama onurlu görür.
- 10.5. “Türk genci”; barışın elçisi, adaletin savunucusu, bilginin taşıyıcısı olmalıdır.

✂ Sonuç: Türk Gençliği = Yeni Çağın Alperenleri

Yeni Türkiye'nin Türk genci;
bilgisiz değil, bilinçli;
bağımlı değil, üretken;
tepkisel değil, stratejik;
duygusal değil, dengeli;
öfke değil, vizyonla hareket eden bir nesil olmalıdır.

O genç;
kalemini kılıç gibi, zekâsını siper gibi, yüreğini bayrak gibi taşır.
Çünkü bilir ki: “Bir milletin kaderi, gençlerinin kalbinde taşıdığı ateş kadardır.” 🔥 🔥 🔥

21. Yüzyılın İdeal Türk Yurttaşı Doktrini

Giriş: Bu model, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüzyılında, küresel dinamikler ve teknolojik gelişmeler ışığında, hem milli kimliğine sıkı sıkıya bağlı hem de evrensel değerlerle bütünleşmiş, aydınlık, üretken ve sorumlu bir yurttaş profili çizer. Bu yurttaş, Atatürk'ün işaret ettiği "muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkma" hedefini gerçekleştirecek temel taşıdır.

I. BİLİNÇ VE FELSEFE DÜZEYİ: "Sorgulayan Vatansever"

1. **Eleştirel Düşünce ve Analitik Akıl:** Bilgiyi ezberlemez; doğruluğunu sorgular, farklı kaynaklardan teyit eder ve kendi akıl süzgecinden geçirir. Olaylara çok yönlü bakabilir, ezberlenmiş sloganların ve dogmaların ötesinde mantıksal çıkarımlar yapar.
2. **Yerli ve Evrensel Denge:** Kendi tarihini, kültürünü ve medeniyet birikimini bilir ve bundan gurur duyar. Ancak bu bağlılık, onu evrensel insan hakları, demokrasi, adalet ve bilimsel düşünce gibi değerlerden koparmaz. "Milli olanla insani olanı" birleştirebilen bir bilinç düzeyine sahiptir.
3. **Çözüm Odaklılık:** Sorunları sadece şikayet ederek değil, çözümün bir parçası olmak için kafa yorarak ele alır. Yerel veya ulusal bir problem karşısında "Ben ne yapabilirim?" sorusunu sorar ve sorumluluk alır.
4. **Vicdan ve Empati:** Toplumun farklı kesimlerinin yaşadığı zorluklara karşı duyarlıdır. Farklılıklara (etnik, dini, kültürel, cinsel yönelim vb.) bir zenginlik olarak bakar ve ötekileştirici her türlü söylemin karşısında durur. Adalet duygusu ve merhameti gelişmiştir.

II. EĞİTİM VE ENTELEKTÜEL YETKİNLİK: "Yaşam Boyu Öğrenen"

5. **Disiplinlerarası Bilgi:** Sadece kendi uzmanlık alanıyla sınırlı kalmaz. Tarihten sanata, felsefeden teknolojiye kadar geniş bir yelpazede okur, araştırır ve temel düzeyde bilgi sahibi olur. Bu, olaylar arasında bağlantı kurma yeteneğini geliştirir.
6. **Bilgi Okuryazarlığı:** Doğru bilgiye nasıl ulaşacağını, dezenformasyon ve manipülasyonu nasıl ayırt edeceğini bilir. Kaynak kontrolü ve veri analizi temel yetkinliklerindendir.
7. **Yaşam Boyu Öğrenme İlkesi:** Eğitimin okulla sınırlı kalmadığını bilir. Bireysel gelişimini sürekli kurslar, seminerler, kitaplar ve dijital platformlar aracılığıyla destekler. Merak duygusunu asla kaybetmez.
8. **En Az Bir Yabancı Dil Yetkinliği:** Dünyayı kendi kaynaklarından takip edebilmek, farklı kültürlerle doğrudan iletişim kurabilmek ve küresel iş gücüne dahil olabilmek için en az bir yabancı dili (özellikle İngilizce) iyi derecede bilir ve aktif olarak kullanır.

III. KÜLTÜR VE SANAT BİLİNCİ: "Estetik Değer Üreten"

9. **Milli Kültür Hakimiyeti:** Dede Korkut'tan Yaşar Kemal'e, İtrî'den Fazıl Say'a, Mimar Sinan'dan günümüz mimarisine kadar kendi kültürel ve sanatsal mirasına hakimdir. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanır.
10. **Kültürel Tüketici Değil, Üretici:** Sanatı ve kültürü sadece tüketen değil, aynı zamanda onun bir parçası olan, üreten veya en azından nitelikli bir yorumlayıcısıdır. Bir müzik aleti çalar, resim yapar, yazar, tiyatroyla ilgilenir veya en azından bu alanları yakından takip eden bir "sanatseverdir".

11. **Evrensel Sanata Açıklık:** Kendi kültürünü överken başka medeniyetlerin sanat ve kültür ürünlerini küçümsemez. Dünya sinemasını, klasik müziği, dünya edebiyatını takip eder ve bunlardan beslenir.

IV. DİJİTAL ÇAĞDA YURTTAŞLIK: "Dijital Ahlak Sahibi"

12. **Dijital Okuryazarlık ve Yetkinlik:** Teknolojiyi etkin bir şekilde kullanır, ancak teknolojinin kölesi olmaz. Dijital araçları üretim, iletişim ve bilgi edinme için verimli bir şekilde kullanır.
13. **Dijital Ahlak ve Sorumluluk:** Sanal dünyada da gerçek dünyadaki ahlaki kurallara uyar. Siber zorbalık yapmaz, nefret söylemi yaymaz, başkalarının mahremiyetine saygı gösterir. Anonimliğin arkasına saklanarak sorumsuz davranışlarda bulunmaz.
14. **Veri Mahremiyeti Bilinci:** Kişisel verilerinin bir servet olduğunun farkındadır. Hangi bilgiyi kimle paylaştığı konusunda bilinçlidir ve dijital ayak izini yönetebilir.
15. **Dijital Dezenformasyonla Mücadele:** Sahte haberleri ve komplo teorilerini anında fark eder ve bunların yayılmasına engel olur. Gerekli durumlarda dijital platformlarda doğrulama mekanizmalarını kullanarak toplumu uyarır.

V. TOPLUMSAL VE DEMOKRATİK KATILIM: "Aktif ve Sorumlu Yurttaş"

16. **Demokrasiyi Yaşam Biçimi Olarak Benimseme:** Demokrasiyi sadece sandıktan ibaret görmez. Tartışma, uzlaşma, çoğunluğun yönetme ve azınlığın haklarına saygı gösterme kültürünü içselleştirir.
17. **Sivil Toplum Bilinci:** Devletin her sorunu çözemeyeceğinin farkındadır. Toplumsal fayda yaratmak için sivil toplum kuruluşlarında (dernek, vakıf, platform vb.) aktif rol alır veya bu kuruluşları destekler.
18. **Hukukun Üstünlüğüne İnanç:** Haklarını bilir, hukuk yoluyla arar ve başkalarının haklarına saygı duyar. Kanunlara uymanın bir yurttaşlık görevi olduğunu bilir ve keyfiliğin karşısında durur.
19. **Vergi Bilinci:** Verdiği verginin kendisine hizmet olarak döneceğini bilir. Vergi vermeyi bir yük olarak değil, ülkesinin altyapısına, eğitimine ve sağlığına yaptığı bir yatırım olarak görür ve kamu kaynaklarının şeffaf kullanılmasının takipçisi olur.

VI. EKOLOJİK BİLİNÇ: "Doğanın Koruyucusu"

20. **Sürdürülebilirlik Anlayışı:** Doğal kaynakların sınırsız olmadığını bilincindedir. Tüketim alışkanlıklarını "ihtiyaç" temelinde şekillendirir, israftan kaçınır.
21. **Ekolojik Ayak İzi Sorumluluğu:** Geri dönüşüm, su ve enerji tasarrufu gibi konularda kişisel sorumluluk alır. İklim değişikliği ve çevre kirliliği gibi küresel sorunlara karşı duyarlıdır ve yerel düzeyde mücadeleye katılır.

Sonuç: 21. Yüzyılın Türk Yurttaşı; aklı hür, vicdanı hür, irfanı hür bir bireydir. Geçmişin bilgeliğini geleceğin vizyonu ile birleştirerek, sadece kendisi ve ailesi için değil, tüm ülkesi, insanlık ve gezegen için değer üreten bir "dünya insanı"dır. Bu model, Türkiye'yi daha adil, daha müreffeh ve daha aydınlık bir geleceğe taşıyacak olan insan idealidir.

*İl'i kuran ve Töre'yi yaşatan iradeye;
Türk Başbuğlarının ölümsüz mirasına...*

İL GİDER, TÖRE KALIR!

Mete Han'ın sarsılmaz iradesinden, Bilge Kağan'ın millete hesap veren ebedi aklına, Fatih Sultan Mehmet'in evrensel hukuk ufkundan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir' ilkesine kadar Türk devlet aklı, binlerce yıl boyunca Töre ile, yani hukukun üstünlüğüyle var olmuştur.

Bugün ise kadim devlet geleneğimizin temel direkleri olan Adalet (Könilik), Liyakat (Tüzlük), İstişare ve Hesap Verebilirlik ilkeleri görülmemiş bir tahribatla karşı karşıyadır. Gasp edilen milli iradeyi yeniden asli sahibine, Yüce Türk Milleti'ne devretmenin vakti gelmiştir.

Bu eser, yalnız bugünün değil, binlerce yılın hukuk sesidir. Milletimize unutturulmaya çalışılan kendi öz anayasasını ve sarsılmaz prensiplerini yeniden hatırlatmak için kaleme alınmıştır.

*'Tarih, susanları değil;
yürüyenleri yazar.
Biz yürüyoruz, Cumhuriyet
bizimle yürüyor.'*

Gökte Kartal ol, yerde Bozkurt ol.